

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI
PARALELİNDE TÜRKİYE VE AMERİKAN
MUHASEBE STANDARTLARI' NIN BAZI
STANDARTLARDA KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞÜKRİYE GÜL KÖTÜOĞLU

GAZİANTEP
AĞUSTOS 2008

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI
PARALELİNDE TÜRKİYE VE AMERİKAN
MUHASEBE STANDARTLARI' NIN BAZI
STANDARTLARDA KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞÜKRİYE GÜL KÖTÜOĞLU

Tez Danışmanı: Yard.Doç.Dr. Mehmet CİVAN

GAZİANTEP
AĞUSTOS 2008

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**“Uluslararası Muhasebe Standartları Paralelinde Türkiye ve Amerikan
Muhasebe Standartları’ nın Bazı Standartlarda Karşılaştırılması”**

Şükriye Gül KÖTÜOĞLU

Tez Savunma Tarihi:13.08.2008

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Yard.Doç.Dr. Ahmet AĞIR
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Yard. Doç. Dr. H. Ali ATA
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yard. Doç. Dr. Mehmet CİVAN
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Yrd. Doç. Dr. Mehmet CİVAN

Yrd. Doç. Dr. Hacı Ali ATA

Yrd. Doç. Dr. İbrahim ARSLAN

İmzası

_____

_____

_____

ÖZET

ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI PARALELİNDE TÜRKİYE VE AMERİKAN MUHASEBE STANDARTLARI' NIN BAZI STANDARTLARDA KARŞILAŞTIRILMASI

KÖTÜOĞLU, Şükriye Gül
Yüksek Lisans Tezi, İşletme Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı:Yard.Doç.Dr. Mehmet CİVAN
Ağustos 2008, 122 sayfa

Küreselleşme, ülkelerarası yapılan ticarete ülkeleri, mali tablolarının eşit kriterlerle karşılaştırılıp, raporlanarak aynı dili konuşmaya yönlendirmiştir. 1973 yılında on ülkenin biraraya gelerek oluşturduğu “Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi(IASC)”, uluslararası düzeyde tek bir muhasebe raporlama sisteminin kullanılması adına çalışmalar yürütmüştür. IASC, 2001 yılında “Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu(IASB)” olarak yeniden yapılanmıştır. Kurul’un yayınladığı Uluslararası Muhasebe Standartları(IAS), “Türkiye Muhasebe Standartları(TMS)” olarak, uluslararası faaliyetlerde bulunan ve Avrupa Birliği(AB) entegrasyon sürecinde olan Türkiye tarafından benimsenmiştir. Bu standartların yayınlanmasında tek otorite Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK) kabul edilmiştir. TMS Türkiye’ de 2005 yılı itibariyle halka açık şirketler başta olmak üzere uygulanmaya başlamıştır. Bir çok ülke bu standartları benimserken Amerika bu standartları direk olarak benimsemekten kaçınmıştır. Ancak son yıllarda Finansal Muhasebe Standartları Kurulu(FASB) ile IASB arasında yapılan harmonizasyon çalışmaları ile iki standart seti arasındaki farklılıklar elimine edilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, FASB tarafından yayınlanan Finansal Muhasebe Standartları(SFAS) ile Uluslararası muhasebe standartları paralelinde TMSK tarafından yayınlanan TMS standartlarından üç tanesini inceleyerek, iki standart seti arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır. Seçilen standartların tercih amacı, iki standart seti arasındaki karşılaştırmayı mümkün kılan ve işletmeler için son derece önem arz eden konular olmalarından kaynaklanmaktadır. Çalışma ikincil kaynaklardan dökümantasyon inceleme yöntemi ile yapılmıştır. İnceleme sonucu ortaya çıkan sonuçlara göre, sözkonusu standart setleri arasında bir takım farklılıklar ve benzerlikler bulunmaktadır. Kurullar yapılan çalışmalarla bu farklılıkları gidermeye çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: TMS, SFAS, Harmonizasyon, Farklılıklar

ABSTRACT**COMPARISON OF AMERICAN ACCOUNTING STANDARDS
AND TURKISH ACCOUNTING STANDARDS IN PARALLEL
WITH INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS
ON CERTAIN STANDARDS**

KOTUOGLU, Sukriye Gul

M.A.Thesis, Department of Business Administration

Supervisor: Dr.Mehmet CIVAN

August 2008, 122 pages

Globalization has directed countries towards to speak the same language their financial statements to be compared, assessed and reported in equal criteria, trading inter countries. The year of foundation of 1973 International Accounting Standards Committee (IASC) that consists of ten countries application has began to make only one accounting system that will be used international level. IASC had restructured as International Accounting Standards Board(IASB). The standards published by Board have been published as Turkish Accounting Standards(TAS) in Turkey where is in convergence with European Union(EU) and in international operations. The high authority of these translation and publication is Turkish Accounting Standards Board(TASB). TAS has been used as of 2005 by public held companies standing first on the application. While a lot of countries adopte these standards, America didn't adopt them first. But recently after some agreements between FASB and IASB about harmonization, differences has been brought away. In this context, the purpose of this study is to research the similarities and differences between Statement of Financial Accounting Standards(SFAS) published by FASB and TAS that is published by TASB that in paralel with IAS on three accounting standards that elected due to the fact that enable to make comparison and important topics for companies. The study has done analysing documentation from secondary resources. According to these researches these standards have some similarities and differences. The Boards go on to try to bring away these differences.

Key Words: TAS, SFAS, Harmonization, Differences

ÖN SÖZ

Sınır kavramının ortadan kalkmasıyla birlikte ülkelerin yatırım alanları giderek geniş bir alana yayılmakta ve yabancı ülkelere yapılan yatırımlar için güven ve şeffaflık unsuru da beraberinde önemli bir hal almaktadır. Her ülkedeki muhasebe uygulamaları farklı olduğu için finansal tabloların raporlanması ve yorumlanması da farklılık arz edeceğinden uluslararası ortak bir muhasebe standart setine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaç üzerine 1973 yılında merkezi Londra’ da olan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu(IASC/IASB) kurulmuştur. IASC/IASB, ulusal muhasebe standartlarını tek bir paydada buluşturmak için geliştirdiği muhasebe standartlarını(IAS) yayınlama çalışmalarına devam etmektedir.

Türkiye, hem uluslararası faaliyetlerinin artması hem de Avrupa Birliği’ ne entegrasyon süreci içerisinde olduğundan IASB tarafından yayınlanan bu muhasebe standartlarını benimseyerek Ocak 2005 yılı itibariyle uygulamaya başlamıştır.

IAS standartlarını benimsemekten kaçınan Amerika ise son yıllarda IASB ile yapmış olduğu Norwalk anlaşması ile bir entegrasyon sürecine girerek, aradaki farklılıkların ortadan kaldırılması üzerine çalışmalar yürütmeye devam etmektedir.

Çalışmanın amacı, IAS paralelinde Türkiye Muhasebe Standartları ile Amerikan Muhasebe Standartları arasındaki farklılık ve benzerlikleri üç standart açısından incelemektir. Bu amaçla ikincil kaynaklardan elde edilen bilgilerle iki muhasebe standart seti arasında karşılaştırma yapılarak benzerlik ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmada benim için büyük moral kaynağı olan, manevi desteğini hiç bir zaman esirgemeyen ve daima yanımda olan çok değerlim aileme ve Murat REİS’ e ve benden yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Sayın Yard.Doç.Dr. Mehmet CİVAN’ a ve benden desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Sayın Yard.Doç.Dr.H.Ali ATA' ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ağustos 2008

Ş.Gül KÖTÜOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolarIN LİSTESİ	vii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
İKİNCİ BÖLÜM	6
LİTERATÜR	6
2.1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞUMU	6
2.2. ULUSAL MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ	8
2.2.1. Türkiye’ de Muhasebe Standartları	8
2.2.2. ABD’ de Muhasebe Standartları	9
2.2.2.1. FASB ile IASB Harmonizasyon Süreci	11
2.2.2.2. Norwalk Anlaşması	12
2.2.3. Avrupa Birliği(AB)’ nde Muhasebe Standartları	13
2.3.1. Türkiye Muhasebe Standartları’ nın IFRS/IAS ile Harmonizasyonu	15
2.3.2. Türkiye’ de Muhasebe Standartlarının Gelişiminde Olan Kurumlar	16
2.3.2.1. İktisadi Devlet Teşekkülleri(İDT)	16
2.3.2.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK)	16
2.3.2.3. Sermaye Piyasası Kurulu(SPK)	18
2.3.2.4. Türkiye Bankalar Birliği	20
2.3.2.5. Maliye Bakanlığı	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	21
MATERYAL VE YÖNTEM	21
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	25
ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI PARALELİNDE TÜRKİYE VE AMERİKAN MUHASEBE STANDARTLARI’ NİN BAZI STANDARTLARDA KARŞILAŞTIRILMASI	25
4.1. NAKİT AKIŞ TABLOSU STANDARDI	25
4.1.1. TMS 7 Nakit Akış Tablosu	27
4.1.1.1. Standardın Amacı ve Kapsamı	27
4.1.1.2. Standardın Uygulanması	28
4.1.1.2.1. Nakit Akış Tablosunun Hazırlanması	28

4.1.1.2.2. Nakit Akış Tablosunun Raporlanması	32
4.1.1.2.3. Yabancı Paraya Dayalı İşlemlere İlişkin Nakit Akışları	37
4.1.1.2.4. Faiz ve Temettüleri	38
4.1.1.2.5. Vergiler	38
4.1.1.2.6. Nakit Akışı Yaratmayan İşlemler	39
4.1.2. SFAS 95 Nakit Akış Tablosu	45
4.1.2.1. Standardın Amacı ve Kapsamı	45
4.1.2.2. Standardın Uygulanması	46
4.1.2.2.1. Nakit Akış Tablosunun Hazırlanması	47
4.1.2.2.2. Nakit Akış Tablosunun Raporlanması	49
4.1.2.2.3. Yabancı Paraya Dayalı İşlemlere İlişkin Nakit Akışları	52
4.1.2.2.4. Faiz ve Temettüleri	53
4.1.2.2.5. Vergiler	53
4.1.2.2.6. Nakit Akışı Yaratmayan İşlemler	53
4.1.3. TMS 7 ile SFAS 95 Standartlarının Karşılaştırılması	59
4.2. KİRALAMA İŞLEMLERİ STANDARDI	61
4.2.1. TMS 17 Kiralama İşlemleri	62
4.2.1.1. Standardın Amacı ve Kapsamı	63
4.2.1.2. Standardın Uygulanması	64
4.2.1.2.1. Kiralama Türleri	64
4.2.1.2.2. Finansal Kiralama Sözleşmelerinin Kiracı ve Kiraya Veren Tarafından Muhasebeleştirilmesi	69
4.2.1.2.3. Faaliyet Kiralaması Sözleşmesinin Kiracı ve Kiraya Veren Tarafından Muhasebeleştirilmesi	74
4.2.1.2.4. Kiralama İşlemlerinde Satış ve Geri Kiralama İşlemleri	77
4.2.2. SFAS 13 Kiralama İşlemleri	78
4.2.2.1. Standardın Amacı ve Kapsamı	79
4.2.2.2. Standardın Uygulanması	80
4.2.2.2.1. Kiralama Türleri	80
4.2.2.2.2. Kiracı Açısından Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi	84
4.2.2.2.3. Kiralayan Açısından Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi	85
4.2.2.2.4. Kiralama İşlemlerinde Satış ve Geri Kiralama İşlemleri	87
4.2.3. TMS 17 ile SFAS 13 Standartlarının Karşılaştırılması	88
4.3. BORÇLANMA MALİYETLERİ STANDARDI	92
4.3.1. TMS 23 Borçlanma Maliyetleri	92
4.3.1.1. Standardın Amacı ve Kapsamı	93
4.3.1.2. Standardın Uygulanması	93
4.3.1.2.1. Aktifleştirilebilir Borçlanma Maliyetleri	94
4.3.1.2.2. Aktifleştirme Süreci	96
4.3.2. SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi	101
4.3.2.1. Standardın Amacı ve Kapsamı	101
4.3.2.2. Standardın Uygulanması	102
4.3.2.2.1. Aktifleştirilebilir Faiz Maliyetleri	102
4.3.2.2.2. Aktifleştirme Süreci	104
4.3.3. TMS 23 ile SFAS 34 Standartlarının Karşılaştırılması	108

SONUÇ	111
KAYNAKLAR	115
ÖZGEÇMİŞ	122
VITAE.....	122

TABLULARIN LİSTESİ

- Tablo 1: Nakit Akış Tablosunun Sınıflandırılması
Tablo 2: TMS 7 ile SFAS 95 Karşılaştırılması
Tablo 3: Türkiye’ de Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Fatura Toplamı
Tablo 4: Finansal Kiralama ve Faaliyet Kiralaması Ayrımı
Tablo 5: Finansal Kiralama ve Sermaye Tipi Kiralama Ayrımı
Tablo 6: TMS 17 ile SFAS 13 Karşılaştırılması
Tablo 7: TMS 23 ile SFAS 34 Karşılaştırılması

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 1: Avrupa Birliği' nde IFRS

KISALTMALAR

AICPA	: American Institute of Certified Public Accountants(Amerikan Yeminli Serbest Muhasebeciler Enstitüsü)
APB	: Accounting Principles Board(Muhasebe İlkeleri Kurulu)
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
FASB	: Financial Accounting Standards Board(Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu)
FKK	: Finansal Kiralama Kanunu
IASB	: International Accounting Standards Board(Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu)
IFAC	: International Federation of Accountants(Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)
IFRS	: International Financial Reporting Standards(Uluslararası Finansal Raporlama Standartları)
IOSCO	: International Organization of Securities Commissions(Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü)
PCAOB	: Public Company Accounting Oversight Board (Halka Açık Şirketlerde Muhasebe Gözetim Kurulu)
SEC	: Securities and Exchange Commission(ABD Sermaye Piyasası Kurulu)
SFAS	: Statements of Financial Accounting Standards
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TAS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
US GAAP	: Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları
VUK	: Vergi Usûl Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

Sermaye piyasalarının hızla gelişmesi, işletme evliliklerinin artması, ve uluslararası faaliyetlerin artması gibi etkenler doğru ve güvenilir finansal bilgi akışının önemini artırmaktadır.

Küreselleşmenin etkisi işletmeleri finansal tablolarının hazırlanmasında ve raporlanmasında ortak muhasebe ilkeleri paydasında buluşmaya ve finansal tablolarını aynı kriterlerle raporlamaya itmektedir. Böylece, iki ülke arasında yapılan uluslararası bir işlemin eşit olarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılması, daha sağlıklı, güvenilir ve şeffaf bilgiler sunacağından finansal raporların doğru bir şekilde yorumlanması sağlanacaktır.

1973 yılında kurulan IASC, farklı ülkelerde uygulanan farklı muhasebe kayıtlarını uluslararası ortak bir paydada buluşturmak ve farklılıkları ortadan kaldırmak amacıyla on ülkenin katılımıyla kurulmuştur. 2001 yılından yeniden yapılanarak uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu(IASB) adı altında faaliyetlerine devam etmektedir.

Avrupa Birliği üye ülkelerinin de içinde bulunduğu bir çok ülke mali tablolarını uluslararası muhasebe standartlarını kullanarak hazırlamaya başlamışlardır. Bu ülkelerden bir tanesi de Türkiye' dir.

Türkiye' de muhasebe standartlarını hazırlama ve yayınlama ile ilgili tek otorite Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK)' dur. TMSK, IASB tarafından yayınlanan standartları birebir Türkçe' ye çevirerek Türkiye Muhasebe Standartları(TMS) olarak yayınlamaktadır. Bu standartlar Türkiye' de faaliyet gösteren işletmelere Ocak 2005 tarihi itibariyle finansal tablolarında uygulamak üzere yayınlanmış bulunmaktadır.

IASB tarafından yayınlanan standartlar bir çok ülke tarafından benimsenirken, Amerika ilk zamanlar kendi standartlarından vazgeçmemiştir. Ancak IASB ve FASB arasında yapılan anlaşmalar sonucunda iki standart seti arasındaki

önemli farklılıkların giderilmesi üzerine çalışmalara başlanmıştır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, Amerika' nın kullanmakta olduğu ve FASB tarafından yayınlanan SFAS standartları ile uluslararası muhasebe standartları paralelinde TMSK tarafından yayınlanan TMS' dan üç tanesi üzerinde farklılıkların ve benzerliklerin incelenmesidir.

Çalışma birinci bölüm olan giriş bölümüyle başlamaktadır. Bu bölümde çalışmanın bölümleri hakkında genel bilgi yer almakta ve çalışmanın amacı, yöntemi ve elde edilen sonuçlar hakkında açıklamalar bulunmaktadır.

İkinci bölümde, uluslararası muhasebe standartlarının oluşum sürecine yönelik literatür taraması yapılmıştır. Bu konuda yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar ve bu çalışmaları yürüten kurum ve kuruluşlardan bahsedilmiştir. Çalışmanın amacına yönelik olarak uluslar arası muhasebe entegrasyonunda Türkiye, Amerika ve Avrupa Birliği' ndeki muhasebe standartları ve bu standartların oluşum sürecine yönelik yapılan çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde, çalışmadaki materyal ve yöntem üzerinde durulmuştur. Çalışma ikincil kaynaklardan yararlanmak suretiyle yapılmıştır. Karşılaştırılması mümkün ve işletmeler için önemli üç muhasebe standardı, iki standart seti kapsamında aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar açısından incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise, nakit akış tabloları standardı(TMS 7-SFAS 95), kiralama işlemleri standardı(TMS 17-SFAS 13) ve borçlanma maliyetleri standardı(TMS 23-SFAS 34) karşılaştırmalı olarak araştırılmıştır.

Bu standartların tercih edilme sebebi işletmeler için hayati önem arzeden konular arasında olmalarından kaynaklanmaktadır. Bunlardan birincisi olan nakit akış tablosu, işletmenin nakit ve nakit benzeri yaratma gücünü, yükümlülüklerini karşılama yeteneğini gösteren, işletmenin likidite durumu ve yatırımlara ayırdığı bütçe hakkında bilgiler sunan bir tablodur. İşletmenin bir dönem boyunca yapmış olduğu "işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri" bu tablo yardımıyla takip edilebilmektedir. İkincisi, kiralama işlemleri standardıdır. Kiralama, işletmeler için önemli bir finansman kaynağıdır. Gelişmiş ülkelerde kiralama pazarlama ve sermaye olanaklarının daha fazla olmasından dolayı daha yaygın olarak kullanılmaktadır. İşletmenin kullanacağı varlıkların satın alınması yerine kiralama

yoluna gidilmesi işletmenin az bir parayla mevcut kapasitesinin üzerinde bir yatırım yapma imkanı sunmaktadır. Üçüncüsü ise, borçlanma maliyetleri standardıdır. İşletmeler yatırım yaparken sermaye ihtiyaçlarını yabancı kaynak ya da özkaynakla karşılamaktadırlar. Özkaynağın yetersi kaldığı durumlarda işletme finansman aracı olarak yabancı kaynak kullanılmaktadır. Yabancı kaynak kullanımı işletmeye beraberinde bir de faiz yükü getirmektedir. Dolayısıyla bu faiz maliyetinin muhasebeleştirilmesi işletme için önem arz etmektedir.

Söz konusu bu standartlar incelendikten sonra ortaya bir takım sonuçlar çıkmıştır. Birinci standart, nakit akış tablosuna ilişkin olan TMS 7 ve SFAS 95 standartlarıdır. Ortaya çıkan sonuçlara göre her iki standartta da işletmenin dönem içi faaliyetleri; işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri olarak üçe ayrılmaktadır. Faiz gelirleri ile ödemeleri, vergi ödemeleri ve temettü ödemeleri raporlanırken farklı gruplarda yer almaktadır. SFAS 95 kapsamında faiz ödemeleri, faiz gelirleri ve temettü ödemeleri, işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları olarak değerlendirilirken; TMS 7 kapsamında faiz gelirleri işletme veya yatırım faaliyetleri, faiz ödemeleri işletme veya finansman faaliyetleri olarak ve temettü ödemeleri finansman faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. Vergi ödemeleri TMS 7’ de işletme faaliyetinin bir parçası olarak raporlanmaktayken; SFAS 95 standardında tamamlayıcı bilgi olarak ayrı bir açıklamayla sunulmaktadır. Nakit olmayan yatırım ve finansman faaliyetleri SFAS95 kapsamında nakit akış tablosuna ek olarak açıklanırken; TMS 7’ de dipnotlarda açıklanmaktadır. SFAS 95 standardında işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları brüt yöntemle göre raporlanırken gelir tablosundan elde edilen net kâr içerisindeki tahakkuk esasına göre kaydedilen kalemler arındırılarak net kâr nakit esasına dönüştürülmekte ve bu dönüşüm nakit akış tablolarına ek olarak sunulmaktadır. Ancak TMS 7 standardında böyle bir uygulama bulunmamaktadır.

İkinci standart, ‘TMS 17 Kiralama İşlemleri’ standardı ile ‘SFAS 13 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi’ standartlarıdır. Her iki standartta kiralama işlemi ikiye ayrılmaktadır. Ancak, TMS 17’ de finansal kiralama olarak bahsedilen kiralama türü; SFAS 13 standardında sermaye tipi sermaye tipi kiralama olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, varlığın ekonomik ömrü ve minimum kira ödemeleri

bugünkü değerleri üzerinden belli yüzdelerle sınırlandırılmıştır. Ancak TMS 17' de böyle bir yüzde sınırı bulunmamaktadır. TMS 17 standardında iskonto oranı bilinen ya da belirlenebilen zımni faiz oranı ya da borçlanma faiz oranıdır. SFAS 13 standardında ise zımni faiz oranı ile borçlanma faiz oranından düşük olanı uygulanmaktadır. TMS 17 standardında geri kiralama işlemi bir faaliyet kiralaması ise, satış ve geri kiralama işleminden meydana gelen kazanç hemen kabul edilirken, finansal kiralamada kiralama süresince kabul edilir. SFAS 13 standardında eğer faaliyet kiralaması ise kiralama süresince itfa edilirken, finansal kiralamada varlığın yararlı ömrü boyunca kabul edilmektedir. Ayrıca, TMS 17 maddi olmayan duran varlıklara uygulanırken, SFAS 13 standardında uygulanmamaktadır.

Üçüncü standart ise, TMS 23 Borçlanma Maliyetleri standardı ile SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi standartları incelenmiştir. Bir takım benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkmıştır. Standartların borçlanma maliyetine ilişkin kullandıkları kavram farklılık göstermektedir. TMS 23 “borçlanma maliyeti(borrowing costs)” diye adlandırırken; SFAS 34 “faiz maliyetleri(interest costs)” olarak adlandırmıştır. TMS 23 özellikli varlık için kullanıma hazır hale gelmesi için “uzun bir süre” kavramı kullanırken; SFAS 34 böyle bir süre belirtmemiştir. TMS 23 canlı varlık gibi gerçeğe uygun değere göre ölçülen varlıkları kapsam dışı bırakırken; SFAS 34 böyle bir istisnadan bahsetmemiştir. Her iki standart setinde de diğer borçlara ait ağırlıklı ortalama borçlanma oranı, dönem içindeki borçların, aritmetik toplamını aşan kısma uygulanmaktadır. Bu oran dipnotlarda açıklanmalıdır.

Çalışmadan elde edilen sonuca göre IASB tarafından yayınlanan standartlar, FASB standartlarının etkisinde kalmıştır. Dolayısıyla TMS ve SFAS' ler arasında birtakım benzerlikler bulunmaktadır. Ancak bu benzerliklerle birlikte kavramsal olarak ve uygulamada bazı farklılıklar bulunmaktadır. İki standart seti yapılan uyumlaştırma çalışmalarının amacına yönelik olarak birbirine yaklaştırılmaya çalışılmaktadır. Yapılan en son uyumlaştırma çabası TMS 23 Borçlanma Maliyetleri standardı üzerine olmuştur. Bu standartta ilk tebliğde daha önce bahsedilen temel yöntem ve alternatif yöntem ayrımı kaldırılmıştır. Yapılan son revizyon sonrasında alternatif yöntemin tanımında yer alan uygulama geçerli tek uygulama olarak kabul edilmiştir. Yapılan çalışmalar devam etmektedir. IASB tarafından yayınlanan

standartlar revize edildikçe TMSK bu revizyonları gözden geçirerek yayınlamaktadır. Böylece kullanıcılar değişikliklerden haberdar olmakta ve muhasebeleştirme ve raporlamalarında bu revizyonları göz önünde bulundurmaktadırlar.

Bu durum uluslararası muhasebe entegrasyonuna dahil olma gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çünkü her ulusa ait farklı muhasebe standartları yabancı yatırımcıların istediği şeffaf bilgilerin raporlanması ve muhasebeleştirilmesinde yetersiz kalabilmektedir. İki finansal tablo raporunu sonradan birbirine yaklaştırmak, finansal tablo kullanıcıları için maliyet ve zaman kaybına sebep olabilmektedir. Buna çözüm olarak sunulan uluslararası muhasebe standartları(IAS/IFRS)' larını kullanan ülke sayısı her geçen gün artmaktadır ve IAS' na göre raporlama yapan işletme halkası her geçen gün büyümektedir. Bu entegrasyon halkasında bulunan Türkiye bu yeniliği muhasebe sistemine en kısa zamanda pekiştirmeli ve özümsemelidir. Çünkü IAS' nı tam anlamıyla uygulamak zaman gerektiren bir süreçtir. Bu sürecin en etkin şekilde tamamlanması için bu konuda yapılan seminerlerin, kongrelerin ve sempozyumların artırılması gerekmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM LİTERATÜR

2.1. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞUMU

Muhasebe sistemi ülkelerin ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yapılarındaki farklılıklar nedeniyle çeşitlilik göstermektedir. Ancak uluslararası sınırların ortadan kalkmasıyla bu farklılıkların giderilme çabaları giderek artmaktadır. Yabancı yatırımcılar farklı ülkelerde yatırım yapma kararı alırken finansal tablolarının değerlendirilmesi sözkonusu olduğunda referans alacağı ülkenin finansal tablolarıyla karşılaştırma yapmaktadırlar. İki finansal tablo raporunun aynı dili konuşabilmesi için bu karşılaştırma kriterlerinin aynı temellere dayanması gerekmektedir. Karşılaştırmanın etkin ve güvenilir bir şekilde yapılabilmesi için ülkeler arasında finansal raporlama esaslarının aynı olması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası işletmelerin sayılarının giderek artması ve sermaye piyasalarının hızla gelişmesi, işletmelerin finansal bilgilerinin ortak bir paydada buluşarak kullanıcılarına aktarılması ihtiyacını beraberinde getirmiştir(Gençoğlu,2007:2).

1970’li yıllarda uluslararası muhasebe uygulamalarının benimsenmesi adına çeşitli girişimler yapılmıştır. Bu çabalar, uluslararası ticaretin büyümesi ve çokuluslu işletmelerin ülke sınırının ötesindeki muhasebe bilgilerinin karşılaştırma gereksinimleri için önem arz etmektedir. Çeşitli kuruluşlar ülkeler arasındaki farklılıkları anlamak ve gereksiz olan tüm farklılıkları ortadan kaldırmak için çalışmışlardır. Bu kuruluşlardan en önemlisi hiç şüphesiz 1973 yılında on ülkenin(Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, Birleşmiş Krallık, İrlanda ve Amerika) muhasebe organları ile kurulan Uluslararası

Muhasebe Standartları Komitesi IASC (International Accounting Standards Committee)' dir(Nair and Frank,1996:93). Kurulun amacı, finansal tabloların sunulmasında gerekli muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve uyumu için çalışmak ve kamuya açık bir şekilde yayınlamaktır.

Yeni bir muhasebe standartları seti olan Uluslararası Muhasebe Standartları(IAS), Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi(IASC) tarafından yayınlanan standartlardır. IASC, Nisan 2001 tarihinde IASB olarak değişmiştir. IASC 1973-2001 yılları arasında toplam 68 tane taslak ve 41 adet IAS ve yorumlarını yayınlamıştır (Muthupandian,2006:983-987).

Temel amacı uluslararası muhasebe standartlarını oluşturulması olan IASC ile temel amacı meslekî çıkarların temsil edilmesi olan IFAC, uluslararası standartların kullanımı yoluyla, dünya çapında muhasebe uygulamalarının niteliğini artırma hedefi çerçevesinde buluşmuşlardır(Uysal,2006: 91).

1981 yılında IASC ile Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu(IFAC), IASC' nin Uluslararası Muhasebe Standartları(IAS) içerisinde yerini alması ve özerkliğini tamamlaması ile uluslararası muhasebe yayınlarındaki tartışma metinlerinde mutabakat sağlamışlardır. Aynı zamanda IFAC' ın tüm üyeleri IASC' nin üyeleri haline gelmişlerdir. Bu üyelik zinciri Mayıs 2000 yılında, IASC' nin yeniden örgütlenmiş bir yapı olarak değiştirilmesiyle son bulmuştur. IASB Eylül 2007 tarihi itibarıyla IASC tarafından yayınlanan 41 adet IAS' dan hareketle 8 adet Uluslararası Finansal Raporlama Standardı(UFRS) yayınlamıştır (Muthupandian,2007:696).

Uluslararası muhasebe standartları, üç ayrı aşamada oluşturulmaktadır: ilk aşamada, bir standarda ilişkin bütün konular kapsamlı bir şekilde ele alınarak ulusal muhasebe standartları kurullarıyla irtibat kuran kurul üyeleri görüş alışverişinde bulunmaktadırlar. İkinci aşamada, Kurul Standart Tavsiye Kurulu' na(SAC) hangi muhasebe sorunlarına geliştirilecek yeni bir standart kapsamında yaklaşılması gerektiği konusunda danışmakta ve görüş alışverişini izleyen evrede bir İcra Komitesi atanmaktadır. Bir tartışma metni hazırlandıktan sonra da kamuoyunun yorumlarına sunulmaktadır. Üçüncü aşamada ise, Taslak Çalışmayı geliştiren Kurul, onu tekrar kamuoyunun görüşüne sunmaktadır. Çalışmanın revize edilmesi ve Kurul

üyeleri tarafından onaylanmasından sonra, IASB tarafından yayınlanmaktadır(Uysal,2006:100).

2.2. ULUSAL MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ

Küreselleşme, muhasebe sistemini de önemli ölçüde etkilemiştir. Uluslararası çapta ortak bir muhasebe sisteminin kullanılması işletmeler için, hem zaman, hem maliyet, hem de güvenilir bilgi sağlamak açısından önemlidir.

Muhasebe standartları işletmelerin finansal tablolarının muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasında temel alınan ilkelerdir. Her ülkenin muhasebe standardı o ülkenin, kültüründen, siyasetinden, ekonomisinden ve hukukundan dolayı farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, her ülkenin kendine özgü bir muhasebe sistemi bulunmaktadır.

2.2.1. Türkiye’ de Muhasebe Standartları

1930’lardan itibaren Nazi Almanya’sından kaçarak Türkiye’ye gelen işletme, ekonomi, hukuk ve muhasebe bilim adamları ve uygulayıcıların etkisiyle muhasebe öğretisi ve uygulamaları Alman muhasebe öğretisi ve uygulamalarının etkisinde kalmıştır. 1933 yılında Sümerbank’ ın muhasebe sisteminin bir Alman profesör tarafından kurulmasıyla muhasebe anlayışı içerisine yeni kavramlar yerleşmiştir. Sümerbank için geliştirilen muhasebe sistemi Kamu İktisadi Teşebbüsleri tarafından da benimsenmiştir. 1932 yılında çıkarılan İlk Muhasebe Meslek Kanun Tasarısı hayata geçmemiştir. 1942 yılında 14 kişi tarafından Türkiye Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği kurulmuştur (www.tmud.org.tr/).

1949 vergi reformundan sonra kar ve zarar tablosuna ilişkin muhasebe kuralları vergi hukukundaki esaslara göre gelişmiştir. 1950 yılından sonra Amerikan sisteminin etkisinde kalınmıştır. 1957 yılında Türk Ticaret Kanunu’nun kabulünden sonra ise bilanço esaslarına ilişkin muhasebe kuralları Türk Ticaret Kanun’undaki ortaklık esaslarına göre ilerleme kaydetmiştir.(Gençoğlu,2007).

1960’lı yıllardan itibaren öğretilerde anglo-sakson öğretisinin ve özellikle amerikan öğretisinin dayanağı olan Amerikan Muhasebeciler Birliği’nin (AICPA)

etkisi artmıştır. Diğer taraftan o yıllarda hızla artan ve bugünlerde sayısı 10 bini aşan yabancı sermayeli şirketlerin muhasebe uygulamalarının etkisiyle muhasebe kuralları gelişmiştir.

1967 yılında "Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği(TMUD)" adı altında kurulan dernek, alanındaki ilk özel girişim olup, Türkiye’ de muhasebe mesleğinin tarihi gelişmesi içinde önemli bir kilometre taşı olarak değerlendirilmektedir (www.tmud.org.tr/).

1987 sonrasında AB’ ne tam üyelik başvurusunda bulunması ile AB düzenlemelerinin ve son zamanlarda da Uluslararası Muhasebe Standartlarının etkisinde kalmıştır(Gençoğlu,2007).

2.2.2. ABD’ de Muhasebe Standartları

Amerika Birleşik Devletleri’ nde 1887 yılında kurulan ve bir özel sektör kuruluşu olan Amerikan Yeminli Serbest Muhasebeciler Enstitüsü(AICPA), 1934 yılında kurulan ve bir kamu kuruluşu olan ABD Sermaye Piyasası Kurulu(SEC), ve 1973 yılında kurulan ve bir özel sektör kuruluşu olan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu(FASB) Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinin(US GAAP) oluşturulmasında etkili olan kuruluşlardır. Ayrıca, AICPA tarafından kurularak 1939-1959 yılları arasında 51 adet bülten yayımlayan Muhasebe Prosedürleri Komitesi(CAP) ile yine AICPA tarafından kurularak 1959-1973 yılları arasında 31 adet bildiri yayımlayan Muhasebe İlkeleri Kurulu(APB) US GAAP standartlarının meydana gelmesinde etkili olan kuruluşlardır.

Amerika ülkeleri dışındaki UFRS’ ye uyumun yandaşları olan ülkeler genellikle diğer ülkelerin sermaye pazarlarına erişimde UFRS’ nin, daha düşük bilgi asimetrisinden dolayı daha düşük faiz maliyeti ve daha düşük bilgi üretim maliyetleri avantajlarına dikkat çekmektedirler. Bununla birlikte ticari fırsatlar finans erişimi içeren bir çok ölçüyü içermekte ve bu avantajlar konusunda yani diğer ülkelerin sermaye pazarlarına erişim konusu Amerika için bir üstün durum olarak görülmemektedir. Çünkü, Amerika zaten dünyanın en büyük sermaye pazarına hükmetmekte ve böylece Amerikan şirketlerinin hisse senetlerini artırmak için diğer ülkelerin sermaye piyasalarına gitmeleri çekici gelmemektedir. Benzer şekilde,

Amerika' daki faiz maliyetlerinin UFRS' ye uyum ile birlikte düşmesi beklenmemektedir, çünkü geniş ve kapsamlı raporlama ile açıklama gerekliliği SEC kuralları, FASB muhasebe standartları ve Halka Açık Şirketlerde Muhasebe Gözetim Kurulu(PCAOB) sayesinde yatırımcılar zaten oldukça iyi bir şekilde bilgi edinmektedirler. Bunun yanı sıra evrensel bir muhasebe standardı seti olan UFRS Amerika' da bilgi üretim maliyetlerini azaltabileceği ve mümkün olan bir ihtiyaç kaynağı olabileceği de düşünülmektedir(Lange and Howieson,2006:1008-1011).

U.S. GAAP ve UFRS' ye uyum yeni bir fikir olmamasına rağmen kısmen yüksek profilli şirketlerin çökmesi üzerine bugünkü çabalar hızlanmıştır ve hem FASB hem de SEC, U.S.GAAP ve IAS' na uyum üzerinde çalışmak adına istekli olduklarını olumlu sinyaller göndererek bildirmişlerdir. FASB, son on yılda diğer ulusal muhasebe standartları kurulu birimleri ve IASB ile işbirliği yaparak karşılıklı çıkar konuları üzerinde çalışmak için araştırma yapmış, fakat FASB ile SEC' in detaylı rapor gereksinimleri genel olarak istekli olan diğer ülkelere kalite göstergesi olarak görülmüştür. Diğerlerine ilaveten bir dizi şirketin çökmesi ABD muhasebe standartlarının kalitesini sorgular hale getirmiştir. Bunlara sebep olarak FASB' nin kural bazlı standartlarına denetçilerin şüpheli işlemlere itiraz etmelerinde yeteri kadar esneklik vermemesinden kaynaklanmaktadır. FASB, ayrıca bazı uygulamaların doğal karmaşası ve farklılık düzeyi sebebiyle, Amerikan muhasebe standartları ile uluslararası standartlar arasındaki farklılıkların 2005 sonrasına kalacağını öngörmektedir(Lange and Howieson,2006:1008-1011).

FASB standartlarının yerine UFRS uyumuna engel olan bazı önemli politik engeller bulunmaktadır. Bu engeller, FASB' nin IASB' ye olan gücüne bağlıdır, Amerika içerisinde denetim organlarındaki örgütler arası anlaşmazlık, Amerika ile diğer uluslar ve ekonomik topluluklar arasındaki anlaşmazlık, ve Amerika dış politikasının “Amerika Ayrıcalığı” konulu yansıması, Amerika' nın kendine özgü bu tutumu, UFRS' ye uyumu içeren, ve diğer milletlerle olan ilişkisi onu haklı çıkarmak için yeterli faktör olarak görülmektedir (Lange and Howieson,2006:1008-1011).

Ulusal muhasebe standartlarındaki farklılıklar, özellikle uluslararası alanda faaliyet gösteren firmalar açısından büyük sorun yaratmakta, finansal tablolarındaki bilgilerin güvenilir şekilde kullanılmasını engellemektedir. Bu nedenle, muhasebe ve

raporlama uygulamalarında, muhasebe otoriteleri genelde Amerika’da Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (US GAAP) veya Uluslararası Finansal Raporlama Standartları(UFRS) uygulamalarını tercih etmektedir. Ancak , son yıllarda US GAAP ve UFRS arasındaki farklılıklar da yatırımcıyı huzursuz etmekte ve bütün dünyanın kabul edeceği muhasebe ortak dilinin sağlanması için muhasebe düzenlemesi yapan otoriteleri harekete geçirerek, birçok ülke ve kurumu uluslararası finansal raporlama standartlarının geliştirilmesi, gerekirse revize edilmesi ve uygulanması konusunda görüş birliğine sürüklemektedir. Özellikle US GAAP ve UFRS arasındaki farklılıkların giderilmesi konusunda 18 Eylül 2002 tarihinde FASB ve IASB arasında yapılan Norwalk Andlaşması bu gelişmeleri sağlayan en önemli adımlardan birisi olmuştur.Ayrıca, Avrupa Birliği ‘de; 19 Temmuz 2002 tarihinde Avrupa Parlamentosu’nda kabul edilen (EC) No 1606/2002 sayılı düzenleme ile, uluslararası muhasebe standartlarının üye ülkelerdeki kullanım esaslarını hükme bağlamıştır(Akdoğan,yy.)

IASB ve FASB arasında 2006 yılında yapılan anlaşmaya göre ise IASB tarafından yayınlanan IAS ve IFRS’ lerin Amerikan Muhasebe Standartlarına yakınsaması projesi yürütülmektedir(Arsoy,2008:177).

Yapılan anlaşmalar sonrası çalışmalar, UFRS ile US GAAP arasındaki muhasebe farklılıklarının etkisini azaltmaktadır. SEC’ in IASB standartlarını koşulsuz kabul etmesi gerekmektedir. U.S. GAAP, UFRS ile bire bir aynı olmasa da bir çok yönden benzerlik göstermektedir. UFRS lehine iddialar 2004 yılında hız kazanmıştır. Öncelikle AB üye ülkelere Ocak 2005 itibariyle UFRS kullanımının başlaması için kanunu onaylamıştır. İkinci olarak da Amerika’ da Sarbanes Oxley Kanunu ile 2002 yılında PCAOB kurulmuştur, ve onun U.S. FASB ile muhasebe uyuma stratejisi ve IASB muhasebe standartlarına uyuma doğru yönelmesi bir sonraki on yılda muhasebe standartlarının uluslararasılaştırma ve harmonizasyonu gerçeğini daha uygulanabilir hale getirmiştir(Ampofo ve Sellani,2005:229-230).

2.2.2.1. FASB ile IASB Harmonizasyon Süreci

FASB, uluslararası muhasebe standartları ile aralarındaki farklılıkların giderilmesine yönelik olarak IASB ile yakınlaşma çabasına girmiştir.

Amerika' nın bu harmonizasyon çalışmalarına dahil olmasında; IFRS' nin kredibilitésinin yükselmesinin, uluslararası muhasebe standartları kurulunun yeniden yapılanmasının, SEC' in uluslararası muhasebe standartlarına olumlu bakmasının ve uluslararası muhasebe standartlarının IOSCO ve Basel Komitesi tarafından tanınmasının etkisi olmuştur(Kaya, y.y.). Bankacılık alanındaki faaliyetleri uluslararası düzeyde koordine etmek amacıyla kurulmuş bir örgüt olan Basel Komitesi' nde G7 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanlarının isteği üzerine IAS' i, özellikle de bankacılık alanını etkileyen standartları kapsamlı bir biçimde inceledikten sonra Nisan 2000' de bu standartların kabul görmesi konusundaki fikrini açıklamıştır(Saltoğlu,2005:107). İki kuruluşun aralarında yapmış oldukları Norwalk anlaşması bu çalışmalara öncülük etmektedir.

2.2.2.2. Norwalk Anlaşması

ABD' de son yıllarda yaşanan muhasebe skandalları ve finansal raporlamaya karşı olan güven azalışı sonucunda, sahip olduğu ayrıntı ve uygulama zorluğu nedeni ile “kural bazlı” olarak adlandırılan Amerikan muhasebe sisteminin yerine Uluslar arası Finansal Raporlama Standartlarına benzer şekilde “ilke bazlı” yeni standartlar geliştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır(Basları ve Dalkılıç,2007:110). Bu çalışmalar doğrultusunda 18 Eylül 2002 tarihinde FASB ile IASB arasında Norwalk anlaşması imzalanmıştır. Yapılan Norwalk Anlaşması' nda, hem iç piyasalarda, hem de sınır ötesi finansal raporlamada kullanılacak yüksek kaliteli ve birbirleriyle uyumlu muhasebe standartlarının geliştirilmesi konusunda anlaşmaya varmışlardır.

Çalışmalarına hız kazandırmak için ortak bir takvim belirlemiş olan iki kurul yılda iki kez toplanarak bir araya gelmektedirler(Saltoğlu,2005:108). Çalışma kapsamında ele alınan konularda kısa vadede uzlaşmaya varılması beklenen farklılıklar hala devam etmektedir(Aslan,2004:97). Çünkü uyumlaştırma zahmetli ve uzun bir süreci kapsamaktadır.

İki kuruluş bu anlaşmayla aşağıdaki konularda üzerinde çalışmaya başlamışlardır(Kaya,y.y.):

- US GAAP ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları arasında varolan bireysel farklılıkları ortadan kaldırmak,

- Gelecek çalışma programlarını eşgüdümlü hale getirmek,
- Mevcut ortak projelerde ilerleme kaydetmek,
- Yorum Kurullarını faaliyetlerini koordine etme konusunda teşvik etmek.

2.2.3. Avrupa Birliği(AB)' nde Muhasebe Standartları

Avrupa Birliği, muhasebe standartlarının uyumlaştırılmasını direktifler aracılığıyla gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Ancak direktiflerin üye ülkeler tarafından zamanında aktarılmaması sebebiyle ülkeler arasında farklılıklar devam etmiştir. AB 1990' lı yılların başından itibaren, bunun önüne geçebilmek için mevcut direktiflerin gözden geçirilmesi, Avrupa çapında muhasebe standardı oluşturacak bir kurulun kurulması için harekete geçmiştir. 14 Kasım 1995 tarihinde Avrupa Komisyonu muhasebe standartlarının harmonizasyonunda AB' nin yeni stratejisini benimseyerek Avrupa Konsey' ine ve Avrupa Parlamentosu' na bildirmiştir. Bu bildiriye göre, AB' nin yeni stratejisi uluslararası muhasebe standartlarının belirlenmesinde IASC/IOSCO girişimlerinin desteklenmesi ve AB muhasebe uygulamalarının IAS ile uyumlu hale getirilmesi olarak şekillendirilmiştir(Üstündağ,2003).

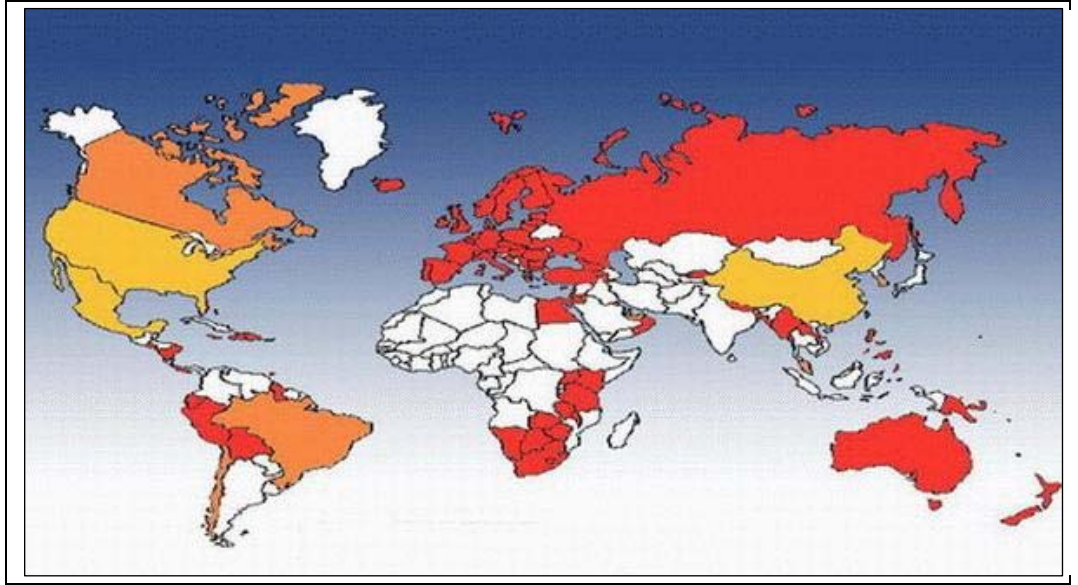
2000 yılında Avrupa Birliği'nde yapılan Lizbon Avrupa Konseyi toplantısında Komisyon'un hazırlamış olduğu Finansal Hizmetler Eylem Planının 2005 yılına kadar uygulamaya geçirilmesi ve halka açık şirketlerin finansal raporlarının karşılaştırılabilir olması için gerekli adımların hızla atılması kararlaştırılmıştır.

Tüm üye ülkelerin tabi olacağı yeni düzenleme (Regulation/Yönetmelik) uyarınca en geç 2005 yılına kadar bu diğer kapsamdaki şirketler konsolide mali tablolarının düzenlenmesinde Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (IFRS/IAS) uygulamakla yükümlü tutulmuş olup, üye ülkelere bu yükümlülüğün tüm şirketleri kapsayacak şekilde genişletilmesi de serbest bırakılmıştır. Söz konusu yükümlülük iştirakleriyle birlikte AB genelinde 7000 şirketi kapsayacak olup, bu şirketlerin 2005 yılı sonrası US GAAP standartlarını tercih etme olanaklarını ortadan kaldırmaktadır.(Üstündağ,yy:198).

Avrupa Birliği 4., 7. ve 8. direktifleri 2005 itibariyle üyelerinin IAS' da yer almalarını istemiştir. Özellikle New York Menkul Kıymetler Borsası, Londra

Menkul Kıymetler Borsası ve diğer büyük borsalar UFRS kabul etmişlerdir(Ampofo ve Sellani,2005:227). Direktiflerin muhasebe açısından en önemli avantajı, muhasebe kurallarını AB ülkelerinin hepsinde birden yürürlüğe sokarak muhasebe uyumlaştırmasında katkı yapmasıdır(Sağlam,2004:51). AB iç pazarında sermayenin serbest dolaşımını daha güçlü bir şekilde uygulamaya koymak ve AB içinde faaliyette bulunan şirketlerin aynı şartlarda rekabet edebilmesini sağlamak amacıyla Avrupa Birliği üye ülkeleri UFRS sürecine katılma durumları aşağıdaki şekilde gibidir:

Şekil 1: Avrupa Birliği'nde UFRS

Kırmızı: UFRS'yi Kabul Eden Ülkeler

Turuncu: UFRS'ye Geçiş Politikasını Benimseyen Ülkeler

Sarı: Henüz Belirleme Aşamasında olan Ülkeler

Kaynak: TMSK 2006 Yılı Faaliyet Raporu

Yukarıdaki şekilde, 2006 yılı Faaliyet Raporu doğrultusunda elde edilen bilgilere göre, UFRS uygulamalarına geçen ülke sayısı oldukça fazladır. Şeklin geneli incelendiğinde AB, UFRS hareketliliği yüksek olan bir birliktir. UFRS kullanmayan ülkeler hazırlık aşamasındadırlar. Özellikle ülkelere UFRS'nin zorunlu tutulması bu hazırlıkların tamamlanmasını hızlandırmaktadır.

2.3. TÜRKİYE’ DE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ

1990’ lı yıllardan itibaren uluslararası ticari ilişkilerin artması hisse senetlerinin dünya borsalarında işlem görmesine ve sermaye piyasalarının gelişmesine ve dolayısıyla piyasaya yabancı fonların gelmesine sebep olmuştur.

Türkiye’ de muhasebe standartlarının gelişimi hükümet desteğiyle gerçekleşmiştir. Ekonomik ve siyasi ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkelerin uygulamaları Türkiye’ de etkili olmuştur.

Son yıllarda Londra’ da bulunan IASB tarafından bildirilen UFRS’ nin kabulü ve önemi ciddi ölçüde artmıştır. Gelişmekte olan bir çok ülke UFRS kullanmakta ya da AB ve Avustralya örneğindeki gibi bazı ülkeler kendi ulusal muhasebe standartlarının yerine 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren UFRS’ yi benimsemeye başlamaktadırlar(Lange and Howieson,2006:1008-1011).

2.3.1. Türkiye Muhasebe Standartları’ nın IFRS/IAS ile Harmonizasyonu

1970’li yıllarda Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği’nde (TMUD)“Türkiye Muhasebe Prensipleri” komitesi kurulmuş ve bazı çalışmalarda bulunmuştur. 1942 yılından beri faaliyetini sürdüren Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği’nin (TMUD) 1977 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) üyesi olmasıyla birlikte Türkiye’de “Uluslararası Muhasebe Standartları” (IAS) konuşulmaya başlanmıştır. TMUD’ un 1977 yılında IFAC’ ın kurucu üyeleri arasında yer almasının ardından 1978 yılından itibaren hazırlanan Uluslararası Muhasebe Standart Taslaklarına görüş bildirmeye başlanmıştır. IAS’ lar 1979 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi’nin düzenlediği I.Türkiye Muhasebe Eğitim Sempozyum’unda ilk kez akademik çevrelerde tartışılmaya başlanmıştır. Meslek mensupları ise IAS’ ları 1980 yılında gerçekleştirilen 13. Türkiye Muhasebe Kongresinde tartışmaya başlamıştır(www.tmud.org.tr/).

1981 yılında itibaren TMUD tarafından IAS’ lar çevrilerek İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Dergisi’nde yayınlanması sağlanmıştır. IAS’ ların çevrilerinin bu şekilde yayınlanması 1990 yılına kadar devam etmiştir. TMUD tarafından 1992 yılında 31 adet IAS’ ın çevirisi kitap olarak yayınlanmıştır.

Ülkeler, Dünya' da UFRS' ye yönelik uyumlaştırma çabaları uluslararası piyasalarda firmaların rekabet güçlerinin artması için finansal raporlamada ortak bir muhasebe standartlar setinin kullanılmasının önemi artmaktadır. Bu farkındalık Türkiye' de de yerini almış ve Avrupa Birliği' ne üyelik sürecinde de 01.01.2005 tarihi itibarıyla UFRS' nin benimsenmesi kararı uyumlaştırma çalışmalarının hız kazanmasında etkili olmuştur. Çalışmalar devam etmekte ancak uluslararası muhasebe standartlar setine tam anlamıyla uymak zaman gerektirmektedir.

2.3.2. Türkiye' de Muhasebe Standartlarının Gelişiminde Olan Kurumlar

Türkiye' de muhasebe uygulamalarını genelde Türk Ticaret Kanunu ile Vergi Usul Kanunu' ndaki hükümlerin yönlendirdiği ve bu hükümlerin ihtiyaca cevap veremediği durumlarda, yasal statüde olan bazı kuruluşların kendi yetki alanlarına giren işletmeler için, yönlendirici çalışmalar yaptığı gözlenmektedir. Bu kuruluşlardan en önemlileri İktisadi Devlet Teşekkülleri(İDT), Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK), Sermaye Piyasası Kurulu(SPK), Türkiye Bankalar Birliği ve Maliye Bakanlığı' dır.

2.3.2.1. İktisadi Devlet Teşekkülleri(İDT)

Ülkemizde muhasebe ilkeleri konusundaki ilk çalışma İktisadi Devlet Teşekkülleri(İDT) için tekdüzen hesap planının geliştirilmesi sırasında ele alınmış ve Amerikan muhasebe uygulamaları örnek alınarak belirlenen muhasebe kavram ve ilkeleri uygulamalara rehber olmak amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yayımlanmıştır(Gençoğlu,2007:4).

İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu tarafından 1968 yılında yayımlanan ve 1972 yılında uygulamaya konulan Tek Düzen Muhasebe Sistemi başlangıçta KİT' ler için zorunlu olduğu halde sonraları diğer işletmelerce de benimsenerek Türkiye' de muhasebe sisteminin gelişmesinde önemli rol oynamıştır(Gökçen vd,2006:4).

2.3.2.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK)

1989 yılında muhasebe mesleğinde reform yapılmış ve 3568 Sayılı

Muhasebe Mesleği Kanunu yayınlanmıştır. Bu kanuna göre Türkiye’de muhasebe mesleğini düzenleyici ve kamu yetkisine sahip bir meslek kuruluşu olarak TÜRMOB’ un kurulması kabul edilmiştir.

TÜRMOB 1994 yılında IASB’ ye üye olmuştur. Dünya Bankası tarafından hazırlanan Mould Rapor’undan sonra varılan karar gereği 9 Şubat 1994 yılında TÜRMOB tarafından Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu” kuruluncaya kadar çalışmak üzere kısa adı TМУDESK olan “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu” nu kurmuştur. TМУDESK, “denetlenmiş mali tabloların, ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesini ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartları ile muhasebe meslek mensuplarının denetim faaliyetlerini disiplinli, yürütebilmeleri için ulusal denetim standartlarını saptamak ve yayınlamak” amacıyla bağımsız ve özerk bir kurul olarak kurulmuştur(www.tmud.org.tr).

Kuruluş tarihi 1994 olan TМУDESK bu tarihten itibaren otuz adet muhasebe standartlarından hareketle Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturma çalışmalarına başlamıştır. Her bir standart için ayrı komisyon kurulmuş ve ilk olarak on bir adet muhasebe standardı açıklanmıştır. Daha sonra standartlar tekrar gözden geçirilerek 2000 yılında toplam on beş standart açıklanmıştır. 2002 yılı itibariyle ise toplam on dokuz adet standart yayınlamıştır(Civan ve Kara,2002)

Sermaye Piyasası Kurulu ve Maliye Bakanlığı çevrelerinin karşı oldukları TMSK, IASC’ ın IASB’ a dönüşümü ve küresel muhasebe skandallarının gündeme gelmesi ile birlikte engeller aşılmış ve 2002 yılında TMSK oluşturularak faaliyete geçmesi sağlanmıştır(www.tmud.org.tr/).

Kurul, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’ nden birer üye, Türkiye Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği’ nden bir yeminli mali müşavir olmak üzere 9 üyeden oluşmaktadır.

TMSK’ nın görevleri arasında muhasebe standartlarının oluşturulmasında esas alınmak üzere, Kavramsal Çerçeveyi belirlemek ve Türkiye Muhasebe

Standardı Taslak Metinlerini hazırlayıp kamuoyunun görüşlerine açmak; gerçek, güvenilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir ve tutarlı finansal bilgi üretilmesini sağlayacak Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak; muhasebe standartlarının gelişen ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesini teminen standartların güncelliğini sağlamak üzere gerekli çalışmaları yapmak; finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğinin uluslararası alanda da sağlanmasını teminen, ulusal muhasebe standartlarının uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve en iyi muhasebe uygulama örnekleri ile uyumunu gerçekleştirmek üzere gerekli çalışmaları yapmak, finansal tabloların ihtiyaçlara uygun bilgi sunmasını ve belirlenecek standartlarla ilgili olarak uygulamada karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin önlem alınabilmesini sağlamak üzere, standartların oluşturulması sürecinde muhasebe ilgi gruplarının görüşlerinin alınmasını sağlamak ve standartların oluşturulması sürecinde düzenli olarak kamuoyunu bilgilendirmek bulunmaktadır.

2.3.2.3. Sermaye Piyasası Kurulu(SPK)

Türkiye’de sermaye piyasasının düzenleyici otoritesi olarak bilinen Sermaye Piyasası Kurulu uygulamalarında, uluslararası muhasebe standartlarından 1990’lı yıllardan itibaren söz edilmeye başlanmıştır.

SPK, sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören işletmeler için ayrı; bunlar dışında kalan SPK’ya tabi işletmeler için ise ayrı olmak üzere iki farklı muhasebe sistemi uygulamaktadır. Kurul, sermaye piyasası araçları bir borsada işlem görenler dışında kalan SPK’ya tabi işletmeler için yayımladığı Seri XI, 1 Nolu ve Seri XI, 3 Nolu tebliğler ile aşağıda yer alan konularda düzenlemeler yapmıştır(Başpınar,2004:48):

a) Seri XI, 1 Nolu tebliğ olan "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkındaki Tebliğ" 60 maddeden oluşmakta olup, 4 bölüm ve ekleri içermektedir ve tebliğde yer alan konular şunlardır:

- Mali tablolarda muhasebe politikalarının açıklanması ve muhasebenin temel kavramları,
- Mali tablolara ilişkin uygulama standartları,
- Mali tablolara ilişkin şekil ve esaslar,

- Mali raporlara ilişkin şekil ve esaslar,
- Ekler.

b) Seri XI, 3 Nolu tebliğ olan "Sermaye Piyasasında Ara Mali Tablolara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkındaki" tebliğde yer alan konular ise şunlardır:

- Ara mali tabloların düzenlenme esasları,
- Kıst (zaman ile orantılı pay) esası,
- Mevsimlik faaliyetler,
- Yeniden değerlendirme,
- Vergi Karşılığı,
- Mali tabloların kesinleşmesi,
- Diğer mali tablolar.

Ana konuları itibariyle yukarıda açıklanan Seri XI, No: 1 ve 3 sayılı Tebliğlerin dışında yayınlanan tebliğler ise, bu iki ana tebliğde yayınlanan konuların uygulamasında kısmen değişiklikler getiren tebliğler olup, içerikleri aşağıdaki konuları kapsamaktadır.

- Sermaye piyasası mali tablo ve raporlara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğe ek olarak yayınlanan tebliğler,
- Menkul kıymetler yatırım fonları mali tabloları ve raporlara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğ,
- Aracı kurum hesap planı ve planın kullanım esasları hakkında tebliğ,
- Sermaye piyasasında konsolide mali tablolara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğ,
- Yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ.

SPK, sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören işletmeler için ise 15 Kasım 2003 tarihli Resmi gazetede yayımlanan ve 1/1/2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara mali tablolardan geçerli geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe giren *Seri: XI, No:25 sayılı "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ"* yayımlamıştır. Bu Tebliğ, ekinde yer alan tablodan da anlaşılacağı üzere bütün uluslararası muhasebe standartlarını kapsamakta, Tebliğde açıklanan standartlar bazı nüansların dışında adeta uluslararası muhasebe standartlarının

çevirisi durumundadırlar. Kurul 2003 yılında yayınlanan bu tebliğ ile 33 adet UFRS ile uyumlu standartları yayınlamıştır.

2.3.2.4. Türkiye Bankalar Birliği

Bankacılık muhasebe uygulamaları 1985 yılında Tek Düzen Hesap Planı'na kadar uzamaktadır ve bankalar oldukça önemli mesafeler katetmişlerdir.

Bankalar Birliği, bankalar arasında uygulama birliği sağlamak için muhasebe konusunda çeşitli çalışmalar yapmışlardır. 1969 yılında yürürlüğe giren bir çalışma ile bankalardan kredi talep eden işletmelerin son üç yıla ait bilanço ve gelir tablosunun tiplerini belirleyerek Türkiye’ de bu tip bilançoların kullanılmasına önderlik etmiştir(Gökçen vd,2006:5).

2002 yılı Ekim ayında Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu Muhasebe Standartları ülkemizde ilk defa bankacılık sektöründe uygulanmaya başlanmıştır ve 2002 yılı ayrı bir dönüm noktası olmuştur. Bu standartlar kapsamında muhasebe ve mali tablo ilkeleri kapsamlı ve açık hale getirilmiş ve mali tabloların asgari unsurları belirlenmiştir.

2.3.2.5. Maliye Bakanlığı

Türkiye’ de standart oluşturma Sermaye Piyasası Kurulu Tebliğleri, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Tebliğleri ve Maliye Bakanlığı Muhasebe Sistemi Tebliğlerinin gözetimine bırakılmıştır(Gökçen vd,2006:3).

Maliye ve Gümrük Bakanlığı’ nın 26 Aralık 1992 tarihli Tebliği ile ulusal düzeyde bir hesap çerçevesi oluşturulmuştur. Bu Tebliğ’ de muhasebenin temel kavramları, muhasebe politikalarının açıklanması, mali tablolar ilkeleri, mali tabloların düzenlenmesi ve sunulması, tekdüzen hesap çerçevesi, hesap planı ve işleyişi konularında düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlemelerin amacı bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve mukayese edilebilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmasının sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılmasıdır(Gençoğlu,2007:5).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MATERYAL VE YÖNTEM

Sermaye piyasalarının hızla gelişmesi ve uluslararası faaliyetlerin artması ticarete sınır kavramını ortadan kaldırmaktadır. Bu sınır ötesi ticaret ilişkisinde finansal tabloların şeffaflığı ve güvenilirliği önem kazanmaktadır. Türkiye hem uluslararası faaliyetlerin arttığı hem de Avrupa birliği entegrasyon sürecinde olan bir ülke konumundadır. Türkiye'nin bulunduğu bu stratejik durum ülkede faaliyet gösteren işletmelerin finansal tablolarını, uluslararası düzeyde aynı dili konuşan standartlar seti ile hazırlamalarını gerekli kılmaktadır.

Uluslararası muhasebe standartları kurulu(1973' ten bu yana) IASB' nun yayınlamış olduğu uluslararası muhasebe standartları(IAS) Türkiye tarafından benimsenerek 2005 yılı itibariyle Türkiye Muhasebe Standartları(TMS) olarak Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK) tarafından yayınlanarak uygulanmaya başlanmıştır.

Bir çok ülkenin bu muhasebe entegrasyonu sürecine dahil olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. Ancak Amerika, Muhasebe Standartları Kurulu(FASB) tarafından yayınlanan standartların uygulanmasına devam etmektedir. İki standart seti arasında birtakım benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. IASB' nin yayınladığı IAS' ları FASB tarafından yayınlanan standartlardan(SFAS) etkilenmiştir. Dolayısıyla iki standart seti arasında birçok benzerlikler bulunurken bazı farklılıklar da yer almaktadır.

Amerika, uluslararası düzeyde muhasebeye ait bu hareketlenmeye Norwalk Anlaşması sonucunda dahil olmuştur. Buna göre iki standart seti arasındaki farklılıkların elemine edilmesine ilişkin çalışmalara başlanmıştır.

Çalışmanın amacı, uluslararası muhasebe standartları paralelinde Türkiye

muhasebe standartları ile Amerikan muhasebe standartlarına ait üç adet standart arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaya çalışmaktır.

Seçilen üç adet standart işletme için son derece önemli standartlardır. Temelde hepsi de finansman, finansman maliyeti ve nakit akış tablosundaki faaliyetleri konu almaktadır. Ancak özel olarak bazı tercih edilme sebepleri de bulunmaktadır.

Nakit akış tablosuna ilişkin standardın tercih edilme sebebi, öncelikle finansal tablolar içerisinde önemli bir yere sahip olmasından ve işletmenin bir dönem boyunca nakit faaliyetlerine rehberlik eden bir tablo olmasından kaynaklanmaktadır. İşletmenin dönem içi faaliyetleri dönem içi faaliyetleri işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri olarak ayrılmaktadır. İşletme dönem içi nakit akışlarının takibi nakit akış tablosu yardımıyla yapılmaktadır. İşletme buna göre nakit ve nakit benzeri yaratma yeteneğini ölçerek faaliyetlerine yön vermektedir.

Kiralama işlemlerine ilişkin standardın tercih edilme sebebi, kiralamanın önemli bir finansman aracı olmasından kaynaklanmaktadır. İşletme, yeni yatırımlar yaparken finansman ihtiyacını varlıklarını kiralayarak da temin edebilmektedir. Kiralama işletmenin nakitini başka yerlerde değerlendirerek, ihtiyacı olan varlığın kiralanması ile teminini sağlamaktadır. Bu da işletme için önem arzeden bir husustur.

Borçlanma maliyetlerine ilişkin standardın tercih edilme sebebi ise, faiz giderlerinin gelir tablosunda önemli bir yere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. İşletme yeni yatırımlar yaparken finansman ihtiyacını ya özkaynaklardan ya da yabancı kaynaklardan sağlayabilmektedir. Yabancı kaynak işletmeye beraberinde faiz yükünü getirmektedir. Bu faizlerin aktifleştirilmesi işletmenin gelir tablosunda önem kazanmaktadır. Bu noktada işletmenin borç kullanması ve bu borcun maliyetinin hesaplanması ve raporlanması önem kazanmaktadır.

Çalışmada, literatür taraması yapılarak ulusal ve uluslararası muhasebe standartları incelenmiştir. Türkiye’de ve Amerika’ da muhasebe standartlarının yayınlanmasında yetkili kuruluşların faaliyetlerine ilişkin bilgiler verilmiştir. İkincil kaynaklardan elde edilen bilgilere göre nakit akış tabloları, kiralama işlemleri ve borçlanma maliyetlerine ilişkin standartlar hem Türkiye muhasebe standartları kapsamında hem de Amerikan muhasebe standartları kapsamında ele alınmıştır.

Çalışmanın yöntemi, literatür taraması yapılarak ikincil verilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda söz konusu muhasebe standartlarının karşılaştırmak suretiyle iki standart seti TMS ve SFAS arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır.

Araştırma kapsamında ele alınan ilk standart nakit akış tablosuna ilişkin TMS 7 ve SFAS 95 standartlarıdır. Ortaya çıkan sonuçlara göre her iki standartta da işletmenin dönem içi faaliyetleri; işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri olarak üçe ayrılmaktadır. SFAS 95 kapsamında faiz ödemeleri, faiz gelirleri ve temettü ödemeleri işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları olarak değerlendirilirken; TMS 7 kapsamında faiz gelirleri işletme veya yatırım faaliyetleri, faiz ödemeleri işletme veya finansman faaliyetleri olarak ve temettü ödemeleri finansman faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. Vergi ödemeleri TMS 7’ de işletme faaliyetinin bir parçası olarak raporlanmaktayken; SFAS 95 standardında tamamlayıcı bilgi olarak ayrı bir açıklamayla sunulmaktadır. Nakit olmayan yatırım ve finansman faaliyetleri SFAS95 kapsamında nakit akış tablosuna ek olarak açıklanırken; TMS 7’ de dipnotlarda açıklanmaktadır. SFAS 95 standardında işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları brüt yöntemle göre raporlanırken gelir tablosundan elde edilen net kâr içerisindeki tahakkuk esasına göre kaydedilen kalemler arındırılarak net kâr nakit esasına dönüştürülmekte ve bu dönüşüm nakit akış tablolarına ek olarak sunulmaktadır. Ancak TMS 7 standardında böyle bir uygulama bulunmamaktadır.

İncelenen ikinci standart, ‘TMS 17 Kiralama İşlemleri’ standardı ile ‘SFAS 13 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi’ standartlarıdır. Her iki standartta kiralama işlemi ikiye ayrılmaktadır. Bunlar TMS 17’ de finansal kiralama ve faaliyet kiralaması iken; SFAS 13 standardında sermaye tipi kiralama ve faaliyet kiralaması şeklindedir. SFAS 13, finansal tipi kiralamayı sermaye tipi kiralama olarak ele almıştır. Sermaye tipi kiralama(finansal kiralama) tanımlanırken varlığın ekonomik ömrü ve minimum kira ödemelerinin bugünkü değerleri üzerinden belli yüzdelerle sınırlandırılmıştır. Ancak TMS 17’ de böyle bir yüzde sınırı bulunmamaktadır. TMS 17 standardında iskonto oranı bilinen ya da belirlenebilen zımni faiz oranı ya da borçlanma faiz oranıdır. SFAS 13 standardında ise zımni faiz oranı ile borçlanma faiz oranından düşük olanı uygulanmaktadır. TMS 17 standardında geri kiralama işlemi bir faaliyet kiralaması ise, satış ve geri kiralama işleminden meydana gelen

kazanç hemen kabul edilirken, finansal kiralamada kiralama süresince kabul edilir. SFAS 13 standardında eğer faaliyet kiralaması ise kiralama süresince itfa edilirken, finansal kiralamada varlığın yararlı ömrü boyunca kabul edilmektedir. TMS 17 maddi olmayan duran varlıklara uygulanırken, SFAS 13 standardında uygulanmamaktadır. Bina kiralamasında binanın bir kısmının gelecek değeri bilinmiyorsa SFAS 13' e göre sadece binanın % 75' i kiralanabilmektedir. TMS 17 standardında buna ilişkin bir yorum bulunmamaktadır. Arazi ve binalar TMS 17 standardında ayrı ayrı olarak değerlendirilmektedir. SFAS 13 standardında ise, kiralanılan toplam arazi gerçeğe uygun değerinin %25' inden fazlasını temsil etmedikçe, arazi ve binalar ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

Araştırma kapsamındaki üçüncü standart ise, TMS 23 Borçlanma Maliyetleri standardı ile SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi standartlarıdır. İnceleme sonucunda bir takım benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bunlardan bir tanesi borçlanma maliyeti kavramına ilişkindir. TMS 23 “borçlanma maliyeti(borrowing costs)” diye adlandırırken; SFAS 34 “faiz maliyetleri(interest costs)” olarak adlandırmıştır. TMS 23 özellikli varlık için kullanıma hazır hale gelmesi için “uzun bir süre” kavramı kullanırken; SFAS 34 böyle bir süre belirtmemiştir. TMS 23 canlı varlık gibi gerçeğe uygun değere göre ölçülen varlıkları kapsam dışı bırakırken; SFAS 34 bundan bahsetmemiştir.

Ocak 2005 tarihi itibariyle Türkiye’ de uygulanmaya başlanan Uluslararası Muhasebe Standartları ile Amerika’ da FASB tarafından yayınlanan ve uygulanan Finansal Muhasebe Standartları arasında bir takım farklılıklar ve benzerlikler bulunmaktadır. Bu farklılıklar yapılan uyumlaştırma projeleri ile giderilmeye çalışılmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI PARALELİNDE
TÜRKİYE VE AMERİKAN MUHASEBE STANDARTLARI' NIN BAZI
STANDARTLARDA KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye’ de işletmeler 2005 yılından itibaren mali tablolarını uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlayıp raporlamak üzere çalışmalarına başlamışlardır. IAS/IFRS her ne kadar Türkiye’ de uygulanan muhasebe standartlarına benzese de, bir çok açıdan farklılık arz etmektedir. Türkiye IAS/IFRS’ yi benimsemekle birlikte, finansal tablolarını dünya ülkeleri ile aynı dili konuşan ve eşit şekilde değerlendirilip karşılaştırma imkanı sunan bir sürece girmiş bulunmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri ise, IAS/IFRS tam olarak benimsememekle birlikte aralarında yapmış oldukları anlaşma ile US GAAP ve IAS/IFRS arasındaki farklılıkların yok edilmesi yolunda çalışmalara başlamış bulunmaktadır. Bu bölümde, “TMS 7 Nakit Akışları Tabloları Standardı ile SFAS 95 Nakit Akış Tablosu”; “TMS 17 Kiralama Sözleşmeleri Standardı ile SFAS 13 Kiralama İşlemleri Standardı”, ‘TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı ile SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi Standardı’ uygulamaları karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

4.1. NAKİT AKIŞ TABLOSU STANDARDI

Finansal tablolar, muhasebe sistemi içinde toplanıp raporlanan bilgilerin, belirli zaman aralıklarıyla bu bilgileri kullanacak olanlara iletilmesini sağlayan araçlardır. Finansal tabloların hedefi; geniş bir kullanıcı kitlesinin ekonomik kararlar almalarına yardımcı olmak, işletmenin finansal durumu, performansı ve nakit akışları hakkında bilgi sağlamaktır (Marşap v.d.,2007:4).

Nakit akım tablosu bu tablolardan bir tanesidir. Nakit akım tablosu fon akım analizlerinde kullanılan bir tablodur. Bu tablo genel anlamdaki fon akım tablosuna ve net çalışma sermayesindeki değişim tablosuna kıyasla, fon kavramını daha dar anlamda değerlendirmekte ve sadece nakdi değerlerdeki değişimi açıklamaktadır(Akdoğan ve Tenker,2006:284-285).

Nakit akış tablosu, bir faaliyet dönemi içinde işletmede ortaya çıkan nakit akışlarını, işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları, yatırım faaliyetlerine ilişkin nakit akışları ve finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışları olarak sınıflandıran bir tablodur. Yani para giriş ve çıkışlarını değerlendirerek, işletmenin önceki yıllardaki finansman politikasının anlaşılmasına ve gelecekteki nakit planlamasının yapılmasına yardımcı bir tablo niteliğindedir.

Amerika’ da 1971 yılında FASB, fon kaynak ve kullanımlarını raporlamak için genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri kapsamında zorunlu olarak kullanılmak üzere kurallarını yayınlamış fakat fonların tanımı açık olarak belirtilmemiştir. Net çalışma sermayesi, nakit ya da kısa vadeli borçlar ve dönen varlıklar arasındaki fark olabilmektedir. 1980’ lerin ortalarına gelindiğinde FASB gelecekteki nakit akışlarının yararı üzerine yoğunlaşarak 1987 yılında SFAS 95 Nakit Akış Tablosu Standardı’ nı yayınlamıştır(http://en.wikipedia.org/wiki/Cash_flow_statement).

Uluslararası platformda nakit akış tablosu, 1922 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu(IASB) tarafından Nakit Akış Tabloları Standardı(IAS 7)’ nin yayınlanmasıyla, 1994 yılından itibaren işletmeler tarafından kullanılmaya başlamıştır.

Türkiye’ ye bakıldığında, 1996 yılı Ekim ayında Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu(TMUDESK) tarafından yayınlanan “TMS 3 Nakit Akış Tablosu” Standardı uluslararası standardın öngördüğü formata uygundur(Akdoğan ve Tenker, 2006:286). Daha sonra Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK) tarafından IAS 7 Türkçe’ ye birebir çevrilerek, 31 Aralık 2005 tarihinden sonraki hesap dönemlerinde kullanılmak üzere Türkiye Muhasebe Standardı 7 (TMS 7)’ yi yayınlamıştır.

4.1.1. TMS 7 Nakit Akış Tablosu

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi(IASC) tarafından 1992 yılında yayınlanıp 1994 yılında uygulanmaya başlayan “IAS 7 Nakit Akış Tablosu” standardı Türkiye’ de “TMS 7 Nakit Akış Tabloları” olarak TMSK tarafından 31 Aralık 2005 tarihinden sonraki faaliyet dönemlerinde kullanılmak üzere kullanıcıların bilgisine sunulmuştur. IAS 7’ nin Türkçe tercümesi olarak yayınlanan TMS 7 Nakit Akış Tablosu Standardı, nakit akış tablosunun amacı, kapsamı, Standart’ ta geçen temel kavramlar ve Standart’ ın uygulanması ve raporlanacak dipnotlar hakkında bilgiler sunmaktadır.

Standart nakit akış tablosunu, işletmelere likiditelerini ve borç ödeme güçlerini değerlendirerek kullanıcılarına yardımcı bilgiler sunan bir tablo olarak yorumlamıştır. Nakit akış tabloları dönem içerisinde kasa hareketleri, nakit akışlarının zamanlaması, işletmenin nakit ve nakit benzeri varlıklarının gücü ve gelecek nakit akışlarının tahmini için kullanılmaktadır(Greuning,2006:31). Bilanço ve gelir tablosunu tamamlayıcı bir tablo olan nakit akış tablosu işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetlerinin raporlanmasıyla elde edilmektedir.

Finansal tablo kullanıcıları, işletmelerin nakit ve nakit benzeri varlıklarını nasıl oluşturduğu ve nasıl kullandığı ile ilgilenmektedirler. Bu nedenle tüm işletmelerin nakit akış tablosu hazırlaması zorunlu olmaktadır(Gökçen,2006:69).

Nakit Akış Tabloları Standardı IASC tarafından Aralık 1992 yılında gözden geçirilmiş ve yayınlanmıştır(Hussey ve Ong,2005:96). Türkiye’ de ise 31.12.2005 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir.

4.1.1.1. Standardın Amacı ve Kapsamı

TMS 7 Standardı’ nın amacı, bir işletmenin bir dönem boyunca işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan nakit giriş ve çıkışlarının raporlanmasına ilişkin bilgiler sunmaktır. Standart, işletmeler arasındaki aynı işlem ve olaylar için farklı muhasebe uygulamalarının etkilerini azaltarak farklı işletmelerin raporlarıyla karşılaştırmayı sağlamaktadır(TMS 7,2005:mad.4).

Nakit akış tablosunda yer alan bilgiler, bir işletmenin nakit ve nakit benzeri

yaratma gücü ve başka işletmelerin nakit akışları ile karşılaştırma olanağı sunmaktadır. Ayrıca nakit bilgisini kullanacak olanlar için de gelecekteki nakit akışlarını ölçme imkanı sunmaktadır.

4.1.1.2. Standardın Uygulanması

Nakit akış tablosu bir işletmenin; işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan nakit giriş ve çıkışlarının raporlanması sonucunda oluşmaktadır. Bu faaliyetler ilgili gruplarda değerlendirilerek işletmenin nakit akışları hakkında bilgiler elde edilmektedir. Standard' a göre, işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları iki yönteme göre raporlanmaktadır. Bunlardan biri brüt(dolaysız) yöntem, diğeri ise net(dolaylı) yöntemdir.

4.1.1.2.1. Nakit Akış Tablosunun Hazırlanması

Günümüzde, yurtdışında ve Türkiye' de son uygulamaya konulan standartlarda nakit akış tablosunun üç faaliyet konusunda bilgi verecek biçimde düzenlenmesi, kaynak ve kullanımlarının her faaliyet için ayrı ayrı kendi bölümünde gösterilmesi istenmektedir. 1996 Ekim ayında TİMDES tarafından yayınlanan "TMS 3 Nakit Akış Tablosu" standardı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu(BDDK)' nda yayımlanan "16 sayılı tebliğ- Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı", SPK tarafından yayımlanan Seri XI, 25 sayılı Tebliğin Kısım-4' deki "Nakit Akım Tablosu" düzenlemesi ve son olarak bütün Türkiye geneli için TİMDES tarafından yayımlanan "TMS 7 Nakit Akış Tabloları Standardı" ve 7 Nolu Uluslararası Muhasebe Standardı bu esasa göre nakit akış tablosunun düzenlenmesini benimsemiştir. Bu uygulamalardaki nakit akışları aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır(Akdoğan ve Tenker,2007:362):

- İşletme Faaliyetlerine İlişkin Nakit Akışları
- Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Nakit Akışları
- Finansman Faaliyetlerine İlişkin Nakit Akışları

İşletmede yapılan yalnız bir işlem, farklı şekilde sınıflandırılan nakit akışları içerebilir. Buna örnek vermek gerekirse, bir kredi geri ödemesinde hem faiz ödemesi, hem de anapara ödemesi yer almaktadır. Nakit akış tablosunda

sınıflandırıldığında ise, faiz işletme faaliyeti olarak, anapara ise finansman faaliyeti olarak değerlendirilmektedir(TMS 7,2005:mad.12). Bu sebeple, nakit akış tablosunun üç ana faaliyet konularının anlaşılması sınıflandırma açısından önemlidir.

a- İşletme Faaliyetleri

İşletme faaliyetleri bölümünde, yatırım ve finansman faaliyetleri dışındaki işletmenin esas faaliyet konusunu kapsayan faaliyetler yer almaktadır(Greuning,2006:32). İşletme faaliyetleri işletmenin ana faaliyet konularını kapsamaktadır. Bu faaliyet grubu, işletmenin ürettiği ürünlerle veya sunduğu hizmetlerle ne kadar nakit akışına neden olduğunu görmek açısından önemli bir bölümdür. İşletme faaliyetlerinden doğan nakit akışları, dış finansman kaynaklarına başvurmaksızın, borçların geri ödenebilmesinin, işletmenin iş yapabilme yeteneğini sürdürebilmesinin, kâr paylarının ödenebilmesinin ve yeni yatırımlar yapılabilmesinin önemli bir göstergesi durumundadır(Sağlam vd,2007:157).

Standart kapsamında işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları aşağıdaki gibidir(TMS 7,2005: mad.14):

- Satılan mal ve hizmetlerden elde edilen nakit girişleri,
- Royalti, ücret, komisyon ve diğer hasılatla ilgili nakit girişleri,
- Satın alınan mal ve hizmetler için yapılan ödemelerden kaynaklanan nakit çıkışları,
- Çalışanlara ve çalışanlar adına yapılan ödemelerden kaynaklanan nakit çıkışları,
- Sigorta şirketlerinin aldığı veya ödediği primler, tazminatlar, yıllık ödemeler ve poliçeyle ilgili diğer yükümlülükler nedeniyle oluşan nakit giriş ve çıkışları,
- Finansman veya yatırım faaliyeti ile doğrudan ilgili olmadığı sürece kurum kazancı üzerinden hesaplanan diğer vergiler ile ilgili nakit çıkışları veya söz konusu vergiler kapsamında alınan vergi iadeleri ile ilgili nakit girişleri,
- Alım satım amaçlı elde bulundurulmuş sözleşmelerle ilgili nakit girişleri ve çıkışları.

İşletmenin satış amacıyla elde bulundurulmuş stoklar ve alım satım amacıyla

elde bulundurulan menkul kıymetlerden doğan nakit akışları ile ana gelir getirici faaliyetleri ile ilgili olması şartıyla, finansal kurumlarca verilen nakit avansları ve kredilerden doğan nakit akışları işletme faaliyetleri kapsamında değerlendirilmektedir(TMS 7,2005:mad.15).

b- Yatırım Faaliyetleri

Yatırım faaliyetleri içerisinde nakde eşdeğer yatırımlar dışındaki yatırımlar ile uzun ömürlü varlıkların iktisapı ve kullanımı faaliyetlerini yer almaktadır(Greuning,2006:32). Gelir ve nakit akışı sağlamak için ayrılan kaynakların yarattığı nakit akışları yatırım faaliyetleri kapsamında değerlendirilmektedir. Yatırım faaliyetlerinden doğan nakit akışları, işletmenin gelecekte elde edeceği gelirleri ve nakit akışlarını yaratmak için kaynaklara yaptığı harcamaların miktarını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Standarda göre yatırım faaliyetleri olarak değerlendirilen nakit akışları aşağıdaki gibidir(TMS 7,2005:mad.16):

- Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ve diğer uzun vadeli varlıkların alımı için yapılan ödemeler ki bu ödemeler aktifleştirilen geliştirme harcamalarını ve işletmenin inşa veya imal ettiği maddi duran varlıklara ilişkin giderlerle ilgili nakit çıkışlarını da içerir.
- Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ve diğer uzun vadeli varlıkların satışı ile ilgili nakit girişleri;
- Nakit benzeri veya alım satım amacıyla elde tutulan araçlarla ilgili olmadığı sürece, başka bir işletmeye iştirak etmek veya o işletmenin borçlanma aracını satın almak için ve müşterek yönetime tabi teşebbüse(iş ortaklığına) katılmak için yapılan nakit çıkışları;
- Nakit benzeri veya alım satım amacıyla elde tutulan araçlarla ilgili olmadığı sürece, başka bir işletmenin hisse senedinin veya borçlanma aracının veya işletmenin bir müşterek yönetime tabi teşebbüsteki(iş ortaklıklarındaki) payının satılması sonucu elde edilen nakit girişleri;
- Finansal kurumların yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, işletmeler tarafından üçüncü kişilere verilen avans ve borçlara ilişkin nakit çıkışları;
- Finansal kurumların yaptıkları işlemler hariç olmak üzere,

işletmelerin üçüncü kişilere verdikleri avans, kredilerden yapılan tahsilatlar,

- Türev ürünlere ilişkin nakit giriş ve çıkışları(Muğan ve Akman,2007:8).

Bir maddi duran varlık satışı sonucu ortaya çıkan nakit akışları, dönem net karının belirlenmesinde dikkate alınsa bile yatırım faaliyetlerinden elde edilen nakit akışları olarak değerlendirilmektedir(TMS 7,2005:mad.14).

c- Finansman Faaliyetleri

Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları kaynakların elde edilmesi ve geri dönmesine ilişkin faaliyetlerle birlikte kısa ve uzun vadeli borç kullanımı ve geri ödemesine ilişkin faaliyetler bu sınıfta değerlendirilmektedir(Epstein ve Jermakowicz,2007:92).

Finansman faaliyetleri ortakların sermayesini ve işletmenin borçlanma yapısını etkileyen ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarının izlendiği faaliyetleri kapsamaktadır. Finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışları, işletmeye sermaye sağlayanların işletmenin gelecekteki nakit akışlarından talep edecekleri kısmın belirlenmesini saptamaktadır. Standart kapsamında finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları aşağıdaki gibidir(TMS 7,2005:mad.17):

- Hisse senedi ve diğer öz sermaye araçlarının ihracından sağlanan nakit girişleri,
- Sermayenin azaltılması veya işletmenin kendi hisse senetlerini almasıyla ilgili nakit çıkışları,
- Borçlanma araçları ihracı ve diğer uzun ve kısa vadeli krediler ile sağlanan nakit girişleri,
- Borç ödemelerine ilişkin nakit çıkışları,
- Finansal kiralama sözleşmelerinden kaynaklanan borç ödemelerine ilişkin nakit çıkışları.

Bu bağlamda bir faaliyetin işletme, yatırım veya finansman faaliyeti olarak değerlendirilirken faaliyet konusu göz önünde bulundurulmaktadır. Faaliyet konularına ve bölümlendirilmesine ilişkin bir örnek değerlendirme açısından faydalı olacaktır.

Örnek 4.1: ABC İşletmesi' nin 200X yılı faaliyetleri ve nakit akış tablosundaki

sınıflandırılması aşağıdaki gibidir(Greuning,2006:35).

Tablo 1: Nakit Akış Tablosunun Sınıflandırılması

İŞLEM	SINIFLANDIRMA
- İşletme 15.000 TL değerinde yeni bir makine satın almıştır.	Yatırım Faaliyetleri(nakit çıkışı)
- İşletme 8.000 TL tutarında temettü ödemesi yapmıştır.	Finansman Faaliyetleri*(nakit çıkışı)
- İşletme 45.000 TL değerinde hazine bonosu almıştır.	Finansman Faaliyetleri(nakit çıkışı)
- İşletme 27.000 TL'lik işletme faaliyetinde bulunmuştur. Bunun 10.000 TL' sini nakit, geri kalanını ise kredili ödemiştir.	Sadece nakit ödenen kısmı(10.000 TL) İşletme Faaliyetleri(nakit çıkışı)

* Temettü ödemeleri bazı durumlarda işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışı olarak değerlendirilmektedir.

Örneğe bakıldığında, makine alımı yatırım amaçlı bir nakit çıkışı sebebidir ve yatırım faaliyetlerinde değerlendirilmektedir. Temettü ödemeleri bir nakit çıkışı sebebidir ve hem finansman faaliyetleri, hem de işletme faaliyeti içerisinde yer alabilmektedir. Ayrıca bir işletme eğer yarısı peşin yarısı vadeli olarak Standart' ta geçen bir işletme faaliyetinde bulunmuşsa, bunun sadece nakit olarak ödenen kısmı işletme faaliyetlerinde değerlendirilmektedir.

4.1.1.2.2. Nakit Akış Tablosunun Raporlanması

Nakit akış tablosunun düzenlenebilmesi için işletmeye ait birbirini izleyen en az iki yılın karşılaştırmalı bilançolarının, ilgili döneme ilişkin gelir tablosunun, ilgili hesap döneminde nakit gerektirmeyen işlemlere ait bilgilerin ve ek bilgilerin bulunması gerekmektedir.

Karşılaştırmalı bilançolardan yararlanarak nakit akış tablosunun düzenlenebilmesi için, ilgili varlık kalemlerindeki azalma ve ilgili yabancı kaynak

kalemlerindeki artış nakit girişlerini; varlık kalemlerindeki artış ve ilgili yabancı kaynak kalemlerindeki azalma ise nakit çıkışlarını oluşturmaktadır.

Standartta göre, nakit akış tablosunun işletme faaliyetleri kapsamındaki nakit akışları iki şekilde raporlanmaktadır. SPK mevzuatına göre de işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarının hesaplanmasında bu yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler aşağıdaki gibidir;

- Brüt(Dolaysız) Yöntem
- Net(Dolaylı) Yöntem

Standartta bu iki yöntemden de söz edilmiştir. Fakat Türkiye içerisindeki raporlamada bir birlik olması bakımından ve brüt(dolaysız) yöntemin, gelecekteki nakit akışlarının tahmin edilmesi açısından yararlı bilgiler vermesinden dolayı kurulca tercih edildiği belirtilmiştir(TMS 7).

Brüt yöntemde başlıca nakit giriş ve çıkışlar açıklanırken; net yöntemde dönem kâr ya da zararı, yatırım ve finansman faaliyetleri ile ilgili giderler ya da gelirler ya da nakit akışı gerektirmeyen faaliyetlere göre açıklanmaktadır(HM Treasury,2007:2).

Net yöntem kullanılarak hazırlanan nakit akış tablolarında işletme faaliyetlerine ilişkin nakit girişlerini ve nakit çıkışlarını karşılaştırmak mümkün değildir; ancak brüt yöntem kullanılarak hazırlanan nakit akış tablolarında bu karşılaştırma yapılabilmektedir(Gençoğlu,2007:118-119).

a- İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışlarının Brüt(Dolaysız) Yönteme Göre Raporlanması

İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları, yatırım ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarından farklı olarak brüt(dolaysız) yöntem ve net(dolaylı) yöntem kullanılarak hesaplanmaktadır(Arthur ve Chuang,2006:2).

İşletme faaliyetleri ile ilgili nakit akışlarının raporlanmasında kullanılan iki yöntemden bir tanesi brüt yöntemdir. Bu yönteme göre, brüt nakit girişleri ve brüt nakit çıkışları ayrı ayrı ana gruplar halinde raporlanmaktadır.

Brüt yöntemde gelir tablosu kalemlerinin ayrı ayrı nakit esasına dönüştürülmesi gerekmektedir(Mugan ve Akman,2007:15). Bu dönüşüm için gelir tablosu kalemlerindeki tutarların sadece nakit girişi ve nakit çıkışı gerektiren tutarlar

haline getirilmesi gerekmektedir. Ticari alacaklardaki artışlar, gelir tablosunda yer alan satış gelirleri tarafından düşülerek nakit olarak tahsil edilen satış hasılatına ulaşılmaktadır. Böylece kredili satışlar elimine edilmiş olmaktadır. Ticari alacaklardaki azalışlar tahsil edilen azalışları ifade ettiğinden, bu azalışların satış gelirlerine eklenmesi gerekmektedir. Stoklardaki artışlar gelir tablosunda yer alan satılan malın maliyeti tutarına eklenerek stok alımı için ödenen nakit miktarına ulaşılmaktadır. Stoklardaki azalış ise, önceki dönemlerde alınmış olan stoklardan üretimde kullanılan tutarı gösterdiğinden ve cari dönemde bir ödeme sözkonusu olmadığından satışların maliyetinden düşülmektedir. Mal alışından kaynaklanan ticari borçlardaki artış satılan malın maliyeti tutarından çıkartılarak satılan malın maliyeti için gerçek olarak ödenen nakit mevcuduna ulaşılarak kredili alımlar elimine edilmektedir. Ticari borçlardaki azalış ise borç ödemesini ifade ettiğinden satılan malın maliyeti tutarına eklenmektedir(Gençoğlu,2007:119).

Brüt yöntem, brüt nakit girişleri ve brüt nakit çıkışlarının ana grupları hakkında aşağıdaki kaynaklar yardımıyla bilgi edinmeyi sağlamaktadır(Sağlam vd,2007:167):

- İşletmenin muhasebe kayıtlarından,
- Gelir tablosundaki satışların, satışların maliyetinin ve gelir tablosundaki diğer unsurların:
  - Dönem içerisinde stoklardaki ve faaliyetle ilgili ticari alacaklar ile ticari borçlardaki değişiklikler için,
  - Diğer nakit olmayan unsurlar için,
  - Nakit etkisi, yatırım ve finansman nakit akışlarıyla ilgili diğer unsurlar için, düzeltilmesi sonucu elde edilmektedir.

Brüt yöntemin en önemli faydaları aşağıdaki gibidir (Krishnan ve Largay,2000:218-219):

- Brüt yöntem, işletmelerin nakit giriş ve çıkışlarının diğer işletmelerle karşılaştırılmasını sağlamaktadır.
- Brüt yöntem, kredi verenler için işletmenin nakit döngüsünün daha iyi bir şekilde anlaşılmasını ve yeterli düzeyde muhasebe bilgisine sahip olmayan yöneticilerin dahi anlayabileceği bir şekilde daha kullanışlı bilgiler sunmaktadır.

- Nakit akımıyla ilgili meydana gelen problemlerin gerçek kaynakları üzerinde durulduğundan nakit bütçesi hazırlamada yardımcı olmaktadır(Kısakürek ve Demir,2006:207).

- Brüt yöntem, brüt nakit giriş ve çıkışları faaliyetlerdeki değişmelere farklı tepki verdiğiinden nakit giriş ve çıkışlarının faaliyetlerden kaynaklanan hacimsel değişmelere olan duyarlılığının analiz edilmesini kolaylaştırmaktadır(Kısakürek ve Demir,2006:207).

AICPA Özel Komitesi Aralık 1994 raporuna göre, kullanıcıların az bir kısmı net yöntemi tercih etmektedirler. Brüt yöntem kullanıcıları için yeterli ve tamamlayıcı bilgi sunmaktadır ancak brüt yöntemde yapılacak bir değişikliğin maliyetli olacağı beklenmektedir(Arthur ve Chuang,2006:3).

b- İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışlarının Net(Dolaylı) Yöntem' e Göre Raporlanması

İşletme nakit akışlarının net(dolaylı) yöntemine göre hesaplanabilmesi için nakit çıkışları gerektirmeyen ve nakit girişi sağlamayan tüm gelirlere, kârlardan, giderlerden ve zararlardan yararlanılarak, dönem net kâr/zararının net nakit akışına dönüştürülmesi için düzeltmeler yapılması gerekmektedir. Bu düzeltme ya nakit akış tablolarında yapılmakta ya da tablonun dipnotlarında açıklanmaktadır.

Epstein ve Jermakowicz(2007:95) net yöntemin hazırlanmasının kolay olduğunu ve uygulamada daha yaygın olarak kullanıldığını savunmaktadır. Gündüz ise(2007:168), net yöntemde gelecekteki nakit akışlarının tahmin edilmesi için yararlı bilgilerin bulunmadığı görüşündedir. Net yöntem, aşağıda yer alan işletme faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit akışlarının, düzeltilmesi yoluyla belirlenmektedir:

a) Dönem içerisinde stoklardaki ve faaliyetle ilgili ticari alacaklar ile ticari borçlardaki değişiklikler,

b) Amortismanlar, karşılıklar, ertelenmiş vergiler, gerçekleşmemiş kambiyo kârları ve zararları, iştiraklerin dağıtılmamış kârları ve azınlık payları gibi, nakit olmayan unsurlar,

c) Nakit etkileri yatırım veya finansman nakit akışı olan diğer tüm unsurlar.

Net yöntemin yararları aşağıdaki gibidir(Krishnan ve Largay,2000: 219):

- İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit ile net gelir arasındaki farkın açığa çıkarılmasına yardımcı olur,
- Nakit çıkışı gerektirmeyen çalışma sermayesi hesabındaki değişiklikleri vurgular,
- Uygulama için daha az maliyetlidir.

Bu yöntem tahakkuk esaslı net kârı ekleme ve çıkarma yapmak suretiyle nakit akıflara dönüştürmektedir.

c- Net Yöntem ile Brüt Yöntemin Karşılaştırılması

İki yöntem arasındaki temel fark, net yöntem vergi öncesi kâr ile işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akıfları arasındaki ilişkiyi nakit akışı gerektirmeyen gelir ve giderleri ekleme ve çıkarma yapmak suretiyle açıklarken; brüt yöntem, brüt nakit girişlerini, nakit çıkışlarını, ödenen ve alınan faizleri ve dönem için ödenen vergileri açıklamaktadır.

Her iki yöntemde de işletme faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit girişleri ve nakit çıkışları eşittir. Bazı araştırmacılar brüt yöntemin sunduğu bilgilerin kreditoörlere ve yatırımcılara daha faydalı bilgiler olduğunu savunmaktadırlar. Bazıları ise, net yöntemin kullanıcıların analiz etmesi açısından; düzenleyiciler için de düzenlemenin daha kolay olduğunu savunmaktadırlar. Kredi analistleri, işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarında brüt yöntem' i kullanmayı tercih etmektedirler(Krishnan ve Largay,2000:243).

Mugan ve Akman(2007:14)' a göre, işletmelerin çoğu işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarını net yönteme göre hazırlamaktadırlar. Amortisman gibi nakit çıkışı gerektirmeyen giderler gerçekte bir nakit kaynağı gerektirmediğinden nakit akış tablosunda gösterilmesi gerekmektedir.

Bazı görüşlere göre, brüt yöntem net yönteme göre daha maliyetli olduğundan ve tahakkuk esaslı finansal durumları açık olarak belirtmediğinden dolayı tercih edilmemektedir. Bazıları ise, brüt yöntemin her önemli kalemtaki nakit girişlerinin ve nakit çıkışlarının dağılımının nasıl gerçekleştiğini gösterdiğinden dolayı, net yöntemi brüt yöntem kadar ayrıntılı ve açıklayıcı bulamamaktadır(Çiftçi ve Sarıoğlu,yy:9).

Görüldüğü gibi her iki yöntemde muhasebe düşünürleri ve kullanıcıları

açısından kullanılmaktadır. Her iki yönteminde uygulamada kullanıcı bulunmaktadır. Uluslararası muhasebe standartları kurulu yöntemlerin tercihini işletmenin inisiyatifine bırakmıştır. Ancak Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, yayınladığı “Nakit Akış Tablolarına İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı(TMS 7)” tebliğinde daha sağlıklı bilgi vermesi ve ülke çapında uygulama birliği sağlanması açısından brüt yöntemi tavsiye etmiştir.

d- Yatırım ve Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışlarının Raporlanması

İşletmelerin netleştirme esasına göre raporladıkları dışında, yatırım ve finansman faaliyetleri sonucu ortaya çıkan brüt nakit girişlerini ve brüt nakit çıkışlarını ana gruplar halinde ayrı olarak raporlamaları gerekmektedir(TMS 7,2005:mad.21).

Yatırım faaliyetlerinde, uzun vadeli varlıkların kullanımı ve iktisabı ile nakde eşdeğer olanlar dışındaki diğer yatırımlar raporlanırken; finansman faaliyetlerinde, işletmelerin özkaynak ve borçlanma niteliğinde meydana gelen değişiklikler raporlanmaktadır(Khan v.d.,9).

4.1.1.2.3.Yabancı Paraya Dayalı İşlemlere İlişkin Nakit Akışları

Yabancı faaliyetlerle ilgili nakit akışları, nakit akış tarihindeki döviz kurundan işletmenin fonksiyonel para birimine dönüştürülmektedir (Greuning,2006:32).

Eğer bir işletme yabancı bir ülkede kendisine bağlı bir işletmeye sahipse, bağlı işletmenin nakit akışlarının da bu nakit akışlarının gerçekleştiği tarihteki çapraz kur kullanılarak bağlı işletmenin faaliyet gösterdiği ülkedeki para biriminden ana işletmenin bulunduğu ülkenin fonksiyonel para birimine dönüştürülerek raporlanması gerekmektedir(Gündüz,2007:160).

Yabancı paraya dayalı nakit akışları TMS 21 Kur Değişimin Etkileri Standardı dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Bu standart gerçek kura yaklaştıran bir değişim kuru kullanılmasına izin vermektedir. Örneğin, bir döneme ait ağırlıklı ortalama kur, yabancı para işlemlerin kaydedilmesi ya da yabancı bir bağlı şirketin nakit akışlarının çevrilmesi için kullanılabilirken; TMS 21, yabancı bir

bağlı şirketin nakit akışlarının bilanço günündeki kurdan çevrilmesine izin vermemektedir(TMS 7,2005:mad.27).

Standarda göre, çapraz kurlardaki farklılıklardan doğan henüz gerçekleşmemiş kâr ve zararlar nakit akışı olarak kabul edilmemektedir. Ayrıca, dönemin başında ve sonundaki nakit ve nakde eşdeğer varlıklar ile mutabakat sağlamak için, yabancı para olarak elde bulundurulan nakit ve nakde eşdeğer varlıklar üzerindeki çapraz kur değişikliklerinin etkisi nakit akış tablosunda raporlanmaktadır.

4.1.1.2.4. Faiz ve Temettüleri

Standarda göre faiz ve temettüleri ilişkin nakit giriş ve çıkışları nakit akış tablolarında ayrı ayrı olarak gösterilmelidir.

Faiz ve temettülerin sınıflandırılması işletmenin raporlama politikasına ve işletme faaliyetleri tanımına bağlıdır(Wallace v.d.,12). Bir finans kuruluşu için faiz gelirleri ve giderleri ile temettü ödemeleri işletme faaliyeti olarak raporlanabilmektedir. Ayrıca faiz gelirleri ve faiz giderleri ile ödenen temettüleri bir işletme için yatırım getirisi olduğu için yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları olarak da raporlanmaktadır(Khan v.d.,11). Standartta diğer işletmelerin nakit akışlarını nasıl sınıflandıracaklarına ilişkin herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

İşletmeler, faiz geliri, faiz giderleri ve temettü gelirlerini, net kâr veya zararın tespitinde dikkate alıyorsa işletme faaliyetlerinden; finansman kaynaklarının elde etme maliyetini oluşturması durumunda finansman faaliyetlerinden veya yapılan yatırımın getirileri olması halinde ise yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları olarak raporlamaktadırlar(TMS 7,2005:mad.33).

TMSK, uygulama birliğinin sağlanması bakımından Türkiye’deki raporlamalarda ödenen temettülerin finansman faaliyetleri kapsamında raporlanmasını tavsiye etmektedir.

4.1.1.2.5. Vergiler

Standart’ a göre, vergiler ile ilgili nakit akışlarını ayrı olarak

açıklanmaktadır. Vergiler yatırım, finansman veya işletme faaliyetlerinden kaynaklanan bir nakit akışı yaratabilir. Bu nakit akışlarının yatırım veya finansman faaliyetleri ile ilgili olmadıkları açık bir şekilde belirtilmediği sürece vergiler işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları olarak sınıflandırılmaktadır(TMS 7,2005:35-36).

Finansman ve yatırım faaliyetleri ile ilgili olmasına rağmen, vergi ile ilgili nakit akışı, vergiyi doğuran işlem veya olaydan farklı bir dönemde gerçekleşirse, vergi ile ilgili olan bu nakit akışı işletme faaliyetleri olarak sınıflandırılmaktadır(Gökçen v.d.,2006:74). Ancak, eğer bir vergi, yatırım veya finansman faaliyetleri ile ilgili nakit akışından kaynaklanıyorsa bu nakit akışı yatırım faaliyetlerinden veya finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları olarak değerlendirilmektedir. Eğer vergi nakit akışları birden fazla faaliyetle ilgili ve farklı faaliyetler grubunda gösterilmişse, toplam ödenen vergi tutarının dipnotlarda açıklanması gerekmektedir.

4.1.1.2.6. Nakit Akışı Yaratmayan İşlemler

Yatırım ve finansman faaliyetlerinin önemli bir kısmı, işletmelerin sermaye aktif yapılarına etki etmelerine rağmen cari nakit akışları üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildirler. Bundan dolayı, nakit ve nakde eşdeğer varlık kullanımı gerektirmeyen yatırım ve finansman faaliyetleri nakit akım tablosuna dahil edilmemektedir(Akgül ve Akay,2004:64). Bu işlemler, yatırım ve finansman faaliyeti ile ilgili tüm gerekli bilgileri içerecek şekilde, diğer finansal tablo veya dipnotlarında gösterilmektedir. Nakit akışı yaratmayan işlemler aşağıdaki gibidir(TMS 7,2005:mad.43-44):

- Aktiflerin borçlanma veya finansal kiralama yoluyla elde edilmesi,
- Bir işletmenin hisse senedi ihracı yolu ile elde edilmesi,
- Borçların öz kaynağa dönüştürülmesi, nakit akışına sebep olmayan işlemlere örnek teşkil etmektedir.

Nakit akışı gerektirmeyen bilgilerin nakit akış tablosunun dışında tutulma sebebi, cari dönemdeki nakit akışında yer almamasından kaynaklanmaktadır(Wallace v.d.,1997:15). Çünkü nakit akış tablosu, işletmenin

nakit yaratma becerisi ve bu nakdi kullanma nedenlerinin değerlendirilebilmesi için hazırlanan ve nakit esasına dayanan bir tablodur(Güneş,2008:143).

“TMS 7 Nakit Akış Tablosu” standardına ilişkin bu bilgilerin hem net yöntemde, hem de brüt yöntemde uygulanmasını bir nakit akış tablosu uygulamalı örneği üzerinde incelemek Standard’ ın anlaşılması açısından önemlidir.

Örnek 4.2: MRT A.Ş.’ nin 31.12.2005 ve 31.12.2006 tarihli bilançoları ve 31.12.2006 tarihli gelir tablosuna ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

MRT A.Ş.’ nin 31.12.2005 ve 31.12.2006 Tarihli Bilançoları(TL)		
	2006	2005
I- DÖNEN VARLIKLAR	15.000	7.000
Nakit Ve Nakit Benzerleri	4.500	1.000
Ticari Alacaklar	7.500	3.750
Stoklar	3.000	2.250
II- DURAN VARLIKLAR	51.000	51.250
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	1.500	2.250
İştiraklerden Alacaklar	28.500	17.500
Maddi Duran Varlıklar	18.000	18.750
Birikmiş Amortismanlar	(7.500)	(9.000)
Maddi Duran Varlıklar	10.500	21.750
AKTİF TOPLAMI	66.000	58.250
III- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	15.000	23.250
Ticari Borçlar	7.500	18.750
Ödenecek Vergiler	3.000	1.500
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	4.500	3.000
IV- ÖZKAYNAKLAR	50.500	35.000

Ödenmiş Sermaye	7.000	7.000
Yedekler	43.500	28.000
PASİF TOPLAMI	55.500	58.250

MRT İşletmesinin 31.12.2006 Tarihli Gelir Tablosu(TL)	
Hasılat	50.000
Satışların Maliyeti	(20.000)
BRÜT SATIŞ KÂRI	30.000
Satış ve Yönetim Giderleri	(4.000)
Faiz Giderleri	(3.000)
Maddi Duran Varlık Amortisman Giderleri	(2.000)
Maddi Olmayan Duran Varlık Amortisman Giderleri	(500)
Temettü Gelirleri	4.250
VERGİ ÖNCESİ KÂR	24.750
Vergi	(6.000)
DÖNEM NET KÂRI	18.750

Ek Bilgiler: Nakit Akış Tablosu hazırlanırken kullanılacak bilgiler aşağıda verilmiştir.

- a- İşletmenin 2006 yılına ait tüm satışları ve alımları kredili olarak yapılmıştır.
- b- 2006 yılına ait faiz giderlerinin tamamı yıl içerisinde nakit olarak ödenmiştir.
- c- Belirli bir ayla ilgili ücretler ve çalışanlara yapılan diğer ödemeler ilgili ayın sonunda nakit olarak ödenmektedir. 2006 yılına ait bütün satış ve yönetim giderleri 31.12.2006 tarihi itibarıyla tamamen ödenmiştir.
- d- İşletme dönemi içerisinde iştiraklerinden temettü geliri elde etmiş ve tamamını yıl içerisinde tahsil etmiştir.
- e- Maliyet bedeli 14.000 TL ve net defter değeri 12.000 TL olan bir makine defter değeri üzerinden satılmıştır.
- f- İşletme ortaklarına 18.000 TL temettü ödemiştir.

- g- İşletmenin döneme ilişkin vergi yükümlülüğü 6.000 TL olarak hesaplanmış ve bunun 3.000 TL' sı yıl içerisinde geçici vergi dönemlerinde peşin olarak ödenmiştir.

Bu bilgiler ışığında **Brüt Yöntem** kullanmak suretiyle MRT A.Ş.' ye ait nakit akış tablosu aşağıdaki gibidir:

MRT A.Ş. Nakit Akış Tablosu(TL)	
31.12.2006	
A- İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI	4.250
Müşterilerden Tahsil Edilen Nakitler(Hesaplama A)	46.250
Tedarikçilere ve Çalışanlara Yapılan Ödemeler(Hesaplama B)	(36.000)
İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları	10.250
Ödenen Faizler(Ek Bilgi "b")	(3.000)
Ödenen Gelir Vergisi(Hesaplama C)	(3.000)
B- YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI	16.250
Duran Varlık Satışlarından Nakit Girişleri(Ek Bilgi "e")	12.000
Alınan Temettüleri(Ek Bilgi "d")	4.250
C- FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI	(18.000)
Ödenen Temettüleri(Ek Bilgi "f")	(18.000)
D- DÖNEM İÇİ NET NAKİT AKIŞLARI	2.500
E- DÖNEM BAŞI NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ	1.000
F- DÖNEM SONU NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ	3.500

HESAPLAMALAR		
A- Müşterilerden Tahsil Edilen Nakitler		46.250
Kredili Satışlar	50.000	
Dönem Başı Ticari Alacaklar(+)	3.750	
Dönem Sonu Ticari Alacaklar (-)	(7.500)	

B- Tedarikçilere Ve Çalışanlara Yapılan Ödemeler		36.000
Satışların Maliyeti	20.000	
Dönem Başı Stoklar(-)	(2.250)	
Dönem Sonu Stoklar(+)	3.000	
Dönem Başı Ticari Borçlar(+)	18.750	
Dönem Sonu Ticari Borçlar(-)	(7.500)	
Nakit Ödenen Satış Ve Yönetim Giderleri(+)	4.000	
C- Ödenen Vergiler		3.000
Dönem Vergisi	6.000	
Dönem Başı Vergi Borcu(+)	1.500	
Dönem Sonu Vergi Borcu(-)	(3.000)	
Dönem Başı Ertelenmiş Vergi Borcu(+)	3.000	
Dönem Sonu Ertelenmiş Vergi Borcu(-)	(4.500)	

Net Yöntem kullanmak suretiyle MRT A.Ş.' ye ait nakit akış tablosu aşağıdaki gibidir:

MRT A.Ş.Nakit Akış Tablosu(TL)	
31.12.2006	
A-İŞLETME FAALİYETLERİNEİLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI	4.250
Net Kâr	24.750
Maddi Duran Varlıklar Amortisman Giderleri	2.000
Maddi Olmayan Varlıklar Amortisman Giderleri	500
Temettü Gelirleri	(4.250)
Faiz Giderleri	3.000
Ticari Alacaklarda Artış	(3.750)
Stoklarda Artış	(750)
Ticari Borçlarda Azalış	(11.250)
Faiz Ödemeleri	(3.000)

Vergi Ödemeleri	(3.000)
B- YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI	16.250
Duran varlık satışlarından nakit girişleri	12.000
Alınan temettüler	4.250
C- FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI	(18.000)
Ödenen temettüler	(18.000)
D- DÖNEM İÇİ NAKİT AKIŞLARI	2.500
E- DÖNEM BAŞI NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ	1.000
F- DÖNEM SONU NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ	3.500

Örneğe bakıldığında, MRT A.Ş.' ye ait bilgiler doğrultusunda; hem brüt yöntem, hem de net yöntem kullanılarak nakit akış tablosu düzenlenmiştir.

Brüt yönteme göre hazırlanan nakit akış tablosunda işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları içerisinde yapılan hesaplamalar sonucu elde ettiği, müşterilerden tahsil edilen nakitler, tedarikçilere ve çalışanlara yapılan ödemeler, ödenen gelir vergisi ve faizlerle ilgili ek bilgileri kullanarak 4.250 TL' lik bir nakit akışı elde edilmiştir.

Net yöntemde ise, net dönem kârının nakit esasına dönüştürülmesi için gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Net yönteme göre hazırlanan nakit akış tablosunda; tahakkuk esaslı net kâra, nakit çıkışı gerektirmeyen giderleri ekleyip; nakit girişi yaratmayan gelirleri çıkararak ve ilgili faiz ve vergilere ait nakit akışlarını kullanarak işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışı olan 4.250 TL' ye ulaşılmıştır.

Elde edilen her iki tablonun nakit akışları toplamı 3.500 TL olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla işletmenin bir dönem için elde ettiği nakit akışları her iki yöntemde de birbirine eşit çıkmaktadır.

4.1.2. SFAS 95 Nakit Akış Tablosu

1959 yılında Amerikan Yeminli Serbest Muhasebeciler Enstitüsü(AICPA) tarafından kapsamlı bir kavramsal çerçeve oluşturmak üzere kurulan Muhasebe İlkeleri Kurulu(APB), 31 adet bildiri yayınlamıştır. Ancak APB bu konuda başarı gösterememiş olduğundan dolayı 1973 yılında etkisini kaybetmiştir.

1971 yılında APB' nin yayınlamış olduğu No.19 “Finansal Durumdaki Değişim Tablosu” bildirisine göre nakit akış tabloları, tüm işletmeler için “Finansal Durumdaki Değişim Tablosu” yerine, tüm finansal tablolar setinin bir parçası olmalıdır. No. 19 yayınlandığı tarihten itibaren, bir işletmenin nakit akışları bilgisinin önemi gittikçe artan bir seyir göstermiştir(SFAS 95, 1987:4-5).

No.19 bildirisinin amacı, finansman ve yatırım faaliyetlerini özetlemek ve finansal durumdaki değişimleri tamamen ortaya çıkarmaktır. Böylece bu tablo, yatırımcılar ve kredi kuruluşları açısından firma hakkında karar almada çok önemli bir yer almıştır. Her ne kadar Finansal Durumdaki Değişim Tablosu, finansmana ve yatırıma geniş açıdan bakabilse de çok basit temellere dayandığı için muhasebe literatüründe pek fazla kullanım alanı bulamamıştır(Kısakürek ve Demir,2006:202).

1970' li yıllarda yaşanan ekonomik buhran ve yüksek enflasyon dolayısıyla iflas eden firmalardan sonra firmaların nakit temelli bilgilerinin önemi artmıştır(Kısakürek ve Demir,2006:202). Bunun üzerine Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu(FASB) 15 Temmuz 1988 tarihinde Statement of Financial Accounting Standards(SFAS 95) standardını, “APB Opinion No.19 Finansal Durumdaki Değişim Tablosu” bildirisinin yerine kullanılmak üzere yayınlamıştır. Bu tarihten sonraki mali yılların sonunda hazırlanan finansal tablolarda SFAS 95 kullanılması uygun görülmüştür(SFAS 95, 1987:4-5).

4.1.2.1. Standardın Amacı ve Kapsamı

Bilindiği üzere nakit akış tablosunun amacı, bir dönem boyunca bir işletmenin nakit giriş ve nakit çıkışlarına ilişkin gerekli bilgileri sağlamaktır.

Standard' a göre nakit akış tablosunun amacı; yatırımcılara, kreditoörlere, ve diğer finansal tablo kullanıcılarına aşağıdaki durumlar hakkında bilgiler sunmaktadır(SFAS 95,1987:mad.5)

- İşletmenin gelecekteki nakit oluşturma yeteneğini değerlendirmek,
- İşletmenin dış finansman gücü, yükümlülüklerini yerine getirme gücü ve temettü ödeme gücünü değerlendirmek,
- Net kâr ile nakit giriş-çıkışlar arasındaki farklılığın nedenini değerlendirmek,
- İşletmenin bir dönem boyunca nakit olan ve nakit çıkışı gerektirmeyen yatırım ve finansman faaliyetlerinin işletmenin finansal durumuna etkisini değerlendirmek.

SFAS 95 Standardı' na göre işletme, faaliyetlerini nakit akış tablosunda; işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri olarak ayrı ayrı göstermek durumundadır. İşletmenin faaliyetlerini üç ana bölümde sınıflandırması finans literatürüne dayanmaktadır. Çünkü finans literatürü yatırım ve finans faaliyeti ile ilgili kararların birbirine bağlı olduğunu savunmaktadır(Kısakürek ve Demir,2006:202).

4.1.2.2. Standardın Uygulanması

SFAS 95 Standardı' na göre, işletme nakit akış tablosunda faaliyetlerini; işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri olarak ayrı ayrı göstermektedir. İşletme bu sınıflandırmayı yaparken işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarını iki şekilde raporlayabilmektedir. Bunlardan bir tanesi net yöntem diğeri ise brüt yöntemdir.

SFAS 95, bir işletmenin bir dönem boyunca finansal durumunu etkileyen finansal ve yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarının etkisinin direk değil de, açıklamalar kısmında raporlanması gerektiğini savunmaktadır(SFAS 95,1987:mad.6). Yani Standart, işletmelere işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarını brüt yönteme göre hazırlamalarını tavsiye etmektedir.

Nakit giriş ve çıkışlarını göstermek istemeyen işletmeler, işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarını net gelir ile bağdaştırarak gerçekleşmesi beklenen nakit giriş-çıkış ile geçmişte ertelenmiş tüm nakit giriş-çıkışların ve işletme nakit giriş ve çıkışlarını etkilemeyen net gelir içindeki tüm tutarların etkisinden arındırarak nakit akışlarını net yönteme göre raporlarlar. Eğer nakit akış tablosu hazırlanırken brüt yöntem seçilirse işletme faaliyetlerinin ayrı bir listede

gösterilmesi gerekmektedir(FASB,2008:2-3).

Bu bağlamda işletme faaliyetlerinin sınıflandırılmasında faaliyetlerin kapsamlarında hangi konuların yer aldığının incelenmesi, raporlamanın değerlendirilmesi açısından faydalı bilgiler sunacaktır.

4.1.2.2.1. Nakit Akış Tablosunun Hazırlanması

SFAS 95 standardı işletmenin bir döneme ait faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarını raporlarken; işletme, yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışları ayrı ayrı sınıflandırmaktadır.

a- İşletme Faaliyetleri

İşletme faaliyetleri yatırım ve finansman faaliyetleri dışındaki tüm faaliyetleri kapsamaktadır. İşletme faaliyetleri içerisinde genellikle hizmetlerin sağlanması, malların üretimi ve malların dağıtımını içeren faaliyetler yer almaktadır(SFAS 95,1987:mad.21).

İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit giriş ve çıkışları SFAS 95 Standardı' nın 22. ve 23. maddelerinde açıklanmıştır. Buna göre(SFAS 95,1987:mad.22-23);

- Mal ve hizmetlerin satışından kaynaklanan ve bu satışlara ait uzun ve kısa vadeli alacak senetlerine ilişkin nakit girişleri,
- Borçların geri ödenmesi, hisse senedi, faiz ve temettü ödemelerine ilişkin nakit girişleri,
- Satıcılardan para ödemesi, yatırım ve finansman faaliyetleri dışındaki işletme faaliyetlerine ilişkin bir binanın zarar görmesiyle sağlanan sigorta ödemelerinden elde edilen nakit girişleri,
- Fabrika için teçhizat edinmek ya da malların yeniden satışı için ve bu teçhizat ve mallara ait borç senetlerine ilişkin nakit çıkışları,
- Diğer mal ve hizmetler için satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler,
- Devlete ödenen vergiler, masraflar ve ceza ödemeleri,
- Borç verenlere ve kreditoörlere ödenen faizler,
- Bir davaya yönelik yapılan ödeme, yardımlara yapılan nakit katılımlar ve müşterilere yapılan nakit ödemeler, işletme faaliyetlerinden

kaynaklanan nakit akışlarıdır.

SFAS 95 standardında faiz gelirleri ve faiz ödemeleri işletme faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir (www.iasplus.com/).

b- Yatırım Faaliyetleri

Yatırım faaliyetleri, işletmenin stoklarında yer alan malzemelerden başka, işletme tarafından mal ve hizmet üretiminde kullanılan fabrika, arazi, teçhizat ve diğer aktif varlıklar ile ilgili borçların edinimi ile ilgili faaliyetleri kapsamaktadır. Bu faaliyetler aşağıdaki gibidir(SFAS 95,1987:mad.15-17).

- İşletme tarafından satın alınan diğer işletmelerin borçlanma araçlarından tahsil edilen nakitler,
- Diğer işletmelerin hisse senetlerinin satışından sağlanan nakitler,
- Arsa, arazi, teçhizatlar ve diğer aktif varlıkların satışından sağlanan nakitler,
- İşletme tarafından çıkarılan tahviller için yapılan harcamalar, diğer işletmelerin borçlanma araçlarından edinmek için yapılan ödemeler,
- Diğer işletmelerin hisse senetlerinden edinmek için yapılan harcamalar,
- Arsa, arazi, teçhizat ve diğer aktif varlıkların satın alınması anında, sonrasında veya öncesinde yapılan harcamalar, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları olarak değerlendirilmektedir.

c- Finansman Faaliyetleri

İşletmelerin kaynak temin edebileceği kuruluşlardan borç alması ve bunların getirisi; yatırımlar için alınan borçlar, kreditorlerden elde edilen uzun vadeli krediler ve bunların geri ödemesi gibi faaliyetler finansman faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, SFAS 95 standardı finansman faaliyetlerine ilişkin nakit girişlerini ve nakit çıkışlarını 19. ve 20. maddelerde aşağıdaki gibi ifade etmiştir(SFAS 95, 1987:mad.18-20).

- Özsermaye araçların ihraç edilmesi suretiyle elde edilen nakit girişleri,
- Hisse senedi, tahviller ve diğer uzun ve kısa vadeli borçlanma araçlarının ihraç edilmesi suretiyle elde edilen nakit girişleri,

- Temettü ödemeleri ya da ortaklara ödenen diğer kesintiler ve işletmenin kendi özsermaye araçlarının yeniden edinilmesi için yapılan harcamalar,
- Borçların geri ödenmesi,
- Uzun vadeli kredilerin vadesini uzatan kreditelere ödenen diğer başlıca ödemeler, finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarındandır.

4.1.2.2.2. Nakit Akış Tablosunun Raporlanması

İşletmeler bir döneme ait nakit akış tablolarını hazırlarken faaliyetlerini; işletme, finansman ve yatırım faaliyetleri olarak ayrı ayrı sınıflandırmaktadırlar. SFAS 95 standardına göre, bu sınıflandırma sonucunda işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları iki şekilde raporlanmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

- Brüt(dolaysız) Yöntem
- Net(dolaylı) Yöntem

SFAS 95 standardı firmalara işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarını brüt yönetime göre raporlamalarını tavsiye etmektedir. Yani işletmeye ait brüt nakit girişleri ile brüt nakit çıkışları ve bunların aritmetik toplamalarının raporlamasını önermiştir(SFAS 95,1987:mad.27). Yine Rue ve Kirk(1996), SFAS 95, firmaların geçmişteki ve gelecekteki performansını ölçen kreditelere, yatırımcılara ve diğer ilgili kişilere faydalı bilgiler sunması açısından brüt yöntemi önermektedir.

Yatırım ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit giriş ve çıkışları ise ayrı ayrı olarak raporlanmaktadır. Örneğin, arazi, fabrika ve teçhizatların elde edilmesi için yapılan harcamalar, arazi, arsa ve teçhizatların satışından sağlanan hasıllardan ayrı; borçlanma, borçların geri ödenmesinden ayrı; ve hisse senedi ihracından sağlanan hasılat, işletmelerin bu hisse senetlerini tekrar satın almasından kaynaklanan harcamaların ayrı olarak raporlanması gerekmektedir(SFAS 95,1987:mad.31).

a- İşletme Faaliyetlerine İlişkin Nakit Akışlarının Brüt(Dolaysız) Yöntem' e Göre Raporlanması

SFAS 95 standardı işletmelere, işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarını raporlarken brüt yöntemin kullanımını önerirken, bu yöntemin kullanılması

konusunda işletmeleri zorunlu tutmamaktadır(Clinch v.d.,2002:384). Eğer bir işletme brüt yöntemi kullanmayı tercih ederse, net kâr ile faaliyet nakit akışları arasındaki ilişkiyi ayrı bir tabloda göstermesi gerekmektedir(Kintzele,1990). Brüt yöntemi kullanan işletmeler aşağıda yer alan nakit girişlerini ve nakit çıkışlarını ayrı olarak raporlamaktadırlar(SFAS 95,1987:mad.27,30):

- Kiracı, lisans sahibi, müşteriler ve benzeri taraflardan alınan nakitler,
- Alınan faiz ve temettüleri,
- Sigorta, reklam ve benzeri mal ve hizmetler için çalışanlara ve diğerlerine yapılan ödemeler,
- Faiz ödemeleri,
- Vergi ödemeleri,
- Diğer işletme faaliyetleri.

Brüt yöntem, nakit alım ve ödemelerle ilgili bilgileri sağlaması bakımından nakit akış tablosu amaçlarına net yöntemden daha uygun olarak görülmektedir(Çiftci ve Sarıoğlu,y.y.:187). FASB, brüt ve net yöntemin ikisi de işletmeler için önemli bilgiler içerse de, brüt yöntemin net yöntemden daha kullanışlı olduğunu savunmaktadır. Ancak brüt yöntem bazı kullanıcı işletmeler tarafından, ihtiyaç duyulan bilgiyi geliştirmede daha pahalı bir yöntem olarak değerlendirilmektedir(CA Magazine,1988).

b- İşletme Faaliyetlerine İlişkin Nakit Akışlarının Net(Dolaylı) Yöntem'e Göre Raporlanması

İşletmeler, işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarını raporlamak için brüt ya da net yöntemi kullanmaktadırlar. Her ne kadar FASB yayınlamış olduğu SFAS 95 standardında brüt yöntemin kullanılmasını tavsiye etmişse de bu doğrultuda bir zorunluluk getirmemiştir. Yani yöntemin tercihini işletmeye bırakmıştır.

Buna göre işletmeler, işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarını raporlamada net yöntemi seçebilirken, net geliri nakit akışla bağdaştırmak için ayrı bir tablo hazırlayarak brüt yöntemi de tercih edebilmektedirler(Fahnestock ve King,2002:18).

Billings ve Morton(2002:790) işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarının

raporlanmasında brüt yöntem kadar net yöntemin kullanımının da yaygın olduğunu savunmaktadırlar. Net yönteme göre, işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları nakit akışı gerektirmeyen gelirler ve giderler ile işletme faaliyetlerinden kaynaklanmayan nakit akışlarının net kârdan çıkarılmasıyla elde edilmektedir(Hugo,1996). Yani öncelikle tahakkuk muhasebesi esaslarına göre hesaplanan net kârdan tahakkuk unsurları arındırılmakta ve daha sonra ise nakit giriş ve çıkışları arasındaki farkın çıkarılmasıyla ve toplanmasıyla işletme faaliyetlerinden elde edilen nakit akışları hesaplanmaktadır. 1996 yılında ABD’ de yapılan bir araştırmaya göre işletmelerin %97,5’ i net yöntemi kullanmaktadırlar(Kısakürek ve Demir,2006:208).

Net yöntemi kullanmayı tercih eden işletmenin faaliyet dönemi içerisinde ödediği net faizi ve vergilerini açıklamalar kısmında açıklaması gerekmektedir(SFAS 95,1987:mad.29).

Net yöntemin en önemli avantajları aşağıdaki gibidir:

- Faaliyetlerden gelen gelir ve net nakit arasındaki farklılıkları dikkate alması yani tahakkuk esaslı nakit akışlarını açık bir şekilde belirtmektedir.
- Net yöntemin uygulanması daha az maliyetlidir.

c- Net Yöntem ile Brüt Yöntemin Karşılaştırılması

İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları hem brüt yönteme, hem de net yönteme göre raporlanabilmektedir. Her iki yöntemde de işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışı tutarı birbirine eşittir.

Brüt yöntemde işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları raporlanırken net kâr ile net nakit akışlarının bağdaştırıldığı yardımcı bir tablo düzenlenmektedir. Net yönteme göre yapılan raporlamada ise, tahakkuk esaslarına göre hazırlanan gelir tablosundan elde edilen net kârdan tahakkuk unsurları arındırılmaktadır. Böylece nakit akışı yaratmayan faaliyetlerin etkisi ortadan kalkmaktadır. Ayrıca işletme net yönteme göre raporlamayı tercih etmişse SFAS 95 standardının 29. maddesi gereği faiz ve vergi ödemelerini ayrı bir bölümde açıklamalıdır.

SFAS 95 standardı işletmeleri net yöntem ve brüt yöntemin tercihi konusunda her ne kadar serbest bıraksa da brüt yöntemi kullanmalarını tavsiye etmektedir(SFAS 95,1987:mad.119). FASB kurul üyeleri brüt yöntemin daha

faydalı bilgiler sunduğunu düşünürken, bazıları da brüt yöntemin fazla karışık olduğunu ve maliyetinin faydasını aştığını düşünmektedirler(IASB Meeting Agenda,2006).

Faaliyetlerden elde edilen nakit akışlarının brüt yöntemle göre raporlanması daha kolay anlaşılmaktadır. Çünkü, brüt yöntem her önemli kalemtaki nakit girişlerin ve nakit çıkışların dağıtımının nasıl gerçekleştiğini göstermektedir. Buna karşın net yöntem net kâr ile başlayıp faaliyetle ilgili olmayan kalemleri çıkararak, faaliyet kalemlerinden ertelenenlerin ve tahakkukların etkisini kaldırmak suretiyle net yöntemin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır(Kısakürek ve Demir,2006:205). Ayrıca brüt yöntem net yöntemden daha maliyetli olarak değerlendirilmektedir.

d- Yatırım ve Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışlarının Raporlanması

Yatırım ve finansmana konu olan faaliyetler SFAS 95 standardı açıklamalarına göre yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışları ayrı ayrı raporlanmaktadır.

Bu bağlamda, yatırım faaliyetleri işletmenin stoklarında yer alan malzemelerin dışında, işletme tarafından mal ve hizmet üretiminde kullanılan fabrika, arazi, teçhizat ve diğer aktif varlıkların edinimi ile ilgili borçlarla ilgili faaliyetleri kapsarken; finansman faaliyetleri işletmelerin kaynak temin edebileceği kuruluşlardan borç alması ve bunların getirisi; yatırımlar için alınan borçlar, kreditorlerden elde edilen uzun vadeli krediler ve bunların geri ödemesi gibi faaliyetler olarak değerlendirilmektedir(SFAS 95,1987:15-19).

4.1.2.2.3. Yabancı Paraya Dayalı İşlemlere İlişkin Nakit Akışları

Yabancı para birimine dayalı nakit akış tablosu hazırlanırken, nakit akışın gerçekleştiği andaki döviz kuru geçerli olmaktadır. Döviz kurunun yabancı para üzerindeki etkisi dönem başı ve dönem sonu nakit ve benzerleri için ayrı raporlanmaktadır (FASB,2008:3).

Kur farkı için sözkonusu faaliyet dönemindeki ağırlıklı ortalama döviz kuru kullanılabilir. Tablo, yabancı nakit akışlarındaki döviz kuru değişiminin etkisini nakit ve nakde eşdeğer varlıklardaki değişikliklerle bağdaştıran bir parça

olarak raporlamaktadır(SFAS 95,1987:mad.25).

4.1.2.2.4. Faiz ve Temettüleri

SFAS 95 standardı ödenen ve alınan faizlerle alınan temettüleri işletme faaliyeti olarak sınıflandırmaktadır. Bu sınıflandırma işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarının net kâra dahil edilen nakit ve diğer faaliyetlerin etkisini yansıttığı görüşünü yansıtmaktadır.

Bazı muhataplar faiz ödemelerini finansman faaliyetlerine ilişkin bir nakit çıkışı olarak ve alınan faiz ve temettüleri ise yatırım faaliyetlerine ilişkin bir nakit girişi olarak değerlendirmektedir. FASB bu görüşleri değerlendirerek 86. maddede bu konu hakkında makul durumlarda alternatif sınıflandırmaların kullanılabileceğini belirtmiştir. Buna rağmen APB Opinion 19 ilkeleri doğrultusundan hemen hemen tüm işletmelerin faiz ödemeleri ve faiz alımlarını işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışı olarak sınıflandırdıklarını da SFAS 95 standardında belirtmiştir(SFAS 95,1987:mad.89-90).

4.1.2.2.5. Vergiler

SFAS 95 tüm vergi ödemelerini işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışı olarak değerlendirmektedir. İşletme faaliyetlerini net yöntemle göre raporluyorsa, işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarına ek olarak ödenen vergileri açıklama kısmında belirtmek durumundadır. Brüt yöntem uygulamasında ise işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları olarak sınıflandırmaktadır.

Bazılarına göre vergi ödemeleri yatırım ve finansman faaliyeti olarak değerlendirilirken, FASB vergilerin işletme, yatırım ve finansman faaliyeti olarak ayrılmasını karışık ve keyfi bulmaktadır(SFAS 95,1987:mad92).

4.1.2.2.6. Nakit Akışı Yaratmayan İşlemler

SFAS 95 standardına göre varlıkları ve borçları etkileyen ama nakit girişi ya da çıkışı ile sonuçlanmayan işlemlerin dipnotlarda açıklanması gerekmektedir. Bu açıklamalar ya tam olarak ya da özet olarak bir tabloda açıklanabilmektedir. Nakit olmayan yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin örnekler; borçların özkaynağa

dönüştürülmesi, ipotek yoluyla bir bina satın alınması, sermaye kiralaması yoluyla bir varlığın temini, nakit olmayan varlıkları diğer nakit olmayan varlık ya da kaynaklarla değiştirmek şeklinde ifade edilmektedir. Nakit ve nakit olmayan faaliyetlerden sadece nakit olanları nakit akış tablosunda raporlanmaktadır(SFAS 95,1987:mad.32).

Brüt yöntem uygulamasında nakit akışı yaratmayan yatırım ve finansman faaliyetleri ayrı olarak nakit akış tablosunun altında açıklanmaktadır. Net yöntem uygulamasında ise nakit akışı yaratmayan işlemler işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları içerisinde raporlanmaktadır.

UYGULAMA 2: SFAS 95 standardı doğrultusunda nakit akış tablosunun hazırlanmasına yönelik yapılan açıklamaları hem brüt yöntemin hem de net yöntemin bir örnek üzerinde uygulanması standardın anlaşılması ve iki yöntem arasındaki farklılığının incelenmesi açısından faydalı olacaktır.

Örnek 4.3: G&M üretim işletmesine ait 31.12.2004 tarihli nakit akış tablosu **brüt** yönteme göre aşağıdaki gibi raporlanmıştır(FASB,2008:38-39).

G&M A.Ş. Nakit Akış Tablosu (TL)	
31.12.2004	
A- İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI.....	1.270
Satışlardan Elde Edilen Nakit Girişleri.....	13.560
Faaliyet Giderlerine İlişkin Nakit Çıkışları.....	(12.000)
Ortaklardan Alınan Temettüleri.....	200
Alınan Faizler.....	50
Ödenen Faizler.....	(250)
Ödenen Vergiler.....	(300)
Sigorta Hasılatı.....	40
Patent İhlali İçin Açılan Davaya İlişkin Nakit Çıkışı.....	(30)

B-YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI.....	(1.200)
Yatırım Faaliyetleriyle İlgili Faizlerden Sağlanan Nakit Girişleri.....	500
Maddi Duran Varlık Satışından Elde Edilen Nakit Girişleri.....	200
Maddi Duran Varlıkların İyileştirilmesi İçin Yapılan Harcamalar.....	(1.000)
Maddi Duran Varlık Alışı(SNG A.Ş.).....	(900)
C- FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI.....	900
Kredi Yoluyla Borçlanmadan Elde Edilen Nakit Girişi.....	300
Kira Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi.....	(100)
Uzun Vadeli Borçlardan Elde Edilen Nakit Girişi.....	400
Hisse Senedi İhraç Primlerinden Elde Edilen Nakit Girişi.....	500
Temettü Ödemesi.....	(200)
D-NAKİT VE NAKİT BENZERLERİNDEKİ ARTIŞ.....	970
E- DÖNEMBAŞI NAKİT VE NAKİT BENZERİ MEVCUDU.....	500
F- DÖNEM SONU NAKİT VE NAKİT BENZERİ MEVCUDU.....	1.470

İşletme Faalivetlerinden Elde Edilen Net Nakit Akışlarının Net Kâr ile Bağdaştırılması:

Net Kâr.....	800
Amortisman ve İtfa Payı.....	400
Alacaklar İçin Ayrılan Karşılıklar.....	200
Hizmet Satışından Elde Edilen Hasılat.....	(100)
Dağıtılmamış Kârlar.....	(50)
Senetli Stok Satışından Tahsilat.....	100

SNG A.S.' den Alacakların Varlık ve Borçlara Etkisi:

Alacak Hesabındaki Artışlar.....	(200)
Stoklardaki Azalış.....	210
Gelecek Aylara Ait Giderlerdeki Artış.....	(50)
Gider ve Ödemelerin Azalması.....	(250)
Faiz ve Vergi Ödemelerinde Artış.....	60
Ertelenmiş Vergilerdeki Artış.....	100

Diğer Borçlardaki Artış.....	50
TOPLAM.....	470
İşletme Faaliyetlerinden Sağlanan Net Nakit Akışı.....	1.270

Nakit Akışı Gerektirmeyen Yatırım ve Finansman Faaliyetlerine İlişkin Ek

Tablo:

- İşletme, SNG A.Ş.'nin 950 TL değerindeki hisse senetlerini satın almıştır. Satın alma kapsamında borçlar aşağıdaki gibidir:

Devralınan Varlığın Gerçeğe Uygun Değeri	1.580
Hisse Senedi İçin Ödenen Nakit	(950)
Borç Toplamı	630

- İşletme yeni bir teçhizat kiralaması gerçekleştirdiğinde, 850 TL değerinde sermaye yükümlülüğü yerine getirilmiştir.

- Ek olarak 500 TL lik uzun vadeli borç için, adi hisse senedi ihraç edilmiştir.

Muhasebe politikasının açıklanması:

Nakit akış tablosunda, işletme likiditesi yüksek tüm borçlanma araçlarını nakde eşdeğer varlıklarla üç ay ya da daha az vadeli satın almıştır.

- G&M üretim işletmesine ait 31.12.2004 tarihli nakit akış tablosu net yönteme göre aşağıdaki gibi raporlanmıştır(FASB,2008:40-41).

G&M A.Ş. Nakit Akış Tablosu (TL)	
31.12.2004	
A- İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI.....	1.270
Net Kâr.....	800
Amortisman ve İtfa Payı.....	400
Alacaklar İçin Ayrılan Karşılıklar.....	200
Hizmet Satışından Elde Edilen Hasılat.....	(100)
Dağıtılmamış Kârlar.....	(50)
Senetli Stok Satışından Tahsilat.....	100

SNG A.Ş.’ den Alacakların Varlık ve Borçlara Etkisi:	
Alacak Hesabındaki Artışlar.....	(200)
Stoklardaki Azalış.....	210
Gelecek Aylara Ait Giderlerdeki Artış.....	(50)
Gider ve Ödemelerin Azalması.....	(250)
Faiz ve Vergi Ödemelerinde Artış.....	60
Ertelenmiş Vergilerdeki Artış.....	100
Diğer Borçlardaki Artış.....	50
B-YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI.....	(1.200)
Yatırım Faaliyetleriyle İlgili Faizlerden Sağlanan Nakit Girişleri.....	500
Maddi Duran Varlık Satışından Elde Edilen Nakit Girişleri.....	200
Maddi Duran Varlıkların İyileştirilmesi İçin Yapılan Harcamalar.....	(1.000)
Maddi Duran Varlık Alışı(SNG A.Ş.).....	(900)
C- FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIŞLARI.....	900
Kredi Yoluyla Borçlanmadan Elde Edilen Nakit Girişi.....	300
Kira Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi.....	(100)
Uzun Vadeli Borçlardan Elde Edilen Nakit Girişi.....	400
Hisse Senedi İhraç Primlerinden Elde Edilen Nakit Girişi.....	500
Temettü Ödemesi.....	(200)
D-NAKİT VE NAKİT BENZERLERİNDEKİ ARTIŞ.....	970
E- DÖNEMBAŞI NAKİT VE NAKİT BENZERİ MEVCUDU.....	500
F- DÖNEM SONU NAKİT VE NAKİT BENZERİ MEVCUDU.....	1.470

Açıklamalar:

İlgili dönem boyunca ödenen nakitler:

Faizler.....250

Vergiler.....300

Nakit Akışı Gerektirmeyen Yatırım ve Finansman Faaliyetlerine İlişkin Ek**Tablo:**

- İşletme, SNG A.Ş.’nin 950 TL değerindeki hisse senetlerini satın almıştır. Satın alma kapsamında borçlar aşağıdaki gibidir:

Devralınan Varlığın Gerçeğe Uygun Değeri	1.580
Hisse Senedi İçin Ödenen Nakit	(950)
Borç Toplamı	630

- İşletme yeni bir teçhizat kiralaması gerçekleştirdiğinde, 850 TL değerinde sermaye yükümlülüğü yerine getirilmiştir.

- Ek olarak 500 TL lik uzun vadeli borç için, adi hisse senedi ihraç edilmiştir.

Muhasebe politikasının açıklanması:

- Nakit akış tablosunda, işletme likiditesi yüksek tüm borçlanma araçlarını nakde eşdeğer varlıklarla üç ay ya da daha az vadeli satın almıştır.

G&M A.Ş.'nin nakit akışlarını brüt yöntemle göre raporlamayı tercih etmesi durumunda SFAS 95 standardında uygulandığı gibi faiz geliri ve gideri işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışlar içerisinde raporlanmıştır. Standartta yapılan açıklamalara göre faaliyetler ilgili gruplarda değerlendirilerek 1.470 TL tutarında Dönem Sonu Nakit ve Nakit Benzeri Mevcudu hesaplanmıştır. Brüt yöntemin kullanımı gereği net nakit akışlar ile net kârın birbiri ile bağdaştırılması için yardımcı bir tablo hazırlanmış ve burada nakit akışı yaratmayan faaliyetler eklenip çıkarılarak işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışı yine 1.270 TL olarak hesaplanmıştır. İşletme daha sonra nakit akışı yaratmayan yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin gerekli hesaplamaları yaparak muhasebe politikasını açıklamıştır.

G&M A.Ş.'nin net yöntemi tercih etmesi durumunda ise, uygulamadan da anlaşılacağı üzere brüt yöntemde net kâr ile net nakit akışlarının bağdaştırılması için hazırlanan yardımcı tabloya gerek kalmadan, gelir tablosundaki net kâr verisinden nakit akışı yaratmayan faaliyetler eklenip çıkarılarak işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları elde edilmiştir. Net yöntemle göre hazırlanan raporlamada SFAS 95 29. maddesi gereği işletmenin faaliyet dönemi içinde ödediği faizler ve vergiler açıklamalar kısmında ayrı olarak açıklanmıştır. Ayrıca işletme yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışı gerektirmeyen faaliyetleri de belirterek gerekli muhasebe politikasını açıklamıştır.

Her iki yöntemin nihayetinde işletme faaliyetlerine ilişkin veriler değişse de, elde edilen sonuç aynıdır. Yani hem net yöntem de hem de işletme faaliyetlerine

ilişkin nakit akışı 1.270 TL olarak hesaplanmıştır.

4.1.3. TMS 7 ile SFAS 95 Standartlarının Karşılaştırılması

Uluslararası Muhasebe Standartları paralelinde ele alınan “Nakit Akış Tablolarına İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı(TMS 7) Hakkında Tebliğ” ile Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri’nden Nakit Akış Tablolarına İlişkin Finansal Muhasebe Standardı(SFAS 95)” tebliğlerinde yer verilen konular incelenerek uygulamada bu iki standart seti arasında ilişki incelenmiştir. Bu bağlamda iki standart seti arasındaki karşılaştırma aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2: TMS 7 ile SFAS 95 Karşılaştırılması

KONU	TMS 7	SFAS 95
Uygulama Tarihi	IASB tarafından 1994;TMSK tarafından 2005.	FASB tarafından 1988.
Sınıflandırma	İşletme, yatırım ve finansman faaliyeti olarak üç grupta sınıflandırılmaktadır.	İşletme, yatırım ve finansman faaliyeti olarak üç grupta sınıflandırılmaktadır.
Brüt Yöntem	SFAS 95’ deki uygulama yoktur.	Net kârın nakit esasına dönüştürülmesi için yardımcı bir tablo düzenlenmektedir.
Brüt Yöntem/Net Yöntem tercihi	TMSK brüt yöntemi tavsiye etmiştir ama zorunlu tutmamıştır.	FASB brüt yöntemi tavsiye etmiştir ama zorunlu tutmamıştır.
Faiz Gelirleri	İşletme veya yatırım faaliyeti olarak raporlanmaktadır.	İşletme faaliyeti olarak raporlanmaktadır.
Faiz Ödemesi	İşletme veya finansman faaliyeti olarak raporlanabilmektedir.	İşletme faaliyeti olarak raporlanmaktadır.
Temettü Ödemeleri	TMSK finansman faaliyeti olarak raporlanmasını tavsiye etmiştir.	İşletme faaliyeti olarak raporlanmaktadır.

Vergi ödemesi	İşletme faaliyetinin bir parçası olarak raporlanmaktadır.	Tamamlayıcı bir tabloda gösterilmektedir.
Açık kredi (overdraft) ve nakit benzeri varlıkların kapsama durumu	3 aydan daha kısa vadeli nakde eşdeğer varlıklar ve açık kredi hesabını kapsamaktadır.	Açık kredi hesabı kapsam dışı iken, kısa vadeli nakit benzerlerini kapsamaktadır.
Nakit olmayan yatırım ve finansman faaliyetleri	Dipnotlarda açıklanmaktadır.	Nakit akış tablosu içinde ya da dipnotlarda açıklanmaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde uygulamada bazı benzerliklerin yanında farklılıkların da olduğu görülmektedir. Türkiye' nin 2005 yılı itibariyle kullanmak üzere harekete geçtiği Uluslararası Muhasebe Standartları oluşturulurken IAS/IFRS' ler US GAAP ilkelerinden etkilenmişlerdir. TMS 7 standardı da SFAS 95 standardından etkilenmiştir. Bundan dolayı iki standart seti arasında çok fazla benzerlikler bulunurken bu benzerliklerin yanı sıra uygulamada bir takım farklılıklar yer almaktadır.

Her iki standart setinde de nakit akış tablosu işletme yatırım ve finansman faaliyetleri olarak üç grupta raporlanmaktadır. Farklılığın çoğu bu sınıflandırmaların kapsamında değerlendirdikleri nakit akış kalemlerinden kaynaklanmaktadır.

Faiz gelirleri, faiz ödemeleri ve temettü ödemeleri SFAS 95 kapsamında işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları olarak değerlendirilirken; TMS 7 kapsamında faiz gelirleri işletme veya yatırım faaliyetleri, faiz ödemeleri işletme veya finansman faaliyetleri olarak ve temettü ödemeleri finansman faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. Vergi ödemeleri TMS 7' de işletme faaliyetinin bir parçası olarak raporlanmaktayken; SFAS 95 standardında tamamlayıcı bilgi olarak ayrı bir açıklamayla sunulmaktadır.

Nakit olmayan yatırım ve finansman faaliyetleri SFAS95 kapsamında nakit

akış tablosuna ek olarak açıklanırken; TMS 7' de dipnotlarda açıklanmaktadır.

SFAS 95 standardında işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları brüt yönetime göre raporlanırken gelir tablosundan elde edilen net kâr içerisindeki tahakkuk esasına göre kaydedilen kalemler arındırılarak net kâr nakit esasına dönüştürülmekte ve bu dönüşüm nakit akış tablolarına ek olarak sunulmaktadır. Ancak TMS 7 standardında böyle bir uygulama bulunmamaktadır.

TMS 7 standardında üç aydan kısa vadeli nakit benzeri varlıklar ile açık kredi hesabı Standart kapsamında değerlendirilirken; SFAS 95 standardında açık kredi hesabı kapsam dışı bırakılarak kısa vadeli nakit benzeri varlıklar kapsam içerisinde değerlendirilmektedir(Ampofo ve Sellani,2004:226).

Buradan elde edilen sonuca göre nakit akış tablolarına ilişkin iki standart seti arasındaki farklar bir yatırımcının kararını önemli ölçüde etkileyecek kadar büyük değildir. Çünkü yatırımcı ihtiyaç duyduğu bilgiye dipnotlardan, karşılaştırmalı finansal tablolardan, gelir tablosundan ve bilançodan ulaşabilmektedir.

4.2. KİRALAMA İŞLEMLERİ STANDARDI

İşletmeler varlıkları satın alabilmek için ya öz kaynak yada yabancı kaynaklarını kullanmaktadırlar. Dolayısıyla mevcut kaynakların maddi duran varlıkların temininde kullanılması işletmelerde likidite sorununu ortaya çıkarabilmektedir. Bu durumda işletmenin hem gerekli varlıkların temininin sağlanması, hem de mevcut kaynakların bu şekilde kullanılmaması için kiralama işlemi önem kazanmaktadır.

Yatırımcıların ihtiyaç duydukları malı özkaynak yada yabancı kaynak kullanarak satın alması yerine, kiralama işlemi yapan şirketlere satın aldırarak kullanıcı işletmeye sözleşmeyle belirlenen şartlar doğrultusunda devretmek suretiyle alternatif bir varlık temin etme yöntemi olarak tanımlanmaktadır(Tuğlu,2005).

Finansal kiralama ve faaliyet kiralaması şeklinde ikiye ayrılan kiralama işlemlerinden finansal kiralama ilk olarak 1930 yıllarında Amerika' da yaşanan ekonomik kriz sonrasında ortaya çıkmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan teknolojik gelişmeler işletmeleri yeni teknoloji kullanmaya itmiş ve ekonomik kriz

yaşandığından dolayı işletmeler finansal kiralama yoluyla varlık teminine gitmişlerdir. 1950 yıllarından sonra ise bankalardan kredi temin etmekte güçlük çeken Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler(KOBİ) için finansal kiralama iyi bir finansman tekniği olarak kullanılmıştır. 1976 yılında FASB tarafından yayınlanan ve 1 Ocak 1977 yılından itibaren yürürlüğe giren SFAS 13 standardı kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik yapılan ilk çalışmadır. Daha sonra, 1984 yılında IASB tarafından yayınlanan IAS 17 standardı kiralama işlemlerinin kiracı ve kiralayana açısından hazırlanacak olan finansal muhasebe ve raporlanmasını kapsayacak şekilde yayımlanmıştır. Ancak IAS 17 standardı FAS 13' ün etkisinde kalmıştır(Başar,2007:509-511).

Türk mevzuatına göre; finansal kiralama Avrupa Leasing Birliği(European Leasing Association) tarafından kabul edilen ve esas itibarıyla 28 Haziran 1985 tarihli 3226 Finansal Kiralama Kanunu' nda da benimsenen bir kiralama türüdür(Tunay,2005:440). Türkiye' de finansal kiralama işlemleri sözleşmelerinde ayrıca Vergi Usul Kanunu(VUK) hükümleri dikkate alınarak yapılmaktadır. Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ise TMSK tarafından IAS 17 Kiralama İşlemleri standardı paralelinde hazırlanan ve 24.02.2006 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanan Tebliğ hükümlerince yapılmaktadır. TMS 17 Kiralama İşlemleri standardı 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan tüm hesap dönemlerinde uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir.

4.2.1. TMS 17 Kiralama İşlemleri

İşletmeler için alternatif bir finansman tekniği olan kiralama işlemi, işletmenin ihtiyaç duyduğu bir varlığın satın alınması yerine, bir sözleşme ile kiralama şirketlerince satın alınması ve kullanıcı işletmeye kiraya verilmesi şeklinde yapılmaktadır.

Uluslararası Muhasebe Standartları arasında olan “IAS 17 Kiralama İşlemleri” standardı IASC tarafından Eylül 1982 yılında yayınlanmıştır. Daha sonra yapılan değişikliklerle birlikte son olarak 18 Aralık 2003 tarihinde IASB tarafından revize edilerek bugünkü halini almıştır. Muhasebe alanındaki bu uluslararasılaşma hareketinde yerini alan Türkiye' de ise, “Türkiye Muhasebe Standardı 17 Kiralama

İşlemlerine İlişkin Tebliğ(TMS 17)” 24.02.2006 tarihinde yayınlanarak 2005 yılı itibariyle işletmelerde uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir.

4.2.1.1. Standardın Amacı ve Kapsamı

Kiralama işletmeler için bir finansman tekniği olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda yaygınlaşan kiralama işlemleri finansal ve faaliyet kiralaması olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. TMS 17 standardı, kiralama işlemlerinde kiracı ve kiraya veren tarafların uygulaması gerekli muhasebe politikalarını ve kiralama ilişkin bilgilerin raporlanması hakkında bilgiler sunmak amacıyla yürürlüğe girmiştir.

TMS 17 Standardı bazı kiralama türleri dışında tüm kiralama faaliyetlerine uygulanabilmektedir(TMS 17,2006:2).

Standardın kapsam dışı bırakmış olduğu kiralama türleri aşağıdaki gibidir:

- Maden, petrol, doğalgaz gibi yeniden meydana gelmesi mümkün olmayan kaynakların araştırılması ve kullanılmasına ilişkin kiralama işlemleri,
- Sinema filmleri, videokasetler, oyunlar, el yazıları, patentler ve telif hakları gibi hak ve ürünlerin lisans anlaşmaları,
- Kiracıları tarafından yatırım amaçlı olarak elde tutulan gayrimenkuller,
- Kiraya verenlerin faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verdikleri yatırım amaçlı gayrimenkuller,
- Kiracıları tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde tutulan canlı varlıklar,
- Kiraya verenleri tarafından faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verilen canlı varlıklar.

TMS 17 standardı, hem kiralama sözleşmesine konu varlıkların kullanımı ve bakımıyla ilgili önemli hizmetlerin kiraya verenden talep edilebildiği sözleşmelere, hem de bu varlıkların kullanım hakkının kiracıya aktarıldığı sözleşmelere uygulanırken, sözleşme konusu varlığın kullanım hakkının aktarılmadığı hizmet sözleşmelerine uygulanmamaktadır.

Maddi olmayan duran varlıklar kapsam içerisinde değerlendirilmektedir(PricewaterhouseCoopers).

4.2.1.2. Standardın Uygulanması

TMS 17 Kiralama İşlemleri standardı kiralama işlemlerinin kiracı ve kiralayan açısından muhasebeleştirilmesine ve raporlanmasına yönelik bilgiler sunmaktadır. Standard' a göre kiralama işlemleri finansal kiralama ve faaliyet kiralaması olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu kiralama çeşitlerinin açıklamasına geçmeden Standart' ta geçen bazı terimlerin açıklanması standardın anlaşılması açısından faydalı olacaktır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir(TMS 17,2006:mad.4).

Kalıntı değer, bir varlığın faydalı ömrü sonunda elden çıkarılması için karşılaşılması muhtemel giderlerin düşülmesi ile, elde edilmesi beklenen net tutardır.

Gerçeğe uygun değer, karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır.

Garanti edilmemiş kalıntı değer, kiralanan varlığın kalıntı değerinin kiraya verene ödenmesi garanti edilmemiş veya yalnızca kiraya verene ilişkili taraflarca garanti edilmiş kısmıdır.

Kiralama sözleşmesi zımni faiz oranı, kiralama sözleşmesi başlangıcında, asgari kira ödemeleri ve garanti edilmemiş kalıntı değerinin bugünkü değeri toplamını, kiralama konusu varlığın gerçeğe uygun değeri ile kiraya verene ait her çeşit başlangıç doğrudan maliyetinin toplamına eşitleyen iskonto oranıdır.

Kiracının alternatif borçlanma faiz oranı, benzer bir kiralama işleminde kiracının ödemek zorunda olduğu faiz oranını; böyle bir oran belirlenmemesi durumunda, kiralama sözleşmesinin başlangıcında kiralama konusu varlığın satın alınması için borçlanılması gereken tutara ilişkin olarak benzer vade ve teminatlar çerçevesinde kiracı tarafından katlanması gereken faiz oranını ifade etmektedir.

4.2.1.2.1. Kiralama Türleri

Kiralama işlemleri TMS 17' ye göre, kiralanan varlığın mülkiyetine ilişkin risk ve faydaların kiraya verende ya da kiracıda bulunmasına göre iki kısımda

incelemektedir.

Bahsedilen varlığın mülkiyetine ilişkin bu riskler atıl kapasiteden veya teknolojik eskimelerden kaynaklanan zarar olasılıklarını ve değişen ekonomik koşullar nedeniyle getirilerde oluşabilecek değişiklikleri kapsarken; yararlar varlığın yararlı ekonomik ömrü içerisinde kârlı bir şekilde işletilmesi ve değerinde artış meydana gelmesi sonucunda gelir elde edilmesinin beklenmesi ya da kalıntı değerinin nakde çevrilmesinin beklenmesi şeklinde olabilmektedir(TMS 17,2006:mad.7).

Kiralamalar ülkeden ülkeye farklılık gösterse de genelde tüm kiralamalar finansal ve operasyonel(faaliyet) kiralama olarak ikiye ayrılmaktadır. Riskler ve malın sahipliğinin getirdiği avantajlar finansal kiralamada kiracıya; operasyonel kiralamada ise kiralayana aittir. Operasyonel kiralamada kiralayana kazancı ile hurda değer arasında doğru orantı bulunmaktadır. Hurda değer rakamı arttıkça kiralayana geliri de artmaktadır(Kotil,2008). Buna göre kiralama iki gruba ayrılmaktadır:

- Finansal kiralama
- Faaliyet kiralaması

Standart finansal kiralamayı, kiralamaya konu olabilecek bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredildiği kiralama türü olarak tanımlamaktadır(TMS 17,2006:mad.8).

4842 sayılı Kanunla Vergi Usul Kanunu'na eklenen ve 01.07.2003 tarihinden itibaren yürürlüğe giren mükerrer 290. maddeye göre finansal kiralama, “kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmeyeceğine bakılmaksızın bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralama işlemleri” olarak tanımlanmaktadır(Şeker,2005).

Finansal kiralama işleminde, finansal kiralama şirketi, kiracı ve finansal kiralamaya konu olan varlığın üreticisi(satıcısı) olmak üzere üç taraf bulunmaktadır. Bunlardan kiracı, finansal kiralamayı alan gerçek veya tüzel kişidir. Varlığın üreticisi veya satıcısı malı üreten veya satan kişi ya da kuruluştur. Kiralayan, finansal kiralamayı veren kuruluş ya da kişi yani finansal kiralama şirkettir.

Kiralayan, hem kendi malını hem de başkasından satın aldığı bir malı kiraya verebilmektedir(Çetin,2005:78). Finansal kiralama şirketi (kiralayan) bir kredi kuruluşudur. Diğer kredi kuruluşlarından farkı sağlanan finansmanın bir nakdi veya gayri nakdi kredi olmaması, müşteriye bir fon sağlanması, müşterinin bu fondan yararlanıp, istediği bir taşınır veya taşınmazı örneğin işletmesinde kullanması şeklinde açıklanmaktadır(Reisoğlu,2004:3). Sözleşme süresi boyunca her türlü kullanım hakkı kiracıda olmakta, sözleşme süresi sonunda ise kiracı isteği üzerine sembolik bir bedel ödemek koşuluyla malın mülkiyetine sahip olabilmektedir(Çetin,2005:87).

Bir işlemin finansal kiralama olarak değerlendirilmesi için aşağıdaki kriterlerin birlikte ya da tek başlarına var olması gerekmektedir(TMS 17,2006:mad.10-11):

- Kiralama sözleşmesinde kiralanan varlığın mülkiyetinin kiralama süresi sonunda veya daha önce kiracıya geçeceğinin öngörülmesi,
- Kiracıya, kiralanan varlığın opsiyon kullanım tarihinde oluşması beklenen gerçeğe uygun değerinden çok daha düşük bir bedelle satın alma opsiyonu verilmesi nedeniyle, kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle kiracı tarafından bu opsiyonun kullanılacağı beklenmesi,
- Mülkiyetin kiracıya geçmemesi durumunda dahi, kira süresinin kiralanan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü kapsamaması,
- Kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle, asgari kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin, en az kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerine eşit olması,
- Kiralanan varlığın, üzerinde büyük değişiklikler yapılmadığı sürece, sadece kiracı tarafından kullanılacak özel bir yapıda olması,
- Kiracının kiralama işlemini feshetmesi durumunda, kiraya verenin fesih işleminden kaynaklanan zararlarının kiracı tarafından karşılanması,
- Kalıntı değerinin gerçeğe uygun değerindeki değişimlerden kaynaklanan kazanç ya da kayıpların kiracıya ait olması,
- Kiracının piyasa fiyatının çok daha altında bir bedelle bir dönem daha kiralamayı sürdürme hakkının bulunması durumları da, yapılan kiralama

işleminin finansal kiralama olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Türkiye’ de finansal kiralama işlemleri son yıllarda artan bir trend izlemektedir. Kiralama işlemlerinin önemli bir kısmını(2005 itibariyle %73) makine ve teçhizat kiralaması oluşturmaktadır(Öztürk v.d.,2007:73). Bu konuda finansal kiralama işlemlerine ilişkin toplam yıllık fatura tutarı önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Aşağıdaki tabloda 2001-2005 yılları arasındaki toplam yıllık fatura tutarları verilmektedir(Özkan,2007):

Tablo 3: Türkiye’ de Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Fatura Toplamı

YILLAR	FATURA TOPLAMI (USD)	ARTIŞ (%)
2001	731.738.000	-
2002	1.327.646.000	81,4
2003	2.165.982.000	63,1
2004	2.920.845.000	34,8
2005	4.263.257.000	46

Kaynak: Atilla, Özkan(2007). Finansal Kiralama İşlemlerinde Son Gelişmeler. Yaklaşım Dergisi. Nisan, Sayı: 172.

Tablo 3’ ten de anlaşılacağı üzere Türkiye 2001-2005 yılları arasında kiralama işlemlerinin fatura toplamı göstergesinde sürekli bir artış içerisindedir. Bu da Türkiye’ de kiralama işlemlerinin öneminin arttığını göstermektedir.

b- Faaliyet Kiralaması

Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredilmediği kiralamar faaliyet kiralaması olarak değerlendirilmektedir. Kiralama süresi sonunda varlığın gerçeğe uygun değerine eşit değişken bir ödeme içeren ya da koşullu kira ödemeleri bulunan ve sonucunda kiracının varlıkla ilgili bütün risk ve getirilere sahip olmadığı kiralamar örnek olarak düşünülebilir(TMS 17,2006:mad.8).

Faaliyet kiralaması genel olarak kısa süreli ve tüketim mallarına yöneliktir. Faaliyet kiralamarına konu olan mallar, teknolojik gelişmeye duyarlı, bakım ve onarıma ihtiyaç gösteren mallardır(Ceylan,2003:109).

Arazi ve bina kiralaması işlemleri, diğer varlık kiralamalarında yer alan esaslar çerçevesinde faaliyet kiralaması veya finansal kiralama olarak değerlendirilmektedir. Ancak arazi sınırsız yararlı ekonomik ömre sahip olmasından dolayı, eğer varlığın mülkiyeti kiralama süresi sonunda kiracıya geçmeyeceği öngörülüyorsa, kiracı, varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm risk ve yararları sahip olamaz ve bu durumda ise bu arazinin kiralınması işlemi bir faaliyet kiralaması olarak sınıflandırılmaktadır(Özkan,2006:3).

c- Finansal Kiralama - Faaliyet Kiralaması Ayrımı

Kiralama işlemine ilişkin tüm risklerin ve faydanın kiracıya geçtiği ve işlemin faaliyet kiralaması olarak adlandırılmadığı sözleşmeler finansal kiralama olarak adlandırılmaktadır. Bu sınıflandırma sözleşme yapısından başka faaliyetin özüne bağlı olmaktadır(Dove,1997:68).

Bir varlığın kiralınması işleminde TMS 17 standardına göre finansal kiralama ile faaliyet kiralaması ayrımı aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır(Okan, 2006:53).

Tablo 4: Finansal Kiralama ve Faaliyet Kiralaması Ayrımı

FAALİYET KİRALAMASI	Kiralama işleminde;	FİNANSAL KİRALAMA
HAYIR	Mülkiyet kiralama sonucunda kiracıya devrediliyor mu?	EVET
HAYIR	Kiracının, varlığı gerçeğe uygun değerinin altında satın alma opsiyonu var mı?	EVET
HAYIR	Kira süresi varlığın faydalı ömrünün önemli bir bölümünü kapsıyor mu?	EVET
HAYIR	İşlemin başında, minimum kira ödemelerinin bugünkü değeri, varlığın gerçeğe uygun değerine yakın mı?	EVET
HAYIR	Varlık, önemli bir değişiklik yapılmadan sadece kiracının kullanımına uygun mu?	EVET

Tablo 4'te de görüldüğü üzere finansal kiralama faaliyet kiralamasından farklılık göstermektedir. Bu bağlamda, standarda göre, eğer kiralama süresi sonunda varlığın mülkiyeti kiracıya geçiyorsa; varlığın gerçeğe uygun değerinin altında bir opsiyon kiracıya tanınıyorsa; kira süresi varlığın faydalı ömrünün önemli bir bölümünü kapsıyorsa; kiralama işleminin başlangıcında minimum kira ödemelerinin bugünkü değeri, varlığın gerçeğe uygun değerine yakınsa ve varlık üzerinde önemli bir değişiklik yapılmadan sadece kiracının kullanımına uygunsa bu kiralama işlemi bir finansal kiralama olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye' de finansal kiralama genellikle finansman sağlamaya yöneliktir. Ancak faaliyet kiralaması, uzmanlaşma, örgütlenme, mevzuat açısından iyi işleyen bir alt yapı gerektirdiğinden faaliyet kiralamasının Türkiye' deki kullanılma şansı finansal kiralamaya göre daha düşük bir olasılıktır(Ceylan,2003:110).

4.2.1.2.2. Finansal Kiralama Sözleşmelerinin Kiracı ve Kiraya Veren Tarafından Muhasebeleştirilmesi

a) Kiracı Açısından Muhasebeleştirme

Kiracılar finansal kiralama işlemini, kiralama sözleşmesinin başı itibariyle tespit edilmiş gerçeğe uygun değer ya da asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı üzerinden varlık ve borç olarak muhasebeleştirmektedirler.

Örneğin bir X işletmesinin finansal kiralama şirketinden finansal kiralama sözleşmesi ile kiraladığı teçhizatın toplam kira borcu 1.000.000 TL dir. Bu makinenin rayiç bedeli ise, 950.000 TL' dir. Asgari kira ödemelerinin bugünkü değeri ise 900.000 TL' dir. Bu durumda işletmenin yapacağı muhasebe kaydında dikkate alacağı tutar 900.000 TL' dir.

Söz konusu asgari kira ödemesinin hesaplanmasında kullanılacak iskonto oranı; tespit edilebiliyorsa kiralama işleminde zımnen yer alan faiz oranı; tespit edilemiyor ise kiracının ek borçlanma faiz oranı kullanılmaktadır. Kiracının her çeşit başlangıç doğrudan maliyetleri varlık olarak muhasebeleştirilen tutara eklenmektedir.(TMS 17,2006:mad.20). Başlangıç doğrudan maliyetleri genellikle

kiralama anlaşmalarının görüşülmesi ve güvence altına alınması gibi belirli kiralama faaliyetlerine bağlı olarak oluşmaktadır(İAS 17,2004:in. 24).

Finansal kiralama işlemi amortismana tabi varlıklarda amortisman gideri ortaya çıkarmaktadır.

İşletmeler, 01.01.2004 tarihinden itibaren amortisman oranlarının belirlendiği VUK' un 315. maddesinde yapılan değişiklikle, Maliye Bakanlığı' nca iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri dikkate alınarak tespit ve ilan edeceği oranlar üzerinden amortisman hesaplamaktadırlar(Şeker,2005). Ayrıca muhasebeleştirilecek amortisman tutarı “TMS 16 Maddi Duran Varlıklar” ve “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” standartları ile uyumlu olarak hesaplanmaktadır. Eğer varlığın mülkiyetinin kiracıya geçmesi konusunda tam bir kesinlik yoksa, kiralama süresi ve yararlı ömründen kısa olanı itibariyle tamamen itfa edilmektedir. Eğer kiracının satın alması konusunda kesine yakın bir durum söz konusu ise varlığın tahmini kullanım süresi ilgili varlığın yararlı ömrü olup, kiralama süresi ile yararlı ömürden kısa olanı ile itfa edilmektedir(TMS 17, 2006:mad.27-28).

Örnek 4.4: Finansal kiralama ile kiralanan bir taşıta ait yararlı ömür 10 yıldır ve 5 yıllığına kiralananmıştır. Kiralama süresi sonunda varlığın mülkiyetinin kiracıya geçmesi konusunda bir kesinlik bulunmamaktadır. Bugünkü değeri 500.000 TL olan bu taşıta ilişkin yıllık ödemenin amortisman kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	100.00	
257 BİRİKMiŞ	0	100.

Örnekten de anlaşıldığı üzere amortisman tutarı kiralama süresi üzerinden itfa edilmiştir. Yani kiralama süresi sonunda varlığın mülkiyetinin kiracıya geçmesi konusunda bir kesinlik bulunmadığından dolayı varlık, yararlı ömür ile kiralama süresinden kısa olanı ile amortismana tabi olmuştur.

Bilançoda kiralama işlemlerine ait borçlar gösterilirken kısa ve uzun vadeli olanlar birbirinden ayrılarak gösterilmelidir. Vadesi bir yıldan kısa olan borçlar 301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR, bir yılı aşanlar ise 401

FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR hesabında izlenir. Kira ödemelerinde ödenen kira tutarı kadar finansal kiralamadan doğan borç azaltılırken kira tutarı içeriğindeki faiz giderleri tutarı da ertelenmiş giderlerden faiz giderleri hesabına aktarılmaktadır(Başar,2007:526).

Örnek 4.5: Bir makine finansal kiralama sözleşmesi ile 5 yıllığına bedeli 600.000 TL’ den kiralanmıştır. Bu kira bedelinin 100.000 TL’ si cari dönem borcudur. Bu makineye ait gerçeğe uygun değer 350.000 TL ve kira ödemelerinin bugünkü değeri ise 400.000 TL’ dir. Kiralama işleminden doğan cari dönem faiz gideri 80.000 TL ve sonraki yıllar faiz gideri 170.000 TL ise yapılacak muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

260 HAKLAR*	350.000	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	80.000	
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	170.000	
301 FİN.KİR.İŞL.BORÇLAR		100.000
401 FİN.KİR.İŞL.BORÇLAR		500.000

*Bu durumda kiracı bu makineyi 350.000 TL üzerinden muhasebeleştirecektir.

Finansal kiralama sözleşmelerinde kiracılar açısından TMS 16 Maddi Duran Varlıklar, TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar, TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü, TFRS 7 Finansal Araçlar, TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller, TMS 41 Tarımsal Faaliyetler Standartlarının hükümleri de muhasebeleştirmede dikkate alınmaktadır.

Finansal kiralamada kiracılar “TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardının gereklerini yerine getirmelerinin yanı sıra aşağıdaki açıklamaları yapmak durumundadırlar(TMS 17,2006:mad.31):

- Kiralanan her bir varlık için bilanço tarihindeki net defter değeri,
- Gelecekteki asgari kira ödemelerinin bilanço tarihindeki toplamı ile

bugünkü değerlerinin bir yıldan az ve bir yıldan fazla; beş yıldan az ve beş yıldan fazla olarak her bir dönem itibariyle değeri,

- Dönem içerisinde gider olarak muhasebeleştirilen koşullu kira tutarları,
- Bilanço tarihi itibariyle, iptal edilemeyen kiralama şeklinde yapılan alt kiralama ile ilgili olarak elde edilmesi beklenen asgari kira ödemelerinin toplamı,
- Kiracının, aşağıda bulunanları içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan, önemli kiralama işlemlerine ilişkin genel nitelikleri:

- Koşullu kira ödemelerinin belirlenme esasları,
- Yenileme veya satın alma opsiyonları ile fiyat ayarlaması (eskalasyon) hükümlerinin mevcudiyeti ve koşulları ile,
- Temettü ödemeleri, ek borçlanma ve yeni kiralama gibi konularda kira anlaşmalarında yer alan sınırlamaları,

b) Kiraya Veren Açısından Muhasebeleştirme

Bir varlığı finansal kiralama yoluyla kiraya veren taraf varlığı bilançosunda maddi duran varlık olarak değil, net kira yatırımı olarak göstermektedirler. Kiralama işleminde yer alan faiz oranı başlangıç doğrudan maliyetlerini ayrı ayrı değerlendirmeye gerek kalmadan, finansal kiralama gelirlerine bunları doğrudan dahil edecek şekilde tespit edilmektedir. Üretici ve satıcı konumdaki kiraya verenler tarafından kiralamanın düzenlenmesi ile ilgili maliyetler başlangıç doğrudan maliyetlerinin tanımına girmemektedir. Bunu sonucunda ise sözkonusu maliyetler kiralamaya ilişkin net yatırım tutarının tespitinde dikkate alınmamakta ve finansal kiralama işleminde kiralama süresinin başlangıcında oluşacak satış kazancının muhasebeleştirilmesi sırasında gider olarak dikkate alınmaktadır(TMS 17,2006:mad.36,38). Muhasebeleştirme üç şekilde olabilmektedir:

a- Finansal kiralama işlemine konu olan varlığın gerçeğe uygun değeri ile o varlığın kiraya verene maliyeti aynı olabilir,

b- Finansal kiralamaya konu olan varlığın kiraya verene maliyeti, söz konusu varlığın gerçeğe uygun değerinden düşükse, finansal kiralamaya konu varlığın net bilanço aktif değeri ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark negatif çıkacaktır. Bu durumda varlığa amortisman uygulanmamaktadır.

c- Finansal kiralamaya konu varlığın net bilanço aktif değeri ile kira

ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkın pozitif çıkması durumunda, varlık aktifte bırakılıp amortisman uygulanmaktadır(Başar,2007:526-533).

Örnek 4.6: kiralanan bir makinenin net bilanço aktif değeri(veya fatura tutarı) 50.000 TL, kira ödemelerinin net bugünkü değeri 40.000 TL ise bu durumda aradaki fark 5.000 TL ve pozitiftir. Bu tutar finansal kiralama şirketi tarafından amortismanına tabi tutulacaktır.

Örnek 4.7: ABC finansal kiralama şirketi X işletmesine bir finansal kiralama sözleşmesi ile bir makine kiralamıştır. Tahsil edilecek olan kira bedeli 100.000 TL ve otomobilin rayiç bedeli 60.000 TL' dir. Kira ödemelerinin bugünkü değeri ise 50.000 TL olarak hesaplanmıştır. Kiralama işleminden doğan alacakların 20.000 TL' lik kısmı sözleşmenin yapıldığı yıla, 80.000 TL' si ise gelecek yıllara aittir. Sözleşmenin yapıldığı yıla ait faiz geliri 10.000 TL' dir. Bu durumda kiraya veren şirketin yapacağı kayıt aşağıda verilmiştir.

120 ALICILAR	20.000	
220 ALICILAR	80.000	
124 KAZANILMAMIŞ FİN. KİR.FAİZ GEL.		10.000
224 KAZANILMAMIŞ FİN. KİR.FAİZ GEL.		40.000
253 TESİS, MAK.VE TEÇH.		50.000

Yapılan muhasebe kaydına bakıldığında; işletmenin 100.000 TL' lik kira alacağının sadece 20.000 TL' lik kısmı cari yıla aittir. Geriye kalan kısmı sonraki kira dönemlerine aittir. Kira bedeli rayiç bedel ile kira ödemelerinin bugünkü değerinin küçük olanı ile muhasebeleştirileceğinden 50.000 TL üzerinden muhasebeleştirilmiş, aradaki fark(100.000-50.000) ise kiralama şirketine faiz geliri olarak kaydedilmiştir. Bu faiz gelirlerinin 10.000 TL' si cari yıla, 40.000 TL' si ise gelecek yıllara ait olduğundan vadesine göre kaydedilmiştir.

Kiralama işlemi kiralama şirketlerinin yanı sıra üretici veya satıcı konumundaki kiraya verenler tarafından da yapılmaktadır. Üretici veya satıcı konumundaki kiraya verenler satış kârı içindeki faiz gelirini ayırmaktadırlar. Bu kiralamaların

düzenlenmesine ilişkin maliyetler satış kârının muhasebeleştirilmesi sırasında gider olarak gelir tablosu ile ilişkilendirilmektedir. Bu şekilde kiralama işlemi sonucunda iki farklı gelir ortaya çıkmaktadır(TMS 17,2006:mad.42-43):

- Kiralanan varlığın normal satış fiyatlarında, uygulanabilir miktar ve ticari indirimlerde dikkate alınarak kesin olarak satışından elde edilecek kâr veya zarar tutarına eşit tutarda kâr veya zarar,

- Kiralama süresinde elde edilecek faiz geliri.

Finansal kiralama kiraya verenler “TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardının gereklerini yerine getirmelerinin yanı sıra aşağıdaki açıklamaları yapmak durumundadırlar(TMS 17,2006:mad.47).

- Brüt kiralama yatırımı ile asgari kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin bilanço tarihi itibarıyla birbirleriyle mutabakatını,

- Yapılacak asgari kira ödemelerinin bugünkü değerleri ile brüt kiralama yatırımının bilanço tarihi itibarıyla değerleri de aşağıda yer alan her bir dönem itibarıyla açıklanmaktadır:

- a) Bir yıldan az;
- b) Bir yıldan fazla ve beş yıldan az;
- c) Beş yıldan fazla.

- Kazanılmamış finansman gelirini,
- Kiraya verene ait garanti edilmemiş kalıntı değeri,
- Tahsil edilemeyen asgari kira alacaklarına ilişkin ayrılan birikmiş karşılıkları,
- İlgili dönemde gelir olarak muhasebeleştirilen koşullu kira tutarlarını,
- Kiraya verenin yapmış olduğu önemli kira anlaşmalarına ilişkin genel bir açıklama yapılmaktadır

4.2.1.2.3. Faaliyet Kiralaması Sözleşmesinin Kiracı ve Kiraya Veren Tarafından Muhasebeleştirilmesi

a) Kiracı Açısından Muhasebeleştirme

Kiralama işlemi kiracının beklediği faydayı zamanında yansıtmadıkça, bu kira ödemeleri kiralama süresi boyunca gider olarak muhasebeleştirilmektedir(TMS

17,2006:mad.33). Faaliyet kiralamasına ilişkin ödemeler(sigorta gibi hizmetler dışında) gelir tablosunda bir doğrudan bir gider olarak kabul edilmekte ya da bu yönteme dayandırılmasa dahi başka bir sistematik yaklaşım kiracının beklediği faydanın zamanlamasını yansıtmadıkça bir gider unsuru olarak muhasebeleştirilmektedir(Greuning,2006:139).

Örnek 4.8: X işletmesi 01.09.2007 tarihinde 15 aylığına bir satış mağazasını toplam 120.000 TL' ye %22 gelir vergisi kesintisi yapıldıktan sonra peşin olarak kiralamış ise, yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	32.000	
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	64.000	
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	24.000	
100 KASA		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		
		936.000
		26.400

Faaliyet kiralamasında kiracı “TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardının gereklerini yerine getirmelerinin yanı sıra aşağıdaki açıklamaları yapmak durumundadırlar(TMS 17,2006:mad.35):

- İptal edilemeyen faaliyet kiralaması çerçevesinde aşağıda yer alan her bir dönem itibariyle ödenecek asgari kira ödemelerinin toplamı:

- Bir yıldan az;

- Bir yıldan fazla ve beş yıldan az;

- Beş yıldan fazla.

- Bilanço tarihi itibariyle, iptal edilemeyen kiralama şeklinde yapılan alt kiralamalarla ilgili olarak elde edilmesi beklenen asgari kira tutarlarının toplamı.

- Dönem içerisinde asgari kira ödemeleri, koşullu kiralar ve alt kira ödemeleri şeklinde ayrı ayrı gider olarak muhasebeleştirilen ilk kiralamaya ilişkin ödemeler ve alt kiralamaya ilişkin ödemeleri.

- Kiracının, aşağıda bulunanları içeren ancak bunlarla sınırlı kalmayan, önemli kiralama işlemlerinin genel bir tanımı:

- Koşullu kira ödemelerinin belirlenme esasları,

- Yenileme veya satın alma opsiyonları ile fiyat ayarlama (eskalasyon) hükümlerinin mevcudiyeti ve koşulları ile,

- Temettü ödemeleri, ilave borçlanma ve yeni kiralamalar gibi konularda kira anlaşmalarında yer alan sınırlamalar.

b) Kiraya Veren Açısından Muhasebeleştirme

Kiralamaya konu olan varlık bilançoda niteliğine göre sınıflandırılmaktadır. Faaliyet kiralaması sonucu oluşan kira geliri kiralama süresi boyunca gelir olarak muhasebeleştirilmektedir. Kira gelirinin elde edilmesinde katlanılan maliyetler, amortismanlar dahil olmak üzere, gider olarak muhasebeleştirilmektedir. Herhangi bir varlığın kiralanması sırasında katlanılan başlangıç doğrudan maliyetleri, kiralanmış varlığın defter değerine eklenerek kiralama geliriyle aynı şekilde kiralama süresi boyunca gider olarak muhasebeleştirilmektedir(TMS 17,2006:49-52).

Faaliyet kiralamasına ilişkin muhasebeleştirme işlemi aşağıdaki gibi yapılmaktadır(Greuning,2006:138):

d) Amortisman “TMS 16 Maddi Duran Varlıklar” ve “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” standartlarına uyumlu bir şekilde hazırlanmaktadır.

e) Kira geliri kira dönemi boyunca daha iyi yansıtan bir sistematik yaklaşım olmadıkça, doğrusal olarak kabul edilmektedir.

f) Başlangıç doğrudan maliyetleri ya hemen kabul edilmekte ya da kira dönemi boyunca kira gelirine karşılık muhasebeleştirilmektedir.

Örnek 4.9: RB işletmesi 01.09.2007 tarihinde aktifinde kayıtlı bulunan bir taşıtı 5 aylığına kira bedelinin tamamını kira döneminin sonunda tahsil edilmek üzere toplam 25.000 TL’ den kiraya vermiştir. Bu durumda Eylül-Aralık ayları arasında yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

181 GELİR TAHAKKUKLARI	5.000	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		5.000

Ocak ayında kira bedeli tahsil edilince yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır:

100 KASA		
181 GELİR TAHAKKUKLARI	25.000	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		20.000
		5.000

Faaliyet kiralamasında kiraya verenler “TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardının gereklerini yerine getirmelerinin yanı sıra aşağıdaki açıklamaları yapmak durumundadırlar(TMS 17,2006:mad.56):

a) İptal edilemeyen kiralama çerçevesinde ileride elde edilecek asgari kira ödemelerinin toplamı ve aşağıda yer alan her bir dönem itibariyle tutarı:

- a. Bir yıldan az;
- b. Bir yıldan fazla ve beş yıldan az;
- c. Beş yıldan fazla.
  - İlgili dönemde gelir olarak muhasebeleştirilen toplam koşullu kiralar,
  - Kiraya verenin yapmış olduğu önemli kira anlaşmalarına ilişkin genel açıklama,

4.2.1.2.4. Kiralama İşlemlerinde Satış ve Geri Kiralama İşlemleri

Finansal kiralama türleri arasında “Dolaylı Doğrudan Kiralama, Tam Ödemeli-Tam Ödemesiz Kiralama, Finansal Faaliyet Kiralaması, Taşınır-Taşınmaz Yatırım-Tüketim Malları Kiralaması, Vergi Kiralamaları, Satış ve Geri Kirala, Net-Brüt Kiralama, Kaldıraç Kiralamaları, Uluslararası Kiralamalar ve Alt Kiralamalar” gibi kiralama türleri bulunmaktadır. TMS 17 standardı bunlar arasından “Satış ve Geri Kirala” kiralama türü üzerinde durmuştur.

Satış ve geri kiralama işlemi, mal sahibinin bir varlığı satması ve aynı varlığı geri kiralaması işlemidir(SPK Seri:XI, No:5 tebliği,2003). Dolayısıyla satış ve geri kiralama türünde amaç, bir varlığı satarak finansman elde etmek ve açığa çıkan sermaye ile yeni yatırımlar yapmak ve tekrar bu varlığı kullanmak için kiralamaktır.

Satış ve Geri Kiralama işlemi genellikle taşınmazlar ve finansman yükü yüksek varlıkların kiralanması için kullanılmaktadır. Buna göre, satış ve geri kiralama işleminde, bir firmanın ya da şahsın, sahip olduğu iktisadi kıymetleri ve özellikle üretim makineleri gibi yatırım mallarını ilk başta bir finansal kiralama şirketine satması, daha sonra da bu iktisadi kıymetleri finansal kiralama şirketinden finansal kiralama sözleşmesi ile geriye alması söz konusu olmaktadır. Bu işlemin sonucunda iki yönlü bir finansman sağlama işlemi ortaya çıkmaktadır(Çetin, 2005:79).

Geri kiralama işlemi bir finansal kiralama ise kiralanın varlık işlemin teminatı olmak üzere kiraya verenin kiracıya sağladığı bir araçtır(TMS 17,2006:mad.60). Bu nedenle, ilgili varlığın defter değerini aşan satış gelirleri türünden fazla tutarlar ertelenerek kiralama süresi boyunca itfa edilmektedir. Satış ve geri kiralama işleminin bir faaliyet kiralaması olması durumunda, faaliyet kiralamasında gerçeğe uygun değerde meydana gelen kâr yada zarar hemen muhasebeleştirilmektedir(Greuning,2006:138). Satış fiyatı ile gerçeğe uygun değer arasındaki ilişki ve muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir(Cairns,2003:15):

b) Eğer gerçeğe uygun değer defter değerinden düşükse, defter değeri ile gerçeğe uygun değer arasındaki fark hemen muhasebeleştirilmektedir.

c) Eğer satış fiyatı varlığın gerçeğe uygun değerinin üzerinde gerçekleşmişse, gerçeğe uygun değeri aşan kısım ertelenerek ve kira süresi boyunca itfa edilmektedir.

d) Eğer satış fiyatı varlığın gerçeğe uygun değerinin altında gerçekleşmişse, piyasa fiyatının altında yapılacak kira ödemelerinden dolayı karşılanacak zararlar hariç her türlü kâr ve zarar hemen muhasebeleştirilmektedir.

4.2.2. SFAS 13 Kiralama İşlemleri

Finansal kiralamanın bir finansman kaynağı olarak kullanılması ilk olarak

ABD’ de olmuştur. II.Dünya Savaşı döneminde, ABD tarafından başta İngiltere ve Rusya olmak üzere bazı ülkelere savaş malzemelerinin kiralanması, finansal kiralamanın temellerini atmıştır. Modern anlamda ilk finansman şirketi 1952 yılında kurulan United States Leasing Corporation olmuştur(Tunay,2005:441).

1959-1973 tarihleri arasında etkili olan Muhasebe İlkeleri Kurulu(APB), kiralama işlemleri ile ilgili olarak “APB Opinion No 5, Kiracı Açısından Finansal Kiralama, APB Opinion No 7 Kiralayan Açısından Finansal Kiralama, APB Opinion No 27 Üretici ve Satıcı Kiraya Verenler Tarafından Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve APB Opinion No 31 Kiracılar Tarafından Açıklanacak Kiralama İşlemleri” bildirimlerini yayınlamıştır.

APB tarafından yayınlanan bu bildirimlerin ortak amacı kiralama işlemlerinin; hem kiralayan açısından, hem kiracı açısından hem de üretici veya satıcı tarafından kiraya verenler açısından muhasebeleştirilmesini sağlamaktır.

1976 yılında FASB “SFAS 13 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi” standardını yayınlamıştır. FASB’ nin yayınlamış olduğu bu Standart, “APB’ nin kiralama işlemlerine yönelik olarak yayınladığı; APB No.5, APB No.7, APB No.27 ve APB No.31” bildirimlerinin yerini almıştır(SFAS 13,1976:mad.2).

4.2.2.1. Standardın Amacı ve Kapsamı

SFAS 13 Standardının amacı, bir kiralama işleminin hem kiracı, hem de kiralayan tarafından muhasebeleştirilmesine ve raporlanmasına yönelik bilgiler sunmaktır. Kiralama varlığın kullanım hakkının taşınması üzerine yapılan bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır.

Standart, kullanım hakkı bir başkasına transfer edilemeyen, mal, arazi ya da makine-teçhizat gibi varlıkların kiralanmasını kapsam dışı bırakmaktadır. Petrol, gaz ve madenler gibi doğal kaynakları araştırmak veya kullanmak için yapılan sözleşmelere bu standart maddeleri uygulanmamaktadır. Sinema filmleri, oyunlar, senaryolar, patent ve telif hakları sözleşmeleri bu Standart’ ın kapsamı dışında bırakılmıştır(SFAS 13,1976:mad.1). Ayrıca, SFAS 13 maddi olmayan duran varlıkları standardın kapsamı dışında bırakmıştır(www.fasb.org.tr).

4.2.2.2. Standardın Uygulanması

SFAS 13 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi standardı, kiralama işlemlerinin kiralayan ve kiracı açısından raporlanması ve muhasebeleştirilmesine yönelik bilgiler sunmaktadır. Kiralama işlemlerine yönelik yapılan muhasebeleştirme işlemi, kiracının yaptığı muhasebe kaydı ile kiralayanın yaptığı muhasebe kaydında farklılık göstermektedir.

Standart kiralama işlemini temelde iki şekilde incelemektedir. Bunlar, sermaye tipi kiralama ve faaliyet kiralaması şeklindedir.

4.2.2.2.1. Kiralama Türleri

SFAS 13 standardı, kiralama türlerini açıklarken, kiralama sözleşmelerinin tarafları olan kiracı açısından ve kiralayan açısından olmak üzere sınıflandırmıştır. Buna göre *kiracı açısından* kiralama sözleşmeleri iki grupta incelenmektedir:

- Sermaye Tipi Kiralama(Capital Lease)
- Faaliyet Kiralaması(Operating Lease)

TMS 7’ de bahsedilen “finansal kiralama(financial lease)” türü, SFAS 13 standardında “sermaye tipi kiralama(capital lease)” olarak bahsedilmektedir. *Kiraya veren* açısından kiralamayı da dört grupta incelemektedir:

- Satış Modeli Kiralaması
- Direk Finansal Kiralama
- Dolaylı Finansal Kiralama
- Faaliyet Kiralaması

Kiracı ve kiralayan açısından kiralama sözleşmelerine ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

a- Sermaye Tipi Kiralama(Capital Lease)

Kiralama sözleşmesinin sermaye kiralaması olabilmesi için sözleşmenin bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler SFAS 13 Standardı’ nın 7. maddesinde açıklanmaktadır.

Bir kiralama işleminin sermaye tipi kiralama sayılabilmesi için öncelikle varlığın mülkiyetinin kiralama süresi sonunda kiracıya geçmesi gerekmektedir. Kiralama işlemi kiralama süresi sonunda kiracıya bir satın alma hakkı tanıyor bu

yine kiralamanın bir sermaye tipi kiralama olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kiralama süresi kiralanan varlığın tahmini yaşam ömrünün %75' ine eşit ya da fazlaysa ve kiralamanın bugünkü değeri, kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerinin % 90' na eşit yada fazlaysa bu işlem sermaye tipi kiralama işlemi olarak kabul edilmektedir(Hall v.d.,1992:1). Standard' a göre bu şartlardan birisi ya da bir kaçının bulunması bu sözleşmenin sermaye tipi sözleşme olduğunu göstermektedir.

b- Faaliyet Kiralaması(Operating Lease)

Standart faaliyet kiralamasını, sermaye tipi kiralamanın kriterleri dışında kalan kiralamalar olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda, faaliyet kiralaması kiralama süresi sonunda varlığın sahipliğinin kiracıya geçmediği bir kiralama türüdür.

Standard' göre; eğer varlığın mülkiyeti dönem sonunda kiracıya geçmiyorsa, kiralama işlemi bir satın alma opsiyonu içermiyorsa, kiralama süresi kiralanan varlığın tahmini yaşam ömrünün % 75' ine eşit ya da daha fazla değilse ve kiralamanın bugünkü değeri kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerinin % 90' ına eşit ya da daha fazla değil ise, bu kiralama faaliyet kiralaması olarak kabul edilmektedir(SFAS 13,1976:mad.7).

Kiralama sözleşmesi eğer bir faaliyet kiralaması ya da satış tipi ya da direk finansal kiralama ise kiralama başlangıcında zımnî faiz oranı hesaplanmaktadır. Bu hesaplama kiralama işleminin faaliyet kiralaması olabilmesi için SFAS 13 standardının madde 7.d bendindeki şartına bağlı olarak yapılmaktadır. Bu maddeye göre, minimum kira ödemelerinin başlangıçtaki bugünkü değeri kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerine eşitse veya %90' ını aşıyorsa bu kiralama finansal kiralama olarak tanımlanmaktadır(Gibbs ve McKell,1977:2).

c- Sermaye Tipi Kiralama ve Faaliyet Kiralaması Ayrımı

SFAS 13 standardına göre, sermaye tipi kiralama bir satış ya da satın alma olarak kabul edilmektedir. Yani işletmenin yapmış olduğu kiralama işlemi bir borç ile satın alma işlemidir. Kiralama işlemine yönelik varlık ve borç kiracının başlıca finansal tablolarında yer almaktadır. Kira ödemeleri borcun geri ödemesi olarak kabul edilerek kiralama giderinden başka amortisman ve faiz gideri gelir tablosunda gösterilmektedir.

Tablo 5: Finansal Kiralama ve Sermaye Tipi Kiralama Ayrımı

FAALİYET KİRALAMASI	Kiralama işleminde;	SERMAYE TİPİ KİRALAMA
HAYIR	Mülkiyet kiralama sonucunda kiracıya devrediliyor mu?	EVET
HAYIR	Kira süresi varlığın faydalı ömrünün en az % 75' ini kapsıyor mu?	EVET
HAYIR	Kira süresinin başlangıcındaki kira ödemelerinin toplamının bugünkü değeri malın piyasa değerinin en az % 90' ına eşit mi?	EVET
HAYIR	Kiralama süresi sonunda kiralama sözleşmesi kiracı için bir satın alma opsiyonu içeriyor mu?	EVET

Standart sermaye tipi kiralama için gerekli şartları 1976 yılında yayınlamış olduğu SFAS 13 tebliğinde 7. maddede açıklamıştır. Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere; eğer varlığın mülkiyeti kiralama süresi sonunda kiracıya geçiyorsa, kira süresi kiralanan varlığın ekonomik ömrünün en az % 75' in eşitse, kira süresinin başlangıcındaki kira ödemelerinin toplamının bugünkü değeri malın piyasa değerinin en az % 90' ına eşitse ve kiralama süresi sonunda kiralama sözleşmesi kiracı için bir satın alma opsiyonu içeriyorsa bu kiralama bir sermaye tipi kiralama olarak adlandırılmaktadır. Eğer kiralama işleminde bu kriterlerin hiç biri bulunmuyorsa bu kiralama türü faaliyet kiralaması olarak değerlendirilmektedir.

Bir kiralama işlemi için yenileme veya uzatma söz konusu ise bu kiralama işlemi faaliyet kiralamasıdır. Kiralama normal döneminin sonunda sermaye tipi kiralama olarak, yenileme ve uzatma ise diğer faaliyet kiralamaları olarak muhasebeleştirilmektedir(SFAS 13,1976:mad.14-b).

Hem sermaye kiralamasında hem de faaliyet kiralamasında gelecekteki asgari kiralama taahhütleri temel finansal tablo dipnotlarında açıklanmalıdır. Bu

taahhütler ilk beş yıldan önce ortaya çıkmakta ve daha sonra kalan tüm kiralamalar birleştirilmektedir(www.ez13.com).

Kiralayan açısından kiralama işlemlerinin sınıflandırılması ve gerekli açıklamalar aşağıda verilmiştir.

a- Satış Tipi Kiralama

Üretici ya da satıcının kârına(zararına) yol açan kiralama türüdür. Kiralanan varlığın başlangıç maliyetlerinin gerçeğe uygun değeri o varlığın defter değerinden ya da maliyetinden daha fazla ya da daha az olması durumu buna örnektir. Üretici veya satıcının ürünlerini pazarlama anlamında kullanıyorlarsa satış tipi kiralama sözkonusu olmaktadır(SFAS 13,1976:mad.6-b).

b- Direk Finansal Kiralama

Üretici ya da satıcının kârına ya da zararına yol açmayan dolaylı kiralamadan başka, sermaye kiralaması için gerekli kriterlerden bir veya daha fazlasının gerçekleşmesi durumu bu kiralamanın direk finansal kiralama olduğunu göstermektedir. Bu kiralama türünde, varlığın defter değeri veya maliyeti ve gerçeğe uygun değeri kiralamanın başlangıcında aynıdır.

c- Dolaylı Kiralama(Leveraged Lease)

Dolaylı kiralama SFAS 13 standardı'nda aşağıdaki özellikleri içinde barındıran kiralama türü olarak tanımlanmaktadır(Epstein and Jermakowicz,2007:558):

- Bu kiralama türü dolaylı kiralama olarak muhasebeleştirilmezken, satış tipi kiralamanın muhasebeleştirilmesinde öngörüldüğü üzere muhasebeleştirilmektedir.
- Kiracı, uzun vadeli kreditor ve kiralayan olmak üzere en az üç taraf içermektedir.
- Uzun vadeli kreditorlerden sağlanan finansman, kiralayanın teminatsız alacaklısına göre geri ödemesizdir.
- Kiralayanın, ilk yıllardaki azalan net yatırımı tamamlanarak en son eliminasyondan önce kiralamanın son yıllarında artmaktadır.

d- Faaliyet Kiralaması

Satış tipi kiralama, direk finansal kiralama ve dolaylı kiralamalar dışındaki

tüm kiralamalar faaliyet kiralaması olarak kabul edilmektedir.

4.2.2.2.2. Kiracı Açısından Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

a) Sermaye Tipi Kiralama

Kiracı sermaye tipi kiralamayı, kiralama döneminin başındaki bugünkü değerine eşit bir varlık ve bir yükümlülük olarak kiralama dönemi boyunca raporlamaktadır. Ancak kiralayan tarafından ödenen sigorta hizmet ve vergi ödemeleri gibi maliyetler bu raporlamanın dışında kalmaktadır(SFAS 13,1976:mad.10). Yani kiralayanın varlığa sahip olması için ve risklere karşı korunmak için ve mülkiyeti için ödeyeceği vergiler kiracının raporlaması dışında kalmaktadır.

Sermaye tipi kiralamada varlığın brüt tutarı bilançoda fonksiyonuna ve türüne göre raporlanmaktadır. İptal edilemeyen kiralama altında gelecekte alınacak minimum kira ödemeleri bilançoda sunulmaktadır. Muhtemel kira bedeli toplamı her bir dönem için gelir tablosunda sunulmaktadır(SFAS 13,1976:mad.16).

Arazi ve binaların ayrı ayrı muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Çünkü, kiracının dönem sonunda gayrimenkule sahip olacağı beklenmektedir. Bina kiralama süresi gözetilmeksizin tahmini yararlı ömrü boyunca itfa edilmektedir(Epstein ve Jermakowicz,2007:549).

Arsaya ilişkin asgari kira ödemesi arsanın gelecek değerine uygulanarak belirlenebilir. Eğer binanın gelecekteki değeri tam olarak belirlenemiyorsa kiralama işlemi binanın %75' ine uygulanabilmektedir(Accountants Group in Germany,2006:49-52).

Örnek 4.10: Bir finansal kiralama şirketi ekonomik ömrü 10 yıl olan bir makineyi 8 yıllığına toplam 50.000 TL' ye kiraya vermiştir. Varlığın bugünkü değeri 45.000 TL' dir. Kiracı bu kiralama için cari dönemde 10.000 TL diğer yıllarda ise toplam 30.000 TL faiz gideri yapacaktır. Kiracının bu kiralama işlemine yönelik cari dönem borcu 5.000 TL ve sonraki yıllar için 80.000 TL' dir.

Bu bir finansal kiralama değildir. Çünkü kiralama süresi varlığın ekonomik ömrünün % 75' inden fazladır.

260 HAKLAR	45.000		
302 ERT.FİN.KİR.BORÇLANMA MAL.	10.000		
402 ERT.FİN.KİR.BORÇLANMA MAL.	30.000		
301 FİN.KİR.İŞL.BORÇLAR		5.000	
302 FİN.KİR.İŞL.BORÇLAR		80.000	

b) Faaliyet Kiralaması

Faaliyet kiralamaya ilişkin kira bedelleri kiralama dönemi boyunca gider olarak muhasebeleştirilmektedir. Tüm faaliyet kiralamaları için, gelir tablosunda her bir dönem için minimum kira bedelleri, muhtemel kira bedeli ve kiracının kira bedellerinin ayrı bir şekilde gelir tablosunda sunulması gerekmektedir.

Örnek 4.11: Bir kiralama şirketi ekonomik ömrü 10 yıl olan ve kira bedeli toplamı 30.000 TL olan bir taşıtı 01.09.2006 tarihinde 15 aylığına ABC A.Ş.'ye kiraya vermiştir. Kiracı kira bedelini nakit ödemiştir.

Varlığın kiralama süresi, ekonomik ömrünün % 75'inden daha az olduğundan bu bir faaliyet kiralamasıdır.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	8.000		
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	22.000		
100 KASA		30.000	

4.2.2.2.3. Kiralayan Açısından Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Kiralayan açısından kiralama işlemleri dört grupta incelenmektedir. Çalışmada temel alınan kiralama türleri sermaye tipi(finansal) kiralama ve faaliyet kiralaması olduğundan sadece bu türler için muhasebeleştirme işlemleri incelenmiştir. Bu bağlamda Standart' ta yer alan kiralayan açısından kiralama türlerinden direk finansal kiralama ve faaliyet kiralaması çeşitlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik bilgiler sunulmaktadır.

a) Direk Finansal Kiralama

Kiralayanın faydası için tahakkuk eden minimum kira ödemeleri ve garanti

edilmemiş kalıntı değerin toplamı yani brüt kiralama yatırımı olarak raporlanmaktadır. Kiralanan varlığın brüt kiralama yatırımı ile defter değeri ya da maliyeti arasındaki fark yatırımdan elde edilmemiş gelir olarak kaydedilmektedir. Tahmin edilen kalıntı değer en az yıllık olarak gözden geçirilmekte ve varsa gerekli düzeltmeler yapılmaktadır(SFAS 13,1976:mad.18).

Kiralayan durumundaki finansal kuruluşlar, finansal kiralama yoluyla başkalarına kiraladıkları varlıkları bilançolarında yer vermekte, bunlar üzerinden amortisman hesaplayabilmekte, finansal kiracıdan almış oldukları tutarları ise gelir tablosunda bir gelir unsuru olarak raporlamaktadırlar(Pekdemir,1999).

Bir varlığın herhangi bir zamanda belli bir süre kiralanması işletme için bir varlık olarak düşünülmemektedir. Bu varlığın kiralama bedeli cari gelirlerden bir gider unsuru olarak çıkarılması gerekmektedir. Ancak, kiralama sözleşmesi bir satın almaya dönüşüyorsa yani varlığın mülkiyeti kiracıya geçiyorsa, varlığın aktifleştirilmesi gerekmektedir(Alexander,1999:1).

Örnek 4.12: Bir finansal kiralama şirketi aktifinde bulunan ve kira ödemelerinin bugünkü değeri 7.500 TL olan bir makineyi CHN A.Ş.' ye 5 yıllığına 10.000 TL' ye kiraya vermiştir. Bu kiralama işlemine ilişkin cari dönem için faiz geliri 500 TL, alacak ise 2.000 TL; sonraki yıllar için ise faiz geliri 2.000 TL ve alacaklar 8.000 TL' dir.

120 ALICILAR	2.000	
220 ALICILAR	8.000	
124 KAZANILMAMIŞ FİN.KİR.FAİZ GEL.		500
224 KAZANILMAMIŞ FİN.KİR.FAİZ GEL.		2.000
253 TESİS,MAK,TEÇ.		7.500

b) Faaliyet Kiralaması

Kiralanan varlık bilançoda gösterilmelidir. Varlık kiralayanın amortisman politikasına göre ve bilançoda toplam amortisman tutarı kiralanan varlık yatırımları

tutarından düşölerek amorte edilmektedir. Kiralama işlemleri kiralama dönemi boyunca gelir olarak kaydedilmektedir. Başlangıç doğrudan maliyeleri kiralama dönemi boyunca ertelenerek kira geliri içerisinde tahsis edilebilmektedir. Toplam tahmini kira bedelleri gelir tablosu içerisinde gösterilmektedir(SFAS 13,1976:mad.19).

Standart' ta yapılan açıklamalar doğrultusunda bir örnek aşağıda verilmiştir.

Örnek 4.13: Bir kiralama şirketi ekonomik ömrü 10 yıl olan bir makineyi 10.000 TL' ye satın almıştır. XYZ A.Ş. tarafından 01.01.2005 yılında 5 yıllığına kiralanmak istenmektedir. Varlığın kira bedeli 2.500 TL' dir.

Bu kiralama türü faaliyet kiralamasıdır. Çünkü varlığın kiralama süresi ekonomik ömrünün % 75' inin altındadır. Bu doğrultuda kiralaayanın satın alma kaydı ve kira gelirlerinin her yıl itibariyle bir gelir unsuru olarak yapacağı kayıtlar aşağıdaki gibidir.

254 TAŞITLAR	10.000	
320 SATICILAR		10.000
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	1.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		1.000
181 GELİR TAHAKKUKLARI	500	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		500

4.2.2.2.4. Kiralama İşlemlerinde Satış ve Geri Kiralama İşlemleri

Satış ve geri kiralama işlemleri bir varlığın sahibi tarafından satılması ve o varlığın satıcısı tarafından tekrar kiralanması işlemleri olarak tanımlanmaktadır. Eğer kiralama sermaye tipi kiralamanın özelliklerinden birini taşıyorsa sermaye tipi kiralama olarak; aksi halde faaliyet kiralaması olarak

muhasebeleştirilmektedir(SFAS 13,1976:mad.34).

Geri kiralamanın bir faaliyet kiralaması olduğu durumlarda, satış ve geri kiralamaya ilişkin kâr kiralama süresi boyunca itfa edilmektedir. Bunun aksine geri kiralama işlemi bir sermaye tipi kiralama ise, elde edilen kazanç varlığın yararlı ömrü boyunca itfa edilmektedir(www.iasplus.com/)

Kurul' a göre, ertelenen ve itfa edilen satış ve geri kiralama işlemlerindeki kâr ve zararlar dağıtılmaz. Varlığın gerçeğe uygun değeri kiralama işlemi sırasında itfa edilmemiş değerinden düşük olması bu durum için bir istisna teşkil etmektedir. Bu durumda gerçeğe uygun değer ile itfa edilmeyen maliyetler arasındaki fark zarar olarak kabul edilmektedir(SFAS 13,1976:mad.107).

4.2.3. TMS 17 ile SFAS 13 Standartlarının Karşılaştırılması

Kiralama işlemleri TMS 17 kapsamında ve FAS 13 kapsamında çeşitli farklılıklara ve benzerliklere sahiptir. Bunları bir tabloda göstermek gerekirse aşağıdaki gibi olacaktır.

Tablo 6: TMS 17 ile SFAS 13 Karşılaştırılması

KONU	TMS 17	SFAS 13
Kapsam	TMS 17 maddi olmayan duran varlıklara uygulanmaktadır.	FAS 13 maddi olmayan duran varlıklara uygulanmamaktadır.
Ekonomik ömür ve bugünkü değer oranı	Sabit olmayan yüzdeler kullanılmaktadır	Sabit olan yüzdeler(%75-%90) kullanılmaktadır.
İskonto oranı	Bilinen ya da belirlenebilen zımnî faiz oranı ya da borçlanma faiz oranı kabul edilmektedir.	Zımnî faiz oranının düşük olanı ya da borçlanma faiz oranı kabul edilmektedir.

Zımnî faiz oranı	Eğer kiracı kiraya verenin zımnî faiz oranını biliyorsa her zaman uygulanır.	Eğer kiraya veren kendi hesaplarını kiracı ile paylaşmıyorsa uygulanmaz.
Arsa ve bina kiralama için asgari kira ödemesi ayrımı	Kira hakkı gerçeğe uygun değere dayanmaktadır.	Arsaya ilişkin asgari kira ödemesi arsanın gelecek değerine uygulanarak belirlenebilir.
Binanın bir kısmının kiralınması	Böyle bir ayırım bulunmamaktadır.	Eğer binanın bir kısmının gelecek değeri halihazırda belirlenemiyorsa, sadece %75' ne uygulanabilir
Geri kiralama işlemi bir faaliyet kiralaması ise, satış ve geri kiralama işleminden meydana gelen kazancın kabul edilmesi	Kazanç hemen kabul edilmektedir.	Kazanç genellikle kiralama süresince itfa edilmektedir.
Minimum kira ödemelerinin bugünkü değeri	Minimum kira ödemelerini iskonto etmek için zımnî faiz oranı kullanılmaktadır.	Kiraya veren minimum kira ödemelerini iskonto etmek için zımnî faiz oranını kullanmaktadır. Kiracı ise, zımnî faiz oranı bilinmedikçe, borçlanma faiz oranını kullanmaktadır.

Arazi ve bina kiralaması	Eğer arazi ve binalar önemli birer unsur değilse ayrı ayrı olarak düşünülmektedir.	Kiralanan toplam arazi gerçeğe uygun değerinin %25' inden fazlasını temsil etmedikçe, arazi ve binalar ayrı olarak değerlendirilmektedir.
İnşaat kiralamaları	Böyle bir kapsam yoktur, ancak inşaat kiralamaları finansal kiralama ya da özel varlık olarak gösterilebilir.	Kiracıların, varlığın inşaatı boyunca sahibi olduğu düşünülür.
Terimler	Finansal kiralama	Sermaye kiralaması
Üçüncü tarafın Katılımı	Kesin bir hüküm yoktur.	Kiralayan açısından kiralama işlem türlerinden olan dolaylı kiralama da, kiracı ve kiralayana ek olarak üçüncü taraf(uzun vadeli kreditor) söz konusudur.
Kiralama işlemlerinin sınıflandırılması	-Finansal kiralama -Faaliyet kiralaması	<i>Kiracı açısından;</i> - Sermaye Tipi Kiralama - Faaliyet Kiralaması <i>Kiralayan Açısından;</i> - Satış Modeli Kiralama - Dolaylı Kiralama - Direk Finansal Kiralama - Faaliyet Kiralaması

Geri kiralama işlemi bir finansal(sermaye tipi) kiralaması ise, satış ve geri kiralama işleminden meydana gelen kazancın kabul edilmesi	Kazanç kiralama dönemi boyunca kabul edilmektedir.	Kazanç varlığın yararlı ömrü boyunca kabul edilmektedir.
---	--	--

‘TMS 17 Kiralama İşlemleri’ standardı ile ‘SFAS 13 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi’ standartlarına ait tebliğler esas alınarak muhasebeleştirme ve raporlamaya yönelik açıklamalar sonunda, iki standart seti arasında bazı benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Her iki standartta kiralama işlemi ikiye ayrılmaktadır. Bunlar TMS 17’ de finansal kiralama ve faaliyet kiralaması iken; SFAS 13 standardında sermaye tipi kiralama ve faaliyet kiralaması şeklindedir. SFAS 13, finansal tipi kiralamayı sermaye tipi kiralama olarak ele almıştır. Sermaye tipi kiralama(finansal kiralama) tanımlanırken varlığın ekonomik ömrü ve minimum kira ödemelerinin bugünkü değerleri üzerinden belli yüzdelerle sınırlandırılmıştır. Ancak TMS 17’ de böyle bir yüzde sınırı bulunmamaktadır.

TMS 17 standardında iskonto oranı bilinen ya da belirlenebilen zımni faiz oranı ya da borçlanma faiz oranıdır. SFAS 13 standardında ise zımni faiz oranı ile borçlanma faiz oranından düşük olanı uygulanmaktadır.

TMS 17 standardında geri kiralama işlemi bir faaliyet kiralaması ise, satış ve geri kiralama işleminden meydana gelen kazanç hemen kabul edilirken, finansal kiralamada kiralama süresince kabul edilir. SFAS 13 standardında eğer faaliyet kiralaması ise kiralama süresince itfa edilirken, finansal kiralamada varlığın yararlı ömrü boyunca kabul edilmektedir.

TMS 17 maddi olmayan duran varlıklara uygulanırken, SFAS 13 standardında uygulanmamaktadır.

Bina kiralamasında binanın bir kısmının gelecek değeri bilinmiyorsa SFAS 13’ e göre sadece binanın % 75’ i kiralanabilmektedir. TMS 17 standardında buna

ilişkin bir yorum bulunmamaktadır.

Arazi ve binalar TMS 17 standardında ayrı ayrı olarak değerlendirilmektedir. SFAS 13 standardında ise, kiralanın toplam arazi gerçeğe uygun değerinin %25' inden fazlasını temsil etmedikçe, arazi ve binalar ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

4.3. BORÇLANMA MALİYETLERİ STANDARDI

İşletmeler yatırım yaparken ve esas faaliyetlerini yürütürken finansman kaynağı olarak özkaynak ve yabancı kaynak kullanmaktadırlar. Yabancı kaynak ile finansman işletmeye beraberinde bir faiz maliyeti getirmektedir. Yabancı kaynak finansmanı ile ortaya çıkan faiz gideri işletme için kanunen kabul edilen gider olduğundan dolayı ödenecek vergilerin azalması önem arz etmektedir.

İşletmelerin ihtiyaç halinde kullandıkları yabancı kaynakların maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda ulusal ve uluslararası platformda çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.

Amerika' da, FASB' nin Ekim 1979 yılında yayınlamış olduğu "SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi" standardı borçlanmaya ilişkin faizlerin aktifleştirilmesine yönelik bilgiler sunmaktadır.

Uluslararası platforma, Mart 1984 yılında yayınlanan "IAS 23 Capitalization of Borrowing Costs" standardı, 1993 Aralık ayında "IAS 23 Borrowing Costs" olarak, borçlanma maliyetlerine yönelik yayınlanmıştır.

Türkiye' de ise, küresel uyum ve AB entegrasyon sürecinin etkileriyle uluslararası muhasebe standartlarını benimsemiş ve borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi için TMSK tarafından 09.11.2005 tarihinde birebir Türkçe tercümesi ile "Türkiye Muhasebe Standardı 23 Borçlanma Maliyetleri(TMS 23) " olarak yayınlanmıştır.

4.3.1. TMS 23 Borçlanma Maliyetleri

Türkiye' de borçlanma maliyetinin muhasebeleştirilmesine yönelik olarak 09.11.2005 tarihi itibarıyla işletmelerin bilgilerine sunulan TMS 23 Borçlanma Maliyeti Standardı, IASB' nin yayınlamış olduğu uluslararası muhasebe standartlarından IAS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı' nın birebir Türkçe

çevirisi şeklinde yayınlanmıştır.

IASB 29.03.2007 tarihinde IAS 23 standardını revize etmiştir. Buna göre daha önce borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi için kullanılan temel yöntem ve alternatif yönteme ilişkin maddeler kaldırılmıştır(Epstein ve Jermakowicz,2008:80). Yapılan bu revizyon sonrasında borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesinde temel yönteme ilişkin bilgiler kaldırılmış ve alternatif yöntem adı altında kullanılan yönteme ilişkin uygulama kullanılması gereken tek uygulama olarak tebliğde açıklanmaktadır.

Türkiye’ de 15.07.2007 yılında IASB tarafından yapılan bu revizyon sonrası TMS 23’ te de aynı değişiklik yapılarak kullanıcıların bilgisine sunulmuştur. 2005 yılı itibariyle işletmelerin hesap dönemleri içerisinde borçlanma maliyetlerini Standart’ ta yer alan açıklamalar doğrultusunda muhasebeleştirmeleri gerekmektedir.

4.3.1.1. Standardın Amacı ve Kapsamı

TMS 23 standardına göre, bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri bu varlığın maliyetinin bir parçasını oluşturmaktadır. Diğer borçlanma maliyetleri, yani özellikli varlık dışındaki borçlanma maliyetleri ise, gider olarak muhasebeleştirilmektedir(TMS 23,2007:mad.1).

Standardın uygulama alanı borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesidir. Yani borç olarak sınıflandırılmayan imtiyazlı hisse senedi dahil olmak üzere, öz kaynakların gerçekleşen veya tahmini maliyetleri ile ilgili konular kapsam dışı bırakılmıştır. Ayrıca gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülebilen canlı varlıklar ve çoklu miktarda ve tekrar tekrar imal edilen ya da üretilen stoklar bu standardın kapsamı dışında bırakılmıştır(TMS 23,2007:mad.2-4).

4.3.1.2. Standardın Uygulanması

TMS 23 Borçlanma Maliyetleri standardı kullanılan yabancı kaynağın faiz ve kur farkı gibi giderlerine ilişkin kayıtların tutulması için, yapılması gerekli işlemlere ilişkin bilgiler sunmaktadır. Ayrıca, banka kredileri, borçlanmalarla ilgili

iskonto ve primlerin itfa payları, borç sözleşmelerine ilişkin diğer maliyetlerin itfa payları, finansal kiralama işlemlerine ait borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi bu standart rehberliğinde yapılmaktadır(TMS 23,2007:mad.6).

TMS 23 Borçlanma Maliyetleri standardında 15.07.2007 tarihli yapılan son revizyon sonrasında, daha önce uygulanan temel yöntem ve alternatif yöntem ayrımı kaldırılmıştır. Temel yönteme göre kabul edilen borçlanma maliyetlerinin oluştukları dönemde gider olarak kaydedilmelerini gerektiren madde kaldırılmıştır. Yeni uygulamaya göre daha önceki standartta bahsedilen alternatif uygulama adı altındaki uygulama, “özellikli bir varlığın satın alınması, inşaaı veya üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi”, kullanılması geçerli olan tek uygulama olmuştur.

Standartta geçen özellikli varlık kavramı, “amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlık” olarak tanımlanmıştır. Buna göre, stoklar, imalat tesisleri, enerji üretim tesisleri, maddi olmayan duran varlıklar, yatırım amaçlı gayrimenkuller özellikli varlıklara örnek teşkil etmektedirler(Çonkar v.d.2007:75). Burada varlığın özellikli varlık olarak nitelendirilebilmesi için satışa ve kullanıma hazır hale gelebilmesi uzun bir süre sonunda gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşaaı, ya da üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetleri güvenilir bir şekilde ölçülebiliyorsa ve işletmeye gelecekte ekonomik bir fayda sağlayacağı öngörülüyorsa bu maliyet özellikli varlığın bir maliyeti olarak aktifleştirilmektedir(TMS 23,2007:mad.9). Bunun dışındaki yani özellikli varlık dışındaki borçlanma maliyetleri oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilmektedirler(TMS 23,2007:mad.1).

4.3.1.2.1. Aktifleştirilebilir Borçlanma Maliyetleri

Bir özellikli varlığın elde edilmesi ile doğrudan ilişkili borçlanma maliyetlerinin tutarını belirlemek bazı durumlarda zor olabilmektedir(TMS 23,2007:mad.11). İşletmelerin finansman faaliyetlerinin tek bir merkezden yürütülmesi, işletmenin değişik faiz oranlarında borçlanma araçları kullanması ve yüksek enflasyonlu bir ekonomide faaliyet göstererek dövize endeksli kredi

kullanması gibi durumlar işletmelerin belli bir borçlanma ile özelliikli varlık arasındaki ilişkinin tespit edilmesini zorlaştırmaktadır(Şen,2006:118).

Özelliikli bir varlığa ilişkin faaliyetler sona erdiğinde ya da örneğın bir arazinin alınıp elde bekletilmesi gibi kullanımı veya satışı için işlemler henüz başlamadıysa aktifleştirme yapılmamaktadır(Epstein ve Jermakowicz,2008:80).

İşletme genel amaçlı bir borçlanmaya gitmişse ve bu borcun bir kısmını özelliikli varlığın finansmanı için kullanmışsa, aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı, yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımıyla hesaplanmaktadır. Bu oran, işletmenin özelliikli varlık alımına yönelik yapmış olduğu borçlanmalar hariç, işletmenin ilgili dönem boyunca tüm borçlanmalarının maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması olarak hesaplanmaktadır. Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz(TMS 23,2007:mad.14).

Örnek 4.14.: Bir işletme bir imalat tesisi inşaatı için 8.000 TL' lik harcama yapmıştır. Bu harcama tutarının 500 TL' si faizle ilişkisi olmayan ticari borçlardan meydana gelmiştir. Bu tesis özelliikli varlıktır. Bu durumda aktifleştirmesi aşağıdaki gibi olacaktır:

İşletmenin imalat tesisi inşaatı borcu dışındaki borçları:

1.500 TL % 90

2.000 TL % 95

4.000 TL %96

	Tutar	Faiz oranı	Faiz maliyeti
	1.500	% 90	1.350
	2.000	% 95	1.900
	4.000	%96	3.840
TOPLAM	7.500(7.090/ 7.500)	% 95	7.090

Borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması=%95

$$\text{Ortalama harcama tutarı} = \frac{8.000 - 500}{2} = 3.750 \text{ TL}$$

Aktifleştirilebilecek Borçlanma Maliyetleri Tutarı=3.750 × 0,95 = 3.562 TL

Aynı dönemde yapılan harcamaların borçlanma maliyeti toplamı= 7.090 TL

Aktifleştirilebilecek borçlanma maliyeti tutarı 3.562 TL ve aynı hesap dönemi içinde yapılan diğer borçların maliyeti 7.090 TL olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla aktifleştirilecek borçlanma maliyetleri tutarı bir dönem boyunca yapılan diğer borçlanma maliyetleri tutarını aşmamıştır. Eğer hesap dönemi içinde yapılan harcamanın aktifleştirilebilir borçlanma maliyetinden küçük olması halinde(yani 7.090 TL değil de 3.000 TL olması durumunda 3.000 TL aktifleştirilir) hesap dönemi içindeki yapılan borçlanmalara ilişkin maliyet toplamı aktifleştirilir.

Bir özellikli varlığın defter değerinin veya beklenen maliyetinin, geri kazanılabilir tutarını veya net gerçekleştirilebilir değerini aşması durumunda; ilgili varlığın defter değeri, diğer Türkiye Muhasebe Standartları'na uygun olarak azaltılmakta veya tamamen kayıtlardan silinmektedir(TMS 23,2007:mad.16).

Örnek 4.15 : İşletme yeni aldığı yönetim binası için faiz gideri dahil toplam 1.000 TL kredi kullanmıştır. Varlığın net gerçekleştirilebilir değeri 950 TL ise, işletme 1.000 TL olan binanın maliyet değerini silecek ve 950 TL olarak kayıtlara geçecektir.

4.3.1.2.2. Aktifleştirme Süreci

TMS 23 standardı aktifleştirme sürecini üç aşamada açıklamaktadır. Bunlar, aktifleştirmenin başlaması, aktifleştirmeye ara verilmesi ve aktifleştirmenin sona ermesi şeklindedir.

Aktifleştirme için gerekli koşullar sağlandığında aktifleştirme başlamaktadır. Daha sonra eğer özellikli varlığın satışa ve kullanıma hazır hale gelmesi için yapılan faaliyetlere uzun süreli ara verilmişse borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmektedir. Son olarak da özellikli varlığın satışa ve kullanıma hazır hale geldiği yani tamamlanması sonucunda borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilmektedir. Bu aktifleştirme sürecinin detayları aşağıda verilmiştir.

a- Aktifleştirmenin Başlaması

Özellikli varlıklara ait borçlanma maliyetlerinin aktifleştirme tarihi, aktifleştirme gereklerinin yerine gelmesiyle başlamaktadır. Buna göre(Yükçü v.d.,2008);

- İşletme varlık için harcama yapmışsa,
- Borçlanma maliyeti oluşmuşsa ve
- İşletme sözkonusu varlığın amaçlanan veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlere başlamışsa, bu varlık için aktifleştirme başlamaktadır.

Bir özellikli varlığa ilişkin harcamalar içerisinde; nakit ödeme, diğer varlıkların transferi veya faiz içeren yükümlülüklerin üstlenilmesi bulunmaktadır. Buna karşın eğer varlıkla ilgili hak ediş ya da devlet teşviği varsa bu harcamalar özellikli varlığa ilişkin harcamalardan düşülmektedir(TMS 23,2007:mad.18).

Bir arazinin inşaata hazır duruma getirilmesi için oluşan borçlanma maliyetleri, arazinin geliştirilmesi ile ilgili dönem boyunca aktifleştirilmektedir. Ancak, bina yapmak amacıyla alınan bir arazi herhangi bir gelişme olmadan elde tutulması aktifleştirmeye sebep bir durum değildir(IAS 23,2007:mad.19).

Örnek 4.16: İşletme bir tesis kurmak amacıyla 2003 yılında bir arazi almıştır. Bunun için kullandığı 3.000 TL 'lik krediye ilişkin 5.000 TL' lik faiz ödemesini 2004 yılında tamamlamıştır. İşletme 1 yıl içinde amacına yönelik herhangi bir inşaat işine girmemiştir. 2005 yılında tesisin kurulması için 8.000 TL' lik kredi kullanmış ve inşaatına hemen başlanmıştır. İşletme bu kredi için toplam 10.000 TL faiz ödeyecektir. Bu durumda aktifleştirme aşağıdaki gibi olacaktır.

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	10.000	
400 BANKA KREDİLERİ		10.000
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	10.000	
781 FİN. GİDERLERİ YANS.H.		10.000

Örnekten de anlaşılacağı üzere işletme 2003-2004 yılları arasında arazi için

herhangi bir inşaat girişiminde bulunmadığından bu dönemde oluşan 5.000 TL' lik borçlanma maliyeti TMS 23 standardının 19. maddesi gereği aktifleştirilmeyecektir. Ancak kullanıma hazır hale gelmesi için inşaatın başladığı tarihten itibaren aktifleştirme başlayacaktır. Bu tutar da 10.000 TL olarak aktifleştirilmiştir.

b- Aktifleştirmeye Ara Verilmesi

Bir varlığın kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi için gerekli işlemler uzun süreli kesintiye uğradığında, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmektedir. Eğer varlığın aktifleştirilmesine ara verildiği dönemde herhangi bir borçlanma maliyeti meydana gelmişse, bu maliyetler aktifleştirilmemektedir(Bektöre ve Sağlam,2007:719). Çünkü varlığın kısmen tamamlanan kısmı elde tutulmaktadır. Standart hiçbir işlem yapmadan varlığın elde tutulduğu dönemde oluşan maliyetleri aktifleştirme dışında tutmaktadır.

Varlığın satışa veya kullanıma hazır hale gelmesi için gerekli işlemler içerisinde kaçınılmaz geçici bir gecikme sözkonusu ise, bu gecikme sırasında meydana gelen borçlanma maliyetleri aktifleştirilmeye devam edilir(TMS 23,2007:mad.21). Örneğin; “Scotch Whisky” İskoçya’ da üretilen, şişelenen ve en az 3 yıl meşe fiçılarında dinlendirilen viskilerdir. Bu durumda ürünün olgunlaşması için 3 yıl gerekmektedir. Bu dönem içinde oluşacak borçlanma maliyetleri aktifleştirilebilir. Whisky üretiminde aktifleştirilmeye ara verilme zamanı viskilerin meşe fiçılarında beklemeye alındığı zamandır(Yükçü v.d.,2008).

c- Aktifleştirmenin Sona Ermesi

Özellikli varlığın fiziki üretim veya inşaatının tamamlanması o varlığın kullanıma veya satışa hazır olması demektir. Varlığın tamamı değil de bir kısmı tamamlandıysa, ve işe ara verildiyse, iş yeniden başlayana kadar aktifleştirme durdurulmaktadır(O’Riordan,2006). Kullanımı veya satışı için hazır duruma gelen özellikli varlık için ise aktifleştirme sona ermektedir.

Bir özellikli varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçalarının inşaatı sürerken her bir parçanın kullanılabilirdiği durumlarda, her bir parça kullanıma hazır hale geldikçe parçaya ait aktifleştirme sona ermektedir(IAS 23,2007:24). Örneğin; bir işletme 2003 yılında, oyun parkı, yüzme havuzu ve sinema salonunun olduğu bir tesis inşaatına girmiştir. Bunun için kredi

kullanmıştır.2005 yılında oyun parkı ve yüzme havuzu inşaatı tamamlanmış ve faaliyete geçmiştir. Sinema salonuna ait inşaat 2006 yılında tamamlanmış ve faaliyete geçmiştir. İşletme 2003-2005 yılları için 5.000 TL ve 2006 yılı için ise 2.000 TL tutarında faiz ödemiştir. Bu durumda işletme 2003-2005 yılları arasındaki faizi tüm tesisin maliyetine ekleyecek; 2006 yılındaki faiz ödemesini ise sadece sinema salonunun maliyetine ekleyecektir.

İşletme borçlanma maliyetlerine ilişkin uygulanan muhasebe politikalarını, ilgili dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarını ve aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri tutarının belirlenmesinde kullanılan aktifleştirme oranını finansal tablo dipnotlarında açıklamak durumundadır.

Örnek 4.17: Bir işletmenin 10.000TL borç ile finanse ettiği inşaat halinde bir binası bulunmaktadır. Bu borcun 5.000 TL' lık kısmı doğrudan bu binanın inşaatı için alınan kredidir. Kalanı ise işletmenin genel amaçlı borçlanmalarından finanse edilmektedir. Bina, inşaatı tamamlandığında kullanılabilir hale gelecektir. İşletmenin diğer borçlarına ilişkin bilgi aşağıdaki gibidir.

Binaya ilişkin faiz oranı; %10

Tahvil ihracı 7.000 TL % 8

Tahvil ihracı 3.000 TL %12

Çözüm:

İşletmenin yıl boyunca ödeyeceği faiz,

$$(0,10 \times 5.000) + (0,08 \times 7.000) + (0,12 \times 3.000) = 1.420 \text{ TL}$$

Standarda göre aktifleştirilecek faiz ise, %10' dur.

İşletmenin genel amaçlı borçlanmalarının ortalama faizi ise;
 $920/10.000=0,092$

	Tutar (TL)	Faiz oranı (TL)	Faiz maliyeti (TL)
	7.000	% 8	560
	3.000	% 12	360
Toplam	10.000	%0,092	920

Genel amaçlı krediden özellikli varlığın elde edilmesi için gerekli kısım=

$$10.000 - 5.000 = 5.000$$

$$\begin{aligned} \text{Aktifleştirilecek faiz} &= (5.000 \times 0,10 + (5.000 \times 0,092)) \\ &= 500 + 460 = 960 \text{ TL} \end{aligned}$$

Yıl boyu ödenecek faiz – Aktifleştirilecek faiz = 1.420 – 960 = 460 TL olacaktır.

100 KASA	10.000	
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER		10.000
100 KASA	5.000	
400 BANKA KREDİLERİ		5.000
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	1.420	
436 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR		920
400 BANKA KREDİLERİ		500
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	960	
781 FİNANSMAN GİD. YANS. HS.		960
661 UZUN VADELİ BORÇ. GİD.	460	
781 FİNANSMAN GİD. YANS. HS.		460
781 FİN. GİD. YANSITMA HESABI	1.420	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ		1.420

4.3.2. SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi

İşletmelerin ihtiyaç duydukları finansmanı, özkaynak değil de bir yabancı kaynaktan sağladıkları takdirde bir borçlanma maliyeti ya da faiz maliyeti yükü altına girmektedirler. İşletmelerin bu borçlanmalardan ötürü ortaya çıkan maliyetlerin hesaplanması ve muhasebeleştirilmesine yönelik ulusla ve uluslararası bazda çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

1974 yılında SEC faiz maliyetlerinin aktifleştirilmesinin önem kazandığı kararına varmış ve bu konudaki mevcut uygulamaları yetersiz görmüştür. Bunun akabinde FASB' ı faiz maliyetlerinin aktifleştirilmesi konusunda çalışmaya yönlendirmiştir. SEC' in bu öncülüğüyle FASB, Ocak 1979 yılında SFAS 34 standardını faiz maliyetlerinin aktifleştirilmesine yönelik bilgiler sunmak amacıyla yayınlamıştır(Mozes ve Schiff,1995:1).

Varlıkları kullanılır hale getirecek tüm maliyetleri içeren standart nitelikli varlıkların borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesini içerir. Faiz maliyetleri bir dönem boyunca ya da varlığın kullanıma hazır kısmının maliyetini kapsamaktadır(www.cpaclass.com).

IASB ile FASB standartlarının uyum sürecinin bir parçası olarak IASB tarafından yayınlanan IAS 23' e ait son revizyon iki standart setini birbirine daha çok benzetmektedir(Wendell,2006:7).

4.3.2.1. Standardın Amacı ve Kapsamı

SFAS 34 standardı, “APB Opinion No.21 Alınan ve Ödenen Faizler” ile sermaye tipi kiralama(finansal kiralama) ile ilgili “SFAS 13 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi” standartları kapsamında ortaya çıkan faiz maliyetlerini içermektedir.

Amaçlanan kullanıma hazır hale gelmesi bir süreyi gerektiren varlıklara ilişkin faiz maliyetleri bu standardın kapsamı içerisinde yer almaktadır. Buna rağmen bazı durumlarda, işletmenin kazançlarına ve kaynaklarına ilişkin bilgilerin faydası, muhasebe ve yönetim maliyetine ilişkin bilgiler için yetersiz olmaktadır. Fayda maliyetten az olabilmektedir. Çünkü, faiz maliyetlerinin etkisi ve sonraki itfalar ya da diğer düzenlemelerin etkisi önemli olmayabilir. Bu durumdaki faiz

maliyetleri kapsam dışı bırakılmıştır(SFAS 34,1979:mad.8).

İşletmenin gelir getiren faaliyetleri için kullanımda olan veya hazır olan varlıkları ve büyük montuamlı ve rutin olarak üretilen stokları faydası maliyetini göstermediğinden dolayı aktifleştirilmesini de kapsam dışı bırakmıştır.

4.3.2.2. Standardın Uygulanması

İşletmeler, içinde buldukları sektörün gereklerine uygun olarak mal ve hizmet satın almak veya üretmek için gerekli yatırımları yapmak durumundadır. Bu yatırımların gerçekleştirilebilmesi yeterli finansman kaynağına ulaştıktan sonra sağlanmaktadır. Bu finansman için özkaynağın yetersiz kaldığı noktada yabancı kaynak devreye girmektedir. Yabancı kaynak kullanımı beraberinde bir de faiz yükünü getirmektedir. İşletmelerin bu borçlanmalara ilişkin faizlerinin tutarı gelir tablosu içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple borçlanmalara ilişkin maliyetlerin aktifleştirilmesi önem kazanmaktadır.

Standard'a göre özellikli varlıklar, işletmenin kendi kullanımı için üretilen veya inşa edilen varlıklar ve satış ve kiralama amaçlı inşa edilen veya üretilen(gemi ya da gayrimenkul yatırımı) varlıklardır. Amaçlanan kullanıma hazır hale gelmesini etkilemeyen araziler özellikli varlık değildir(SFAS 34,1979:mad.9-10).

Standart, faiz maliyetlerinin aktifleştirilmesinin; başlaması, ara verilmesi/ devam etmesi ve sona ermesi için gerekli kriterleri açıklamıştır.

4.3.2.2.1. Aktifleştirilebilir Faiz Maliyetleri

Muhasebe dönemi içinde aktifleştirilen borçlanma maliyetleri tutarı, bu süre içinde işletme tarafından yapılan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz. (SFAS 34, mad.15). Özkaynak yöntemi ile muhasebeleştirilen iştiraklerdeki yatırımlar faizlerin aktifleştirilmesini iştiraklerin başlıca faaliyetlerine başlamaları ile sınırlandırmaktadır. Yatırımcının iştiraki etkileme gücüne dayanan özkaynak yönteminde, yatırımcı iştirak payına ait kâr veya zararı hesaplamak için yatırımın maliyetini kaydederek periyodik olarak düzenlemektedir(FASB Proposal,1981).

Bir özellikli varlık için aktifleştirilebilir faiz maliyeti tutarı, varlık için herhangi bir harcama yapılmamışsa, arlığın elde edilmesi teorik olarak iptal

edilemeyen sürede meydana gelen faiz maliyetleri olarak hesaplanmaktadır.(SFAS 34,1979:mad.12).

Standart varlığın elde edilmesi için katlanılan faiz maliyetlerinin aktifleştirilmesine ilişkin bilgiler sunmaktadır. Söz konusu varlığın amaçlanan kullanıma hazır hale gelmesi için bir süre geçmesi gerekmektedir. Aktifleştirme için kullanılacak faiz oranı işletmenin diğer ödenmemiş borçlarına dayanmaktadır. Eğer işletme, varlıkla ilgili yeni bir borca girmişse bu borcun faizi içerisinde varlık için katlanılan harcamalara ilişkin kısım varlığın faiz oranı kullanılarak aktifleştirilmektedir. Diğer borçlara ait ağırlıklı ortalama borçlanma oranı ise dönem içindeki borçların aritmetik toplamını aşan kısma uygulanmaktadır. Bu oran dipnotlarda açıklanmalıdır(SFAS 34,1979:mad.13).

Bir hesap dönemi içindeki aktifleştirilebilir maliyetlerin toplam tutarı, işletme tarafından bu hesap dönemi içinde meydana gelen faiz maliyetlerinin tutarını aşamaz(SFAS 34,1979:mad.15).

Örnek 4.18: Bir işletme bir sosyal tesis inşaatı için 10.000 TL' lik harcama yapmıştır. Bu tesis bir özellikli varlıktır. İşletmenin sosyal tesisi inşaatı borcu dışındaki borçları aşağıda verilmiştir. Bu durumda aktifleştirmesi aşağıdaki gibi olacaktır:

1.000 TL % 80

2.000 TL % 90

3000 TL %95

	Tutar (TL)	Faiz oranı (%)	Faiz maliyeti (TL)
	1.000	% 80	800
	2.000	% 90	1.800
	3.000	% 95	2.850
TOPLAM	6.000(5.450/6.000)	% 91	5.450

Borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması=%91

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR 781 FİN. GİDERLERİ YANS.H.	15.000	15.000
--	--------	--------

b- Aktifleştirmeye Ara Verilmesi

İşletme varlığın elde edilmesine ilişkin tüm faaliyetlere ara vermişse, faaliyetler yeniden başlayana kadar aktifleştirmeye ara verilmektedir. Ancak faaliyetlere ara verilmesi(bu ara verme zorunluluk değilse) ve ertelenmesi varlığın üretim süreci ile ilgiliyse faiz maliyetlerinin aktifleştirilmesi devam etmektedir(SFAS 34,1979:17). Örneğin, bir bina inşaatın temeli atılırken meydana gelen aşırı yağış sebebiyle inşaat 2,5 aylığına ara verilmiştir. Zeminde biriken suyun temizlenmesi için gerekli finansman kredi yoluyla sağlanmıştır. İnşaatın durdurduğu bu zaman zarfı içerisinde(2,5 ay), bu zeminde biriken suyun boşaltılması için alınan kredi fazinin aktifleştirilmesine devam edilmektedir.

c- Aktifleştirmenin Sona Ermesi

Özellikli varlığın kullanıma hazır hale gelmesi aktifleştirmenin sona ermesi ile aktifleştirme sona ermektedir. Bazı varlıkların diğer parçalarının inşası devam ederken bir kısmı tamamlanarak kullanıma hazır hale gelebilir. Böyle varlıklar için tamamlanan kısmın faiz aktifleştirilmesine son verilecektir. Bazı varlıklar da bir kısmının faaliyeti tamamlansa da ayrı olarak bir işlevi yoktur ve bu varlığa ilişkin işlemler bitinceye kadar devam eder. Varlık tüm parçaları ile tamamlandığında aktifleştirme sona ermektedir. Örneğin, boru hattı tamamlanana kadar petrol kuyusu Alaska' nın içine doğru delinmiştir(SFAS 37,1979:mad.18). dolayısıyla bu boru hattı tamamlanmadan petrol kaybı devam edecektir. Bu boru hattı tamamlanana kadar da aktifleştirme devam edecektir.

Örnek 4.20: A işletmesi 1 Ocak 2005 tarihinde bir inşaatla başlamıştır. İşletme 1 Ocak 2005 da bu inşaat projesini finanse etmek için 2.000 TL kredi kullanmıştır. krediye ilişkin yıllık faiz oranı % 9' dur. İşletmenin diğer borçları aşağıdaki gibidir:

- 15.000 TL için yıllık %10 faiz oranı
- 30.000.TL için yıllık %12 faiz oranı

Yıl boyunca katlandığı giderler:

- 2005: 6.000 TL
- 2006 : 12.000 TL
- 2007 : 3.000 TL

Fabrika 30 Ekim 2007 yılında kullanıma hazır hale gelmiştir.

Fabrika üretime 1 Kasım 2007 tarihinde başlamıştır.

Çözüm:

- *Ağırlıklı ortalama faiz oranı*

Kredi faiz oranı = %9

Diğer borçlanmalar için ağırlıklı ortalama faiz oranı

	Tutar (TL)	Faiz oranı (%)	Faiz maliyeti (TL)
	15.000	10	1.500
	30.000	12	3.600
Toplam	45.000	11	5.100

Ağırlıklı ortalama faiz oranı $5.100 / 45.000 = \% 11$

- *Toplam Ortalama Giderer*

	2005(TL)	2006(TL)	2007 (TL)
Toplam başlangıç giderleri		3.290	8.446
Yıl boyunca yapılan gider	6.000	12.000	3.000
Toplam dönem sonu	6.000	15.290	11.446
Toplam ortalama giderler	3.000	7.645	5.723

Aktifleştirilebilecek faiz maliyeti	290	801	492
Aktifleştirilen faizlerden sonraki toplam giderler	3.290	8.446	6.215

	Borçlanma (TL)	Faiz oranı	Faiz maliyeti (TL)	Aylar	Aktifleştirilen faizler (TL)
	2.000	% 9	180		
	1.000	% 11	110		
2005	3.000		290	12	290

	Borçlanma (TL)	Faiz oranı	Faiz maliyeti (TL)	Aylar	Aktifleştirilen faizler (TL)
	2.000	% 9	180		
	5.645	% 11	621		
2006	7.645		801	12	801

	Borçlanma (TL)	Faiz oranı	Faiz maliyeti (TL)	Aylar	Aktifleştirilen faizler (TL)
	2.000	% 9	180		
	3.723	% 11	410		
2007	5.723		590	10	492

Örnek incelendiğinde, varlığa ilişkin borçlanma maliyeti hesaplanırken,

kredi miktarına ilişkin tutar kredi faiz oranı ile aktifleştirilirken; kredi miktarını aşan kısım ağırlıklı ortalama faiz oranı ile hesaplanmıştır. İnşaat 01.01.2005 tarihinde başlamış ve 30.10.2007 tarihinde sona ermiştir. Aktifleştirmenin başlangıç tarihi 01.01.2005 tarihidir. 01.01.2005-30.10.2008 tarihi aralığında meydana gelen ve varlığın kullanıma hazır hale gelmesinde doğrudan etkili olan harcamalar aktifleştirilmiştir. En son inşaatın tamamlandığı tarih olan 30.10.2007 tarihinde aktifleştirme sona ermiştir. Bu duruma ait muhasebe kaydı aşağıda verilmiştir.

100 KASA	2.000	
400 BANKA KREDİLERİ		2.000
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	5.100	
436 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR		4.920
400 BANKA KREDİLERİ		180
/		
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	492	
781 FİNANSMAN GİD. YANS. HS.		492
/		
661 UZUN VADELİ BORÇ. GİD.	4.608	
781 FİNANSMAN GİD. YANS. HS.		4.608
/		
781 FİN. GİD. YANSITMA HESABI	5.100	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ		5.100

4.3.3. TMS 23 ile SFAS 34 Standartlarının Karşılaştırılması

İşletmelerin kullandıkları yabancı kaynaklara ilişkin borçlanma

maliyetlerinin ya da faizlerin aktifleştirilmesi, TMSK tarafından yayınlanan “TMS 23 Borçlanma Maliyetleri” ve FASB tarafından yayınlanan “SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi” standartlarında bir çok yönden benzerlik gösterirken, bazı yönlerden farklılık göstermektedir. İki standart seti incelenerek bu benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre elde edilen benzerlik ve farklılıklar aşağıda verilmiştir.

Tablo 7: TMS 23 ile SFAS 34 Karşılaştırılması

KONU	TMS 23	SFAS 34
Borçlanma Maliyeti Kavramı	Borçlanma maliyeti (borrowing costs) olarak tanımlanmıştır.	Faiz maliyetlerinin aktifleştirilmesi(capitalization of interest cost) olarak tanımlanmıştır.
Özellikli varlığın tanımı	Satışa ve kullanıma hazır hale gelmesi için “uzun bir zaman” ifadesi bulunmaktadır.	“Uzun bir zaman” ifadesi önemli bir zaman ifadesi kullanılmamıştır.
Özellikli varlığın gerçeğe uygun değere göre ölçülmesi	Gerçeğe uygun değere göre ölçülen özellikli varlık kapsam dışıdır(canlı varlık gibi).	Bununla ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.
Özkaynak yöntemi kullanımı	Böyle bir uygulama yoktur.	Bazı durumlarda özkaynak yöntemi kullanılmaktadır.
Özellikli varlığın elde edilmesi için alınan borç	Özellikli varlıkla doğrudan ilişkisi bulunan borçların maliyeti aktifleştirilir.	İşletme varlığına ait borçlanma oranını kullanır. Harcamayı aşan kısım için ise harcamaların ağırlıklı ortalama faizi alınır.

Standart setine ilişkin yukarıdaki tablo incelendiğinde bazı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Standartların borçlanma maliyetine ilişkin kullandıkları kavram

farklılık göstermektedir. TMS 23 “borçlanma maliyeti(borrowing costs)” diye adlandırırken; SFAS 34 “faiz maliyetleri(interest costs)” olarak adlandırmıştır. TMS 23 özellikli varlık için kullanıma hazır hale gelmesi için “uzun bir süre” kavramı kullanırken; SFAS 34 böyle bir süre belirtmemiştir. TMS 23 canlı varlık gibi gerçeğe uygun değere göre ölçülen varlıkları kapsam dışı bırakırken; SFAS 34 böyle bir istisnadan bahsetmemiştir.

TMS 23, yılın sadece belli bir kısmında bir varlık için harcama yapıldığında faizlerin aktifleştirilmesi için nasıl bir hesaplama yapılması gerektiğinden bahsetmemektedir. Ancak SFAS 34 faiz maliyetlerinin aktifleştirilmesinde, toplam harcamaların ağırlıklı ortalamalarının tutarı olan aktifleştirme oranını kullanarak hesaplama yapılmaktadır(Dove,1997:68). Her iki standart setinde de diğer borçlara ait ağırlıklı ortalama borçlanma oranı, dönem içindeki borçların, aritmetik toplamını aşan kısma uygulanmaktadır. Bu oran dipnotlarda açıklanmalıdır.

SONUÇ

Muhasebe alanında dünya çapında bir uyumlaştırmanın sağlanması, çokuluslu şirketlerin faaliyet gösterdikleri tüm ülkelerde finansal tablolarının aynı dili konuşması anlamına gelmektedir. Böylece, sermaye piyasaları aynı bilgiler ile değerlendirilecek ve finansal tabloların hazırlanması ve analiz edilmesi için katlanılan maliyetler azalmış olacaktır.

Gelişen sermaye piyasaları ve artan rekabet koşulları işletmeleri sınır ötesi faaliyetlerini artırmaktadır. İşletmelerin faaliyet gösterdikleri bu merkezlerde iki ülkenin finansal tablolarının eşit kriterlerle karşılaştırılmasının sağlanması, bilgilerin işlevliliğini, şeffaflığını ve güvenilirliğini artırması yönünden önem arz etmektedir.

Uluslararası düzeyde yapılan uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulması hareketi, tüm ülkelerin dikkatini çekmekte ve başta AB ülkeleri olmak üzere bu sürece yavaş yavaş girmeleri doğrultusunda gelişmeler devam etmektedir.

Bu entegrasyon sürecinde 2005 yılı itibariyle Türkiye' de resmen yerini almıştır. Uluslararası muhasebe standartlarını(IAS/IFRS) birebir Türkçe versiyonu TMS/TFRS olarak yayınlanarak kullanıcıların bilgisine sunulmaktadır.

Türkiye Muhasebe Standartları(TMS), uluslararası bir düzenleme ile harmonizasyonu sonucu Türkiye' de yatırım yapacak yabancı yatırımcıların güvenilir bir ortamda yatırım imkanı sunmaktadır. IASB tarafından yürütülen Standart yayınlama faaliyetlerini Türkiye' de TMSK yürütmekte ve gerekli değişiklikleri takip ederek TMS' lere yansıtmaktadır.

Amerika' daki durum ise sonradan kabul olarak gözlemlenmektedir. İlk başlarda Amerika bu entegrasyonun dışında kalmış, ancak Norwalk anlaşması ile harmonizasyon sürecine dahil olmuştur. Şimdilerde uluslararası muhasebe standartları kurulu(IASB) ile uyumlaştırma sürecinde olan Amerika, FASB tarafından yayınlanan standartlar ile IASB tarafından yayınlanan standartlar

arasındaki farklılıkları elimine etmeye çalışmaktadır. İşletmelerin bu rekabet ortamında ayakta kalabilmesi yeni yatırımların yapılması, teknolojik yenilikleri takip edilmesi ile sağlanmaktadır.

Çalışmada UMS/UFRS ile tam entegrasyon içerisinde olan Türkiye ile ABD arasındaki karşılaştırılabilir standartlar incelenerek arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ikincil verilerden yararlanılarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Seçilen standartlar; TMS 7 Nakit Akış Tabloları-SFAS 95 Nakit Akış Tabloları; TMS 17 Kiralama İşlemleri-SFAS 13 Kiralama İşlemleri; TMS 23 Borçlanma Maliyetleri-SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi standartlarıdır. Bu standartlar yayınlanan tebliğleri kapsamında ele alınan ortak konular ele alınarak, iki muhasebe standart seti arasındaki farklılıklar ve benzerlikler saptanmaya çalışılmıştır. Temelde tüm işletmeler için hayati öneme sahip olmaları bu standartların tercih sebebidir.

Bu çalışmanın birinci bölümü giriş bölümünden oluşmaktadır. İkinci bölümde, Türkiye’deki uluslararası muhasebe standartları uygulamaları, Amerikan muhasebe standartları ve diğer ulusal muhasebe standartları hakkında literatür taraması yapılmıştır. Üçüncü bölümde, çalışmadaki materyal ve yöntem üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde ise, dökümanlar incelenerek üç adet Amerikan muhasebe standartları ile uluslararası muhasebe standartları paralelinde Türkiye muhasebe standartları incelenmiştir.

Bunlardan ilki nakit akış tablosuna ilişkin muhasebe standardıdır. Nakit akış tablosuna ilişkin standartlar TMS 7 ve SFAS 95 kapsamında incelenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlara göre her iki standartta da işletmenin dönem içi faaliyetleri; işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri olarak üçe ayrılmaktadır. SFAS 95 kapsamında faiz ödemeleri, faiz gelirleri ve temettü ödemeleri işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları olarak değerlendirilirken; TMS 7 kapsamında faiz gelirleri işletme veya yatırım faaliyetleri, faiz ödemeleri işletme veya finansman faaliyetleri olarak ve temettü ödemeleri finansman faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. Vergi ödemeleri TMS 7’de işletme faaliyetinin bir parçası olarak raporlanmaktayken; SFAS 95 standardında tamamlayıcı bilgi olarak ayrı bir açıklamayla sunulmaktadır.

Nakit olmayan yatırım ve finansman faaliyetleri SFAS95 kapsamında nakit

akış tablosuna ek olarak açıklanırken; TMS 7' de dipnotlarda açıklanmaktadır.

SFAS 95 standardında işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları brüt yöntemle göre raporlanırken gelir tablosundan elde edilen net kâr içerisindeki tahakkuk esasına göre kaydedilen kalemler arındırılarak net kâr nakit esasına dönüştürülmekte ve bu dönüşüm nakit akış tablolarına ek olarak sunulmaktadır. Ancak TMS 7 standardında böyle bir uygulama bulunmamaktadır.

İkinci standart olan 'TMS 17 Kiralama İşlemleri' standardı ile 'SFAS 13 Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi' standartlarına ait tebliğler esas alınarak muhasebeleştirme ve raporlamaya yönelik açıklamalar sonunda, iki standart seti arasında bazı benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkmıştır. Her iki standartta kiralama işlemi ikiye ayrılmaktadır. Bunlar TMS 17' de finansal kiralama ve faaliyet kiralaması iken; SFAS 13 standardında sermaye tipi kiralama ve faaliyet kiralaması şeklindedir. SFAS 13, finansal tipi kiralamayı sermaye tipi kiralama olarak ele almıştır. Sermaye tipi kiralama(finansal kiralama) tanımlanırken varlığın ekonomik ömrü ve minimum kira ödemelerinin bugünkü değerleri üzerinden belli yüzdelerle sınırlandırılmıştır. Ancak TMS 17' de böyle bir yüzde sınırı bulunmamaktadır.

TMS 17 standardında iskonto oranı bilinen ya da belirlenebilen zımni faiz oranı ya da borçlanma faiz oranıdır. SFAS 13 standardında ise zımni faiz oranı ile borçlanma faizi oranından düşük olanı uygulanmaktadır.

TMS 17 standardında geri kiralama işlemi bir faaliyet kiralaması ise, satış ve geri kiralama işleminden meydana gelen kazanç hemen kabul edilirken, finansal kiralamada kiralama süresince kabul edilir. SFAS 13 standardında eğer faaliyet kiralaması ise kiralama süresince itfa edilirken, finansal kiralamada varlığın yararlı ömrü boyunca kabul edilmektedir.

TMS 17 maddi olmayan duran varlıklara uygulanırken, SFAS 13 standardında uygulanmamaktadır.

Bina kiralamasında binanın bir kısmının gelecek değeri bilinmiyorsa SFAS 13' e göre sadece binanın % 75' i kiralanabilmektedir. TMS 17 standardında buna ilişkin bir yorum bulunmamaktadır. Arazi ve binalar TMS 17 standardında ayrı ayrı olarak değerlendirilmektedir. SFAS 13 standardında ise, kiralanılan toplam arazi gerçeğe uygun değerinin %25' inden fazlasını temsil etmedikçe, arazi ve binalar ayrı

olarak değerlendirilmektedir.

Üçüncü standart ise TMS 23 Borçlanma Maliyetleri standardı ile SFAS 34 Faiz Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi standartları kapsamında incelenmiştir. Bir takım benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkmıştır. Standartların borçlanma maliyetine ilişkin kullandıkları kavram farklılık göstermektedir. TMS 23 “borçlanma maliyeti(borrowing costs)” diye adlandırırken; SFAS 34 “faiz maliyetleri(interest costs)” olarak adlandırmıştır. TMS 23 özellikli varlık için kullanıma hazır hale gelmesi için “uzun bir süre” kavramı kullanırken; SFAS 34 böyle bir süre belirtmemiştir. TMS 23 canlı varlık gibi gerçeğe uygun değere göre ölçülen varlıkları kapsam dışı bırakırken; SFAS 34 böyle bir istisnadan bahsetmemiştir. Her iki standart setinde de diğer borçlara ait ağırlıklı ortalama borçlanma oranı, dönem içindeki borçların, aritmetik toplamını aşan kısma uygulanmaktadır. Bu oran dipnotlarda açıklanmalıdır.

Buradan da anlaşılacağı üzere, nakit akış tablosu işletme için nakit ve nakit benzerinin yönetilmesinin izlenmesinde önemli bir tablodur. Dolayısıyla yatırımcılar için önemli bir bilgi kaynağı olarak kullanılmaktadır. kiralama işlemlerinin en önemli faydası, işletme için tam bir finansman kaynağı olmasıdır. Varlığın satın alması yerine kiralanması suretiyle işletme borçlarına yeni bir borç eklenmemekte, aksine mevcut kaynaklarını yeni yatırımlar için kullanılabilmektedir. Ödenen kira bedeli gider olarak gösterilebilmektedir. Ayrıca kiralama işlemleri kısa sürede çözümlenebilecek işlemlerdir. İşletme için maliyeti belli bir gider olduğundan işletmenin bütçe yapmasında kolaylık sağlamaktadır. Bir varlığın teknolojisinin eskimesinden kaynaklanan risk kiraya veren üzerinde kalması da işletme için bir avantajdır. Bu özellikle faaliyet kiralaması için geçerli bir üstünlüktür. Borçlanmaya ilişkin maliyetlerin muhasebeleştirilmesi ise işletmenin gelir tablosunda bir gider unsuru olarak yer alacağından işletme için son derece önemlidir.

Buradan elde edilen bilgiler doğrultusunda işletmelerin finansal tablolarının eşit kriterlerle değerlendirilmesi bu finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliği açısından son derece önemlidir. Dolayısıyla uluslararası faaliyet gösteren ülkelerin bu uluslararası muhasebe entegrasyonuna dahil olma sürecine erken katılması bu sistemin oturma süresi de düşünüldüğünde önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Accountants Group in Germany. (2006). Insights into IFRS Lease Accounting.54. AGIG Seminar.PWC International Reporting Group, pp.43-52, <http://www.agig.de/54-2.pdf>.(26.07.2008).
- Akay H.ve Akgül, B.A. (2004). *Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’ de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma*. Türkmen Kitabevi, İstanbul, ss.61-64.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (2006). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Gazi Kitabevi, Ankara, ss.284-344.
- Akdoğan, N.(yy). Türkiye Muhasebe Standartları’nın İlk Uygulamasında Uyulacak Esaslar Ve TFRS ‘ ye Geçiş Bilançosunun Düzenlenmesi, www.modav.org.tr (17.10.2007).
- Akdoğan, N.ve Tenker, N. (2007). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*.Gazi Kitabevi, Ankara, ss.358-379.
- Alexander, S. (1999). Generally Accepted Accounting Principles. *BusinessQuickStudy, Financial&Business Concepts in Brief*. 33(48), pp.52.
- Ampofo, A.A. ve Sellani, R.J. (2005). Examining the Difference Between U.S.GAAP and IAS:Implications for The Harmonization of Accounting Standards.*Accounting Forum*, pp.219-231.
- An IAS Plus Guide. (2007). Comparison of IFRS2 and US GAAP, pp.1-36, <http://www.iasplus.com/dttpubs/0703if.susgaap.pdf>, (02.07.08).
- Arsoy, A.P. (2008). Bölümsel Raporlamada Yeni Bir Uygulama.*Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (38): 177-185.
- Arthur, N.ve Chuang, G.C-H. (2006). IAS 7 Alternative Methods of Disclosing Cash Flow from Operations: Evidence on the Usefulness of Direct Method Cash Flow Disclosures, pp.1-28.

- Aslan, S. (2004). Global Muhasebe Sürecinde Yakınsama Eğilimleri. *Muhasebe Finansman Dergisi*,(23):93-100.
- Basları, Ç. K. ve Dalkılıç, F. (2007).Kural Bazlı ve İlke Bazlı Finansal Raporlama Standartlarının Karşılaştırılması. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 7(22), 105-117.
- Başar, B. (2007). TMS 17 Kiralama İşlemleri.*Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları*.Turhan Kitabevi, Ankara, ss.507-551.
- Başpınar, A. (2004). Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*, (146):42-56.
- Billings, B.ve Morton, R.M. (2002). The Relation Between SFAS No.95 Cash Flows From Operations and Credit Risk. *Journal of Business Finance&Accounting*, 29(5), pp.787-805.
- CA Magazine. (1988). SFAS 95 Requires Cash on Flow. Jan/Feb, pp.18.
- Cairns, D. (2003). IAS 17 Leases. pp.1-16, www.cairns.co.uk, (10.07.2008).
- Cash Flow Statement, http://en.wikipedia.org/wiki/Cash_flow_statement (07.07.2008).
- Ceylan, A. (2003). *Finansal Teknikler*. Ekin Kitapevi, 5.Baskı, İstanbul, ss.90-138.
- Civan, M. ve Kara, E. (2002). *Türkiye Muhasebe Standartları ve Çözümlü Uygulamalar*. Gaziantep, ss.1-2.
- Clinch, G., Sidhu, B.ve Sin, S. (2002). The Usefulness of Direct and Indirect Cash Flow Disclosures.*Review of Accounting Studies*, (7), pp.383-404.
- Çetin, A. (2005). Sat ve Geri Kirala İşlemlerinin Kiracı ve Kiraya Veren Açısından Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe-Finansman Araştırma ve Uygulama Dergisi*, 5(14):75-86.
- Çiftci,Y.ve Sarıoğlu,L. (y.y.). Nakit Akış Tablosu İle İlgili Türkiye’deki Düzenlemeler ve Uluslararası Uygulamalarla Karşılaştırılması.ss.181-199,
- Çonkar, K., Gökçe, N.ve Telliöğlü, T. (2007). TMS 23 Kapsamında Borçlanma Maliyetinin Boyutları.*Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (36):71-84.
- De Lange, P. ve Howieson, B. (2006). International Accounting Standards Setting and U.S. Exceptionalism. *Critical Perspectives on Accounting*, 17(8), pp.1007-

1032.

- Dove, R. (1997). Accounting for Leases. *Accountancy*. June, Vol.119, pp.68.
- Epstein, B.J. ve Jermakowicz, E. (2008). Interest Capitalization:One Small Step Toward Convergence. *Journal of Accountancy*, May, (205)5, pp.80.
- Epstein, B.J., ve Jermakowicz, E.K. (2007). *Interpretation and Application of IFRS*. John Wiley&Sons,Inc. Publishing, Canada, pp.88-111.
- Fahnestock, R.ve King, C.G. (2002). The Statement of Cash Flows:An Analysis Of Compliance With SFAS No.95. *Journal of Accounting and Finance Research*, 10(1), pp.18.
- FASB Proposal Clarifies Interest-Cost Capitalization. (1981). *Journal of Accountancy*, November, pp.14.
- Gençoğlu, Ü.G. (2007). *Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamalar*.Türkmen Kitabevi, İstanbul, ss.1-395.
- Gibbs, T.ve McKell, L. (1977). Computing the Implicit Interest Rate Under SFAS No.13. *The Accounting Review*. Vol.LII, No.4, pp.1-5.
- Gökçen, G., Akgül, B.A.ve Çakıcı, C. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları(Uluslararası Muhasebe Standartları İle Uyumlu)*.1.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, ss.1-212.
- Greuning van, H.(2006). *International Financial Reporting Standards*,The World Bank, Washington, Fourth Edition, pp.30-184.
- Gündüz, E. (2007). TMS 7 Nakit Akış Tabloları. *Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları*. Turhan Kitabevi, Ankara, ss.153-185.
- Güneş, N.H. (2008). Tekdüzen Hesap Planının Muhasebe Standartlarına Uygunluğu SPK-TFRS-UFRS' na Uygun Mali Tablo Düzenleme Uygulaması, İSMMMOMO Yayın No:102, İstanbul, ss.142-143.
- Hall, J.O., Aldrige, R. (1992). Illustrations of Leases Involving Land and Buildings. *The CPA Journal*, 62(8), pp.58-61.
- HM Treasury. (2007). Financial Reporting Advisory Board Paper,IAS7 Cash Flow Statements. ss.2-11, http://www.hm-treasury.gov.uk/media/3/2/frab86_04_ias7.
<http://www.mu.edu.tr/private/yciftci/calismalar/yciftci&lsarioglu.pdf>,
(28.07.2008).

- Hugo, N. (1996). The Bad Debts Provision In The Indirect Method Cash Flows Statement. *CPA Journal*. 66(11), pp.1-3.
- Hussey, R. ve Ong, A. (2005). *International Financial Reporting Standards Desk Reference*. John Wiley&Sons Publishing,s Canada, pp.1-399.
- International Accounting Standards No.17. (1976). Leases.
- International Accounting Standards No.23. (1984). Borrowing Costs.
- International Accounting Standards No.7. (1992). Cash Flow Statements.
- Johnson, J.J. (2002). FASB Works with IASB Toward Global Convergence.The FASB Report, pp.1-3, www.fasb.org.tr, (14.05.2008).
- Kaya,İdil.(y.y.)FASB-IASB Anlaşması ve Global Finansal Muhasebe Standartlarına Doğru,
<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/sempozyum/06Sempozyum/4Oturum/IdilKaya.pdf>
- Kısakürek, M. ve Demir, M. (2006). Nakit Akım Tablosunun Hazırlanmasında Direkt-Endirekt Yöntem Tartışması.*Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan*, (30):201-208.
- Kintzele, P.,L. (1990). Implementing SFAS 95. *The CPA Journal Online*, pp.1-4, <http://www.nysscpa.org/cpajournal/old/08209170.htm>, (25.07.2008).
- Kotil, T. (2008). Türk Sermaye Piyasası ve Yatırım Hizmetlerinin Geleceği. İstanbul, ss.1-3, http://www.tspakb.org.tr/toplantilar/paneller/yatirim_hizmetleri, (01.08.2008).
- Krishnan, G.P., ve Largay, J.A. (2000). The Predictive Ability of Direct Method Cash Flow Information. *Journal of Business Accounting&Finance*, 27(1), Mart, pp.218-243.
- Marşap, B., Koçyiğit, H. ve Bal, E. (2007). İMKB' de İşlem Gören Gıda, Tekstil ve Hizmet Sektörlerinde Faaliyet Gösteren Şirketlerin Finansal Tablo Dipnotlarındaki Muhasebe Politikalarının Seçilen UFRS' ler Açısından İncelenmesi. *4th Annual International Accounting Conference. 16.11.2007, 2nd Session*. s.1-20.
- Mozes, H.A. ve Schiff, A. (1995). A Critical Look at SFAS 34:Capitalization of Interest Cost. *Abacus*, 31(1), pp.1-16.

- Muğan, C.Ş. ve Akman, N.H. (2007). Principles of Financial Accounting. ss.1-36, <http://www.metu.edu.tr/~mugan/Chapter%2013.ppt#256,1,Slide 1>, (13.07.2008).
- Muthupandian, K.S. (2006). International Financial Reporting Standards-Changing Fundamentals. *The Chartered Accountant*, pp.983-987.
- Muthupandian, K.S. (2007). An Introduction to International Financial Reporting Standards. *The Management Accountant*, 42(9), pp.696-700
- Nair, R.D. ve Frank, W.G. (1996). *International Harmonization of Accounting*. Edward Elgar Publishing Limited, pp.93-99.
- O’Riordan, C. (2006). IAS 23:IASB’ s Borrowing Costs revisions got interesting as retes climb. *Accountancy Ireland*, Vol.38(6), pp.22-23.
- Okan, E.E. (2006). *Türkiye’ de Finansal Kiralama Konusundaki Düzenlemeler, IFRS ve FASB Açısından Değerlendirilmesi ve Muhasebe Uygulamaları*.Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, ss.52-67.
- Özkan, S. (2006). 17 Kiralama İşlemleri ve TMS 10 Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar. İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası TMS Seminerleri, Kasım, ss.6-8, www.izsmmmo.org.tr, (25.06.2008).
- Öztürk, V., Bal, H.ve Bal, E.Ç. (2007). Finansal Kiralama ve İMKB’ de İşlem Gören Şirketlerde Kullanılma Düzeyi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2):67-86.
- Pekdemir, R. (1999). Vergi Muhasebesinin Kurallarının Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri: Ülkemizde Finansal Kiralamanın Raporlanması. *İ.Ü.İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(28):49-59.
- Reisoğlu, S. (2004). Finansal Kiralama İşlemleri ve Uygulama Sorunları.Türkiye Bankalar Birliği Konferans Notu., ss.1-24.
- Rue, J.ve Kirk, F. (1996). Settling The Cash Flow Statement Dispute. *National Public Accountant*, (41), ss.17-24.
- Sağlam,N.(2004).Avrupa Birliği’nde Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*,(21):49-52.
- Saltoğlu,M.(2005).Uluslararası Finansal Raporlamanın Geleceğine Yön Veren Gelişmeler. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*,7(1):99-113.

- Statement of Financial Accounting Standards 95. (1987). Statement of Cash Flows
- Statement of Financial Accounting Standards No.13. (1976). Accounting for Leases.
- Statement of Financial Accounting Standards No.34. (1979). Capitalization of Interest Cost.
- Şeker, S. (2005). Finansal Kiralama İşlemlerinde Amortisman ve Finansman Giderlerinin Durumu. *Yaklaşım Dergisi*. Ekim,(154).
- Şen, İ.K. (2006). *Borçlanma Maliyetlerinin Türk Vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, ss.1-184.
- The Statement of Cash Flows. (2006). Agendas and Decisions at Past IASB Meetings. Thursday 14 December, <http://www.iasplus.com/agenda/0612.htm>, (10.07.2008).
- Tuğlu, A. (2005). Finansal Kiralama Kanunu ve Vergi Kanunları Açısından Finansal Kiralama. *Yaklaşım Dergisi*. Kasım, (155).
- Tunay, B. (2005). Finansal Sistem:Yapısı, İşleyişi, Yöntemi ve Ekonomisi. Birsen Yayınevi, İstanbul, ss.439-443.
- Türkiye Muhasebe Standardı 17. (2006). Kiralama İşlemleri.
- Türkiye Muhasebe Standardı 23. (2007). Borçlanma Maliyetleri.
- Türkiye Muhasebe Standardı 7. (2005). Nakit Akış Tabloları.
- Uysal, Ö. (2006). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci:IASC ve Önde Gelen Ulusal ve Uluslararası Örgütler. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 5(17):87-105.
- Üstündağ, S. (2003). Global Muhasebe Standartlarına Doğru. *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, Ocak-Şubat, 5(28).
- Üstündağ, S. (y.y.). Global Finansal Raporlama Hayal mi?. *Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği*, ss.195-199.
- Wendell, P.J. (2006). IASB Proposal and IFRIC Update.*Accounting&Tax Periodicals: SEC Accounting Report*, July, 32(8), pp.7.
- Young, G. ve Ann, D. (1994). Capitalization of Interest During Construction. *National Public Accountant*, September, 39(9).
- Yükçü, S., İcerli, M.Y., ve Uğurluel, G. (2008). TMS 23 Borçlanma Maliyetlerinin

Muhasebesi. *Yaklaşım Dergisi*, Mayıs(185).

<http://ez13.com/fas13-ias17.htm>

<http://proquest.umi.com/pqdlink?Ver=1&Exp=04-06-2013&FMT=7&DID=>

[735863351&RQT=309#summary](http://proquest.umi.com/pqdlink?Ver=1&Exp=04-06-2013&FMT=7&DID=735863351&RQT=309#summary)

<http://www.cpaclass.com/gaap/sfas/gaap-sfas-34.htm>

<http://www.fasb.org>

<http://www.iasplus.com/agenda/converge-ias23.htm>

www.spk.gov.tr

www.tmsk.org.tr

www.tmud.org.tr

www.iasb.org

ÖZGEÇMİŞ

Şükriye Gül Kötüoğlu 1981 yılında Gaziantep’ te doğdu. Gazi Üniversitesi İşletme Bölümü’ nden 2005 yılında mezun olarak 2006 yılında Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe-Finansman Bilim Dalı’ nda yüksek lisans öğrenimine başladı. Yüksek lisans tezini Uluslararası Muhasebe Standartları ve Amerikan Muhasebe Standartları üzerine araştırma yaparak 13 Ağustos 2008 tarihinde tamamladı. Muhasebe standartlarının gelişimi, marka değeri, inovasyon, Basel II ve sigortacılık hakkında çalışmaları bulunmaktadır. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

VITAE

Sukriye Gul Kotuoglu was born in Gaziantep in 1981. After she was graduated from the department of business administration, faculty of economic and administrative science at Gazi University in 2005, she began her master education in the department of business administration at Institute of Social Science of Gaziantep University in 2006. She has completed her master thesis that about International Accounting Standards and American Financial Accounting Standards on August 13, 2008. There are set of researches about development of accounting standards, brand equity, innovation, Basel II and insurance trade. She sufficiently knows English .